Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

Monipodios Hol,

OF

't Leven, Bedrijf, en Oeffening

DER

GAUDIEVEN,

haer onruſt en ſchelmerijen.

Als mede

't Bedrieghlick Houwelick,

En

Philoſophiſche t'Samenſpraeck, van twee Gaſthuys-honden. Waer in van verſcheyden Ampten en Staten ſeer kluchtigh ghehandelt werdt.

In 't Spaens beſchreven door Michiel de Servantes Savedra.

Vertaelt door G. de Bay.

Den Eerſten Druck.

t'Amstelda m,

By Evert Nieuwenhof, Boeckverkooper, op 't Ruſlandt. 1658.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

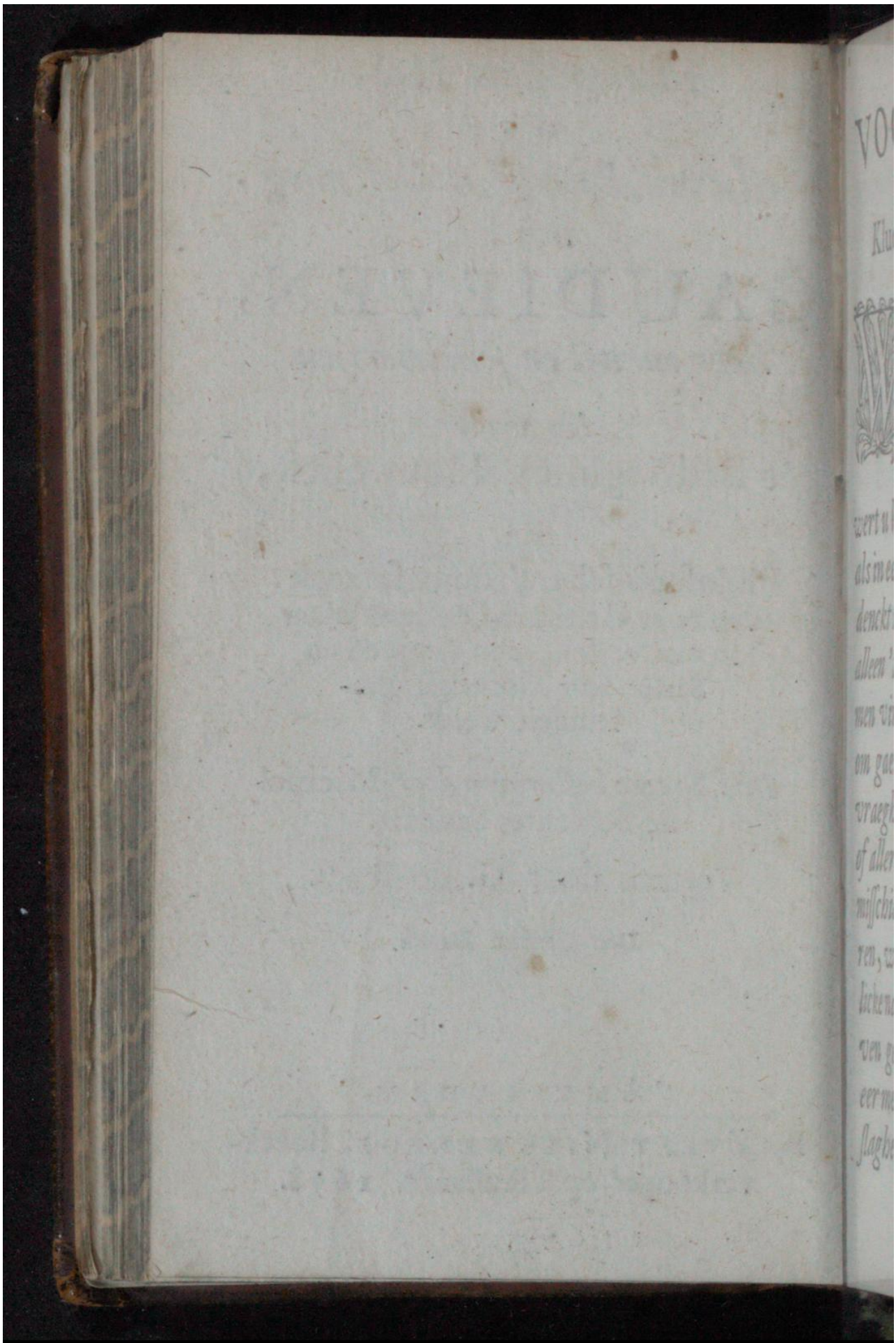

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

VOORREDEN.

Klucht-lievende Leſer,

WAT looſheyt, bedrogh, ſchelmery, en eyndelick wat onruſt het Dieve-ambacht mede brengt, wert u hier in't kort ſeer levendig, als in een Tafereel, vertoont. Doch denckt niet dat Madril en Sivilien alleen 't puyck uytlevert, ô neen, men vind meer plaetſen daer wat om gaet: die ſulcks niet ghelooft vraegh het hier aen Monipodio, of aller Dieven Vaer, die zelje miſſchien de regiſters niet weygeren, waer inje ſoo veel oneygentlicke namen ſult vinden, als' er dieven geweeſt zijn. 'k Sal ſwijgen, eer men hier de Spaenſche knuppelſlaghen, van een Ducaet, voor het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

halve geldt, of wel licht om niet geeft, en ſeggen ter loop wat van 't Bedrieghlick Houwelick: Help Hercules, *hoe vele is'er dierghelijck, ja arger wedervaren, hier kan niemant tegens blaffen, of hy moet al beter beſpraeckt weſen als mijn Gaſthuys-honden, hoort die eens ſpreken, ſiet watſe ſeghghen, velt dan u oordeel, en beſchimpt dan* Savedra *dat hy leugens gheſchreven, en my dat ickſe vertaelt heb, doch ick verhoop een beter, en ſegh tot beſluyt*

Daer leugen leugen heet, is waerheydt immers waer,
't Syje 't looft of niet het ſcheelt mijn niet een haer.

Moni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Monipodios Hol,
of
't Leven, Bedrijf, en Oeffeningh
der Gaudieven, haer onrust en schelmerijen.

IN de Herbergh van 't Meulentje, 't welcke staet aen het eynde der vermaerde Velden van *Alcudia*, daer men van *Castilje* naer *Andaluzien* gaet, vonden hun op een heeten soomerschen dagh twee jongens, van omtrent 14 en 15 jaren, beyde van goede bevalligheyt, maer van kleedingh seer gheschcurt en beslentert: sy hadden gheen mantel, linnen broeckjes aen, en een paer kousen diese mede ter werelt gebracht hadden. Ick beken dat de schoenen dit gebreck versagen, want de eene had een paer die op zijn ouwer wets van koorden gemaeckt waren, en soo oudt als oft'er van die tijdt noch heughde: die van de andere waren doorluchtigh, doch door haer oudheyt de naem van Zoolenburch quijt gheworden, soo datse meer tot voet-boeijens als tot schoenen dienden. D'eene had een groen smeerigh jagers karpoesje, en d'ander een breede platvormde hoedt, sonder bandt op.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

De een had op de ſchouders en de borſt een ſtuck hemdt, ſoo geel als zeemsleer, te ſaem gegort, en alle by malkander in een drol gefronſt: De ander quam op ſijn gemack, ſonder reystuygh, dat hem moeijelick was mede te ſleepen, al hoewel dat 'er yets tuſſchen ſijn kleeren ſcheen in te ſteecken, 't welck daer nae een Kraegh, of ſoo wy ſeggen, Lub ſcheen te zijn, die fraey van ſmeerigheydt geſteeven, en ſoo uytgeraeffelt was, dat het franje gheleeck: hy had daer in ſijn Kaerten, moytjes t'ſamen gerolt, en bewaert, al hoewel door het dagelicks gebruyck al ouael waren geworden. Doch om dat 'et vvat langer dueren ſoude, hadde hy de punten heel effenties met een ſchaartje af gheſneden, hagenevelt vvaſt: ſy waren beyde wacker van de Son verbrandt, haer naghels met het bloedt van'er namaeghſchap gheborduert, en haer handen niet ſeer ſchoon: de eene had ſoo een halve degen, en de ander een geelhecht Varckenkeelers mes by hem, ſy ginghen onder de luiffel, die voor de Herbergh was, neder ſitten, om ghedue-rende de hitte der Sonne wat te ruſten. Sy beyden teghens malkanderen over ſittende, ſeyde die de grootſte ſcheen tegens de ander: Welck is u gheboorte-plaets, mijn Heer, en waer gaje na toe? mijn geboorte-plaets, Heer Ridder, antwoorde de

de ander, en weet ick niet, noch oock waer dat ick henen gae: het ſchijnt even-wel niet, hernam de grootſte, datje uyt den Hemel komt, en dit is me'e gheen plaets om tabernakels te bouwen, derhal-ven ghy noodtſakelick elders moet gaen: ſoo is 't ſeyde de kleynſte, doch het gene dat ick u geſeydt hebbe is waer; want mijn gheboorte-plaets komt my niet toe, ver-midts ick maer een Vaar heb, die ſeydt dat ick ſijn Soon niet en ben, neffens een Stiefmoer, die my ſoo wat op ſijn ſtief-ſoons handelde; mijn wegh die ick gae is nae 't geluck, en ſal eindigen daer ick ye-mandt vinde die my ſoo veel gheeft als de nootwendigheyt vereyſcht, om dit ellen-digh leven door te brengen. Kendt u-lie-den eenigh ambacht, vraeghde de groot-ſte, ick ken, hernam de kleinſte, anders niet als loopen gelijck een Haes, ſpringen als een Hart, en heel ſubtijl met het ſcheertje ſnijen: dit is alle, ſeide de groot-ſte, heel nut, goedt, en profijtelick; want meenigen Koſter ſelje graegh de aelmiſſen van alle Heiligen geven, op datje hem te-ghens Witte-Donderdagh maer papiere bloempjes ſnijdt om 't Outaer me'e te ver-çieren: tut, tut, herſeide de kleinſte, mijn ſnijery is heel van een ander natuer. Luiſtert toe, mijn Vader ſaligher, die noch leeft, en door een ſonderlinghe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

gunſt des Hemels, een Snijer en Kouſe-maker is, leerde my overhooſen ſnijen, die men ghemeinlijck ſtrompen noemt, ick wiſtſe waerentigh ſoo wel te maecken dat men my wel voor Baes ghepromoveert mocht hebben, 't en waer mijn kleyn gheluck my niet tegen gheweeſt hadde. Deſe en noch veel ſwaerder dinghen ſeide de grootſte, komt gemeinlijck de vromen te voren; want ick heb altijt hooren ſeggen, dat de gaeuſte geeſten vaeck de ongeluckighſte zijn. Maar ghy zijt noch jongh genoegh om een beter luck te verwachten, en ſoo my mijn oogen niet bedriegen, ſoo merck ick aen u opſicht dat 'er noch yets meer in u ſteeckt van andere gheheymen die ghy niet openbaren en wilt. 't Is waer antwoorde de kleinſte, en 't is ghelijck ghy wel ſegt, eenigh geheym dat voor elck een niet geſeyt wil weſen: Waar op de grootſte antwoorde, zijt verſeeckert dat ick de geheimſte perſoon ben die ghy ſoudt konnen vinden; en om u te verplichten, dat ghy vrymoedigh u hart uytſpreeckt, ſoo ſal ick u het mijne eerſt ontleedigen, want ick en twijffel gheenſins of wy zijn hier door een diepe verborgentheydt te ſamen ghekomen, en vertrouwe dat wy tot de laetſte dach van ons leven, waerachtighe en ghetrouwe mackers, en ons vriendtſchap eeuwigh duurende ſal zijn: ſoo weet dan

(Mon-

(*Monsieur*) dat ick gheboortigh ben van *Fuenfrida*; een plaets die vermaert is door de doorluchte Reysers, die 'er geduurich doortrecken; mijn naem is *Peter Del Rinkon*; mijn Vader is een persoon van Staet, want het is een bedienaer der *Sancta Crusada*: dat is gheseydt die de Bullen verkoopt, of gelijck het graeu seyt een Buldrager; ick vergheselschapte hem sommighe dagen in sijn ampt, en leerde het soo fix, 'k tart de beste: maer op een seecker dach, het gelt van de Bullen my bekoorlijcker als de Bullen selfs dunckende, soo knapte ick de sack en ginck 'er mee stutten naer Madrid; de ghelegentheydt die daer ghemeinlijck is, haelde my 't geldt haest uyt de beurs, en liet hem soo plat als een vaegdoeck; die 't gestolen gelt aenging, quam achter mijn vodden, 'k wert ghevanghen, ick had gheen voorspraeck, al hoe wel de Heeren mijn weynighe jaren aensaghen, waer door ick met een geesselinckje vry raeckte, en (dat verstaet sich) voor vier jaren uyt Madrid ghebannen: 'k was gheduldich, trock mijn schouwers op, ontsingh mijn gispelingh, en voldeed mijn bannissement, doch met sulcken haest dat ick geen tijdt hadde om een paert voor my te huuren, 'k nam mijn noodichste huysraat, en onder allen dese kaert mede (die hy dit seggende te voorschijn bracht) waer med' ick

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ick in de herberghen die tuſſchen dit en Madrid zijn de koſt gewonnen heb, ſpelende een en dartigh uyt, en al ſchoon gelijckje ſiet, datſe 'er wat ſlordigh uyt ſien, ſoo ſteeckter evenwel een wonderlijcke kracht in, voor de gene die 'er hem op verſtaat, want ick weet te maecken dat 'er altijdt een aes om laegh leydt; indien ghy in de tuyſſchery een weynich bedreven zijt ſoo ſulje ſien wat voordeel in de rechte wetenſchap gheleghen is. Want daer zijn ſeeckere bladen in waer doorje troef en ſtaegh de hoogſte bladen in de handt hebt; met dit voordeel als 'er gheſpeelt werdt zoo raackt het geldt in mijn Beurs. Buyten dit, ſoo heb ick van een Ambaſſadeurs Kock noch een ſtreeck geleert, als men Piquet of Roemſteeck ſpeeldt; ô maetje ick mach ſoo wel voor meeſter in het tuyſſchers-gild, als ghy voor ſtrompmaeckers baes aengenomen werden. 'k Ben verſeeckert ſoo langh als ick dit oeffene niet van honger ſterven ſal: want al koom ick op de armſte plaets van de wereldt ſoo vind ick altijdt noch yemandt die om tijdt-verdrijf ſpelen wil. Sooje begeert wy beyden ſullen daer een proefje van nemen: laten wy een net uyt ſtellen miſſchien komt 'er wel een vinckje in; ick meen een van deeſe muyldrijvers, die hier in

de

de herbergh zijn; laten wy een gangetje gaen als of het ernſt was, en de eerſte die een darde in het ſpel wil zijn, die ſal hayr laten; Wel aen, ſeyde de ander, 'k ben te vreden, en bedanck u ten hooghſten dat ghy my u wedervaren verhaelt hebt, 'k ſal u tot danckbaerheydt het mijne oock verhalen, ſoo kort als ick kan of mach.

'k Ben ghebooren in een arme plaets, tuſſchen Salamanca, en Medina del campo, mijn Vader is een Snijer, die my ſijn ambacht en het ſnijen met de ſcheer leerde; ick begond door mijn gaauw verſtandt my tot het beurſe-ſnijen te begheven; het arm landt-leven, neffens de mishandelingh van mijn ſtiefmoer verdroot my: 'k verliet het Dorp, en quam tot Toledo, om mijn ambacht te oeffenen, daer ick 'er wonder med' bedreven heb; daer was geen ſleutelreecks ſoo vaſt, noch ſack ſoo diep, of mijn vingers en ſcheer wiſten 'er achter te komen, jae ſchoonſe met *Argus* ooghen bewaert hadden gheweeſt: in vier gantſche maenden raeckte ick niet vaſt noch in handen der Rackers; 'k beken omtrent acht dagen verleden, deed een ſeecker beſpieder de weet van mijn gauwicheydt aen de Baljuw, die uyt gene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

gentheydt tot mijn vernuf my ſpreecken wilde, maer ick die nedrigh opghevoedt ben, wilde met ſulcke groote en ſtatighe luy niet te doen hebben, 'k ſocht derhalven uitvlucht, en raeckte uyt de ſtadt, doch ſoo haaſtig dat ick geen tijt hadde om een paerdt te huuren, noch met geld of een retour-wagen, of ten minſten een kar te verſien. Dit raeckt aen geen Religie, ſeyde *Rinkon*, dees grootsheyt is onnoodich, wy kennen malkanderen al te wel, laet ons recht op biechten, dat wy niet een duyt in de beurs, noch ſchoenen aan de voeten hebben: wel latet dan ſoo zijn antwoorde *Kortado*, (ſoo ſeyde de jonghſte dat ſijn naem was) want onſe vrientſchap ſal, volghens u ſegghen mijn Heer *Rinkon*, doch eeuwighduurende zijn, laten wyſe dan met heylige en lofwaerdige Ceremonien beginnen. *Diego Kortado* hier mede opſtaende omhelſde *Rinkon*, en *Rinkon* ſijn macker ſeer vriendelick; hier mede begonden dees twee met een morſighe kaert te ſpelen, die wel ſchoon van ſtof en ſlijck, maer gheenſins van ſmeer en valſheydt was. In weynigh gangetjes had *Kortado* de ſlagh van 't ſpel, ſoo wel als *Rinkon* ſijn meeſter, wech: 't geviel datter een muyldrijver in 't portael quam om hem wat te verluchten, dees vraeghde oft'er een derde in 't ſpel mocht zijn, ja met goeder herten;

maer

maer hy liet 'er in een half uur meer als twaelf Realen, die hem meer als twaelf tonnen vol drommels uyt de keel joegen: de ezeldrijver dacht dat de jonghers haer niet ſouden durven verweeren, daerom ſocht hy haer 't geldt vveder af te nemen: maer d'eene de handt aen ſijn halve deeghen, en de ander aen 't geelheft mesje ſlaende, gaven hem ſoo veel te doen, dat hy ſonder t'ontſet van ſijn mackers vvacker van de leep ſoude gehadt hebben. Op dees tijd quam een deel reiſvolck te paerdt voorby, die in de herbergh van de Schout, een half mijl van daer vvilden ruſten; deſe het geſchil tuſſchen den Ezeldrijver en tvvee jongers ſiende, maeckten den pays, en vroegen offe naer Sevilje gingen, datſe dan met haer mochten gaen? ja Heer antvvoorde *Rinkon* daer gaenvve, vvy ſullen u-lieden op den wegh vvacker gedienſtich zijn, in al 't gene u-lieden ons gebiet. Hier mede ginghen ſy luchtigh voor de muylezels heen, en lieten de Ezeldrijver beſpot en gheſtoort, en de vvaerdinne vervvondert over de goede opvoedingh van dees gaudiefjes; vvant ſy had (ſonder hun vvetten) al 'er praet ghehoort, maer vvanneer ſy de Ezeldrijver ſeide dat de kaerten, daer mede hy gheſpeelt hadde, valſch vvaren, meynde hy dul te vvorden, en vvilde haer achter na loopen om ſijn geltje vve'er te krij-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

krijgen, seggende dat het een groot ongelijck, en niet min bloodigheydt was, dat een Man hem van twee jonghers soude laten ringelooren; maer sijn ezelbroers beletten sulcx, en rieden hem niet te volghen, want hy soude al de wereldt doen spotten dat hy niet beter toegekeecken had, sy seyden hem eyndelijck soo veel dat hy (schoon onghetroost) haer raedt volghde. Onderwijlen wisten *Kortado* en *Rinkon*, de reysers soo wel en bevallijck te believen, datse beyde de meeste tijdt achter op reeden, en schoon daer somtijdts wel gelegentheydt om te kapen viel, soo weerhieldense haer handen, om de gelegentheydt, van met gemack tot Sivilie te gheraecken, niet te verliesen: evenwel in 't inkomen van de stadt voor de poort van het Tol-huys, daer de goederen opgheteeckent werden, kond *Kortado* hem niet onthouden van een Fransmans malet, die achter op het paerdt gebonden was, te openen; hy sijn geelhechje uyt treckende, gaf daer soo diepen wondt in dat men het ingewandt legghen sach, hy trock 'er toen, met behendigheydt, twee goede hemden, en een sonne-wijsertje, en memory-boeckje uyt: dit goetje vergenoeghde hem gansch niet, want hy had niet gedacht dat dees rappige Frans-man sijn welbewaerde malet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

let, met soo slechten tuychje gevult had, hy wilde noch eens een treck doen, maer het vverdt ghelaten, door dien hy vertroude datse het al gewaer geworden waren, en derhalven het overgebleven gebergt hadden; sy hadden 'er affscheydt al genomen eer datse de dievery begonnen: 's anderen daegs verkochten sy de hemden op de Voddemarckt (die buyten de poort van 't Arenal is) voor twintich realen, dit gedaen zijnde gingense in de stadt, sagen met verwondering de grootheydt, en kostelicke Kerck, den grooten toeloop van volck; want het was op de t'huys-komst van de Vloot, daer lagen mede ses Galeijen, vvelck voorwerp haer dede beven en vreesen, dat haer guyterie haer daer eens op mochte brenghen, voor al haer leven: sy sagen een meenighte van jonghers die met de korf liepen, (dit zijn jongers met matten-korven, die vleesch, vis, en fruyt, &c. van de marckt naer huys dragen) sy vraeghden aen een van dese, vvat ambacht dat dit, en of het oock swaer vverck vvas? een *Asturiaense* jongen, diese dit vraeghden, seide dat het een heel ghemackelijck doen vvas, datse daer niets voor betaelden, en sommighe daghen, vvel vijf of ses Realen vvinningh hadden, vvaer van hy at, dronck, en vrolijck als een Koninck leefde;

de, hy behoefde, dit doende, naer geen meester om te sien, noch voor zijn getrouwigheit geen borgh te stellen, hy at als hy wilde, want hy 't over al gereet kond krijgen: 't verhael van de *Asturiaen* behaeghde onse mackers wel; 't ambacht geviel 'er mede niet qualijck, want het viel 'er als in de handt, vermits hier door gelegentheyd sagen om verscheide, ja alle huisen te doorsnuffelen: sy beslooten derhalven terstont alle nootsakelijckheyt daer toe dienende te koopen, want sy mochten 't beginnen sonder proef te doen; sy vraeghden de *Asturiaen* watse voor gereetschap koopen mosten: hy antwoorde een goede nieuwe sack, en dry korven of kabassen, te weten twee groote en een kleyne, om 't vleesch, visch, en fruit, elck besonder te legghen; de sack vvas tot het broodt, &c. Zy begheerden hy soude haer brenghen daerse verkocht vverden; 't gelt van de Fransmans goedt diende haer om alles te koopen; en quamen binnen tyvee uuren, als geconfijt in dit ambacht, (soo vvel voegde haer het harnas, voor den dach; hy ondervvees haer mede vvat plaetsen sy moesten vvaer nemen; te vveten, 's morgens in de vlees-hal, en op de plaets van *S. Salvator*, op de Visdagen aen de Vismarct, en *Costanilla*; namiddaeghs aen de Rivier-kant, en Vrydaeghs op de Weckmarct. Dees

les

les onthielden sy vvel; des daeghs daer na steldense haer seer vroegh op de plaets van *S. Salvator*, daerse strax van al d'ander jongers als nieulingen, gelijck 'er gereetschap uytvvees, omringht vverden; sy vroegen 'er duisenderlei dingen, daerse alle met ghesaticheydt op antwoorden; onderwijlen quam 'er een Student en Soldaet op de merckt, die door de nieuwigheyt der korven van onse nieulingen verlockt werden; de Student riep *Kortado*, en de Soldaet *Rinkon*, in Gods naem seydense beyde, begint ons ambacht; mijn Heer ghy sult my behandtgiften, seyde *Rinkon* teghens de Soldaet: Waer op hy antwoorde, u handtgift sal niet quaed zijn; want ick ben verliefd en aen de winnende handt, en moet van daegh een wackere maeltijdt voor eenige Speelnoots van Mejuffer doen; wel aan mijn Heer laed dan maer wacker op, 'k heb kracht en moedt ghenoegh, om al wat 'er op de merckt is te dragen, en so 't noodich was soude het mede wel konnen ghereedt maken: de Soldaet behaeghde de bevalligheidt aan de jongen heel wel; hy vraeghde of hy hem wilde dienen; 'k ben, hernam *Rinkon*, van daegh eerst in dit ambacht getreden, en soude het niet gaerne verlaten, voor dat ick sie wat 'er goeds of quaeds in steeckt; maer by aldien het my niet gevalt, 'k geef mijn woordt eerder en liever u dan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

u dan een Canonick te dienen. De Soldaet lachte om dees reden, laedde hem wel, en wees hem het huys van sijn Dame, op dat als het we'er ghebeurde, hy 't alleen soude konnen vinden. *Rinkon* beloofde in al sijn handel getrouw te vvesen: de Soldaet gaf hem drie quarten, (drie groot) waer mede hy in een ommesien we'er op de plaets quam, om geen tijdt te verlieſen, vvant *d'Asturiaen* had haer sulcks mede geleert; oock dat, alsse kleyne Visch, gelijck Spieringh, Pos, Garneelen, &c. of dierghelijcke droeghen, dats'er wel yets mochten afnemen om dien dagh de kost te hebben, doch alles met voorsichtigheyt, om'er geloof staende te houden, 't welck het voornaemste in 'er handtwerck was. Soo haest *Rinkon* we'er ghekomen was, vondt hy *Kortado* op de plaets staen, die stracks by hem quam, en vroegh hoe hy al ghevaren was; de ander toonde hem sijn drie quarten; *Kortado* de handt in de sack steeckende haeld'er een leere beursjen uyt, (dat wel eer geparfumeert vvas gheweest) daer in yets scheen te zijn; hier mede seide hy heeft mijn Heer de Student my betaelt, en noch twee quarten mede: neemt ghy 't *Rinkon*, of 't honden vvou. Hy had het hem naulicks in 't heymelick gegeven, of de Student quam al sweetende, en half doodt van schrick, aenloopen. Soo ras hy

Kor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Kortado ſagh, vraeghde of hy ſulck en ſulcken beurs niet geſien had, daer in vvaren vijftien goude Ducaten, drie twaelfjes, en ſoo veel ſtuivers, en kooper-geldt, vvant hy het vermiſte, en dat hy ſegghen ſoude, of hyſe, terwijl hy met hem gingh koopen, niet ghenomen had? Waer op *Kortado* onbeſchroomt met geveinſtheydt antwoorde, het gheen my vveghens dees beurs dunckt, is, datſe niet geſtoolen kan zijn, of 't en zy ghyſe op een quade plaets hebt laten ligghen: och dit is 't dat ick vreeſe, ſeide de Student, vvant ick benſe quijt; ick ſegh het ſelve, ſeide *Kortado*, maer tot alle dingh is raedt, behalven tot de doodt; het beſte dat men u geven kan, is dat ghy gedult heeft, vvaer ſonder Godt ons geſchapen hebt: de eene dagh volght de ander, en vvaer menſe verkrijght vvertſe oock vve'er genomen; het kan zijn dat de ghene dieſe ghenomen heeft, naer verloop van tijdt, berou krijght, en aen u die beroockt vve'er om brengt: beroockt, ſeide de Student, daer is niet aen gelegen, en boven dat, hernam *Kortado*, zijnder brieven van *Eſcumunion*, (brieven die als'er iets onſeeckers gheſchiedt is in de Kerck (om de vvaerheit aen den dagh te brengen) op pene van den Ban afgeleſen vverden) navorſſing en ſcherp onderſoeck, 't welk de moeder van 't Geluck is; voor mijn 'k beken

ken dat ick niet gaerne de beurſe-dief ſoude vvillen vveſen, vvant ſoo het vvaer is dat het Heylighdoms-penningen zijn, ſoo is'er een onvergeeffelicke godtſlaſteringh geſchiedt. Wel ter deegen, ſeyde den bedroefden Student, is'er een groote godtslaſter gheſchiedt: Ick ben geen Prieſter, maer een Koſter van een Nonneklooſter, 't gelt dat in de beurs vvas, vvas het derden deel van de Capellany, 't welck ick voor een Prieſter die mijn Vriendt is ontfangen heb, ſoo dat het alle heyligh en gheſegent geldt is; droogh broodt moet hy'er voor eten ſeyde *Hinkon*, het ſal hem niet baten in den dag des oordeels, daer ſal men wel ſien vvie de ſtoutheyt nam om het derden deel van 't geldt der Capellany te nemen: maer ick bidje, mijn heer de Koſter, ſeght my doch hoe veel rente dat het jaerlicks opbrenght? Renten, ſeyde de Koſter, daer ſtaetme de kop nu vvel nae om ſulcks te ſeggen; maer ſeght my Vrienden in ernſt of jer af vveet, ſoo niet, blijft met God, ick ſalſe laten omroepen: dat dunckt my oock goedt, herſeyde *Kortado*, maer onthoudt de ghedaente van de Beurs, en vvatter in vvas, vvel; vvant zoje een duyt miſt, zoo komtſe de daghen uvves levens niet weer te voorſchijn. Dit voorſegh ick u, vreeſt daer niet voor, hernam de Koſter, want ick heb het beter in mijn gedachten,

ten, als de klocken daer ick op paſſen moet, 'k en ſal niet een ſtofje miſſen: dit ſeggende haelde hy een neuſdoeck uyt de ſack, om het ſweet, dat hem van alle kanten af liep, te droogen. *Kortado* ſagh hem nauwlicks, of keurde hem voor eygen: zoo haeſt de Koſter wech gingh, volghde *Kortado* na, en onderhaelde hem by de trappen, riep, en gingh met hem aen een zijd', en begoſt daer ſulcken verwarden verhael, of anders genaemt dieve-text, over 't verlies en weer vinden van de Beurs, en dat 'et wel weer gevonden ſoude werden, ſonder oit endt van ſijn begonnen reden te maken, waer door de arme Koſter als half beleſen ſtond, hoorende, maer niet half verſtaende wat de ander ſeyde, 't welck hem een dinck ſomtijdts twee of dry mael dede verhalen; *Kortado* ſach hem ſtijf in ſijn backus en ſloegh noit ſijn oogen van hem, de Koſter dede 't zelve, want hy was zoo neerſtich om te hooren dat hy ſijn mondt half open vergat. Deze opgetogentheydt gaf *Kortado* tijdt en ſtondt om ſijn werck behendich uyt te voeren, en de neuſdoeck te knappen; hy nam hier mede ſijn affcheyt, ſegghende dat hy dien avondt op de ſelve plaets weer by hem ſoude komen, want hy had een jongen van ſijn ambacht en de ſelve groote als hy, in 't oogh, die vaſtelijck vertroude dat de Beurs (want 't is een gaudiefje)

diefje) genomen had, en dat hy binnen weynich ofte veele dagen daer ſeeckerheydt van verhoopte te hebben; dit vertrooſte de Koſter een weynich en ginck hier mede wech: *Kortado* ginck by *Rinkon*, die een weynich daer van daen alles geſien had, en gaf de neuſdoeck over aen ſijn macker; terwijl quam 'er een jongen van 'er ambacht (die dit mede geſien had) by haer, ſeggende, ſeght my doch vrienden of je luy mede van het quaedt hol zijt of niet? Wy en verſtaen (mijn Heer) dees kromme tarmen niet antwoorde *Rinkon*: wel hoe ghy Heeren Murcianen, weetjer niet van ſeide de ander? wy zijn hernam *Kortado*, van Teba noch van Muncia, daerom begeerje yets ſoo ſpreeckt, ſoo niet, gaet met Godt. Wel om datje het niet verſtaet, ſeide de ander, ſoo ſal ick klaerder ſpreecken, 'k ſeltje wel met pollepels ingieten; benje luy geen dieven? ſtoortje niet aen mijn vraeg, want ick weet dat het ſoo is, ſegt waer om benje niet gegaen naer het tollhuys van den Heer *Monipodio* (of diefjes Vaer.) Wel hoe hernam *Rinkon*, betaelt men hier excijs van het ſteelen? al ſchoon 'er niet betaelt wert, herſeyde de ander, ſoo werden evenwel voor de E. Heer *Monipodio* geregiſtreert, want hy is der dieven Vader, meeſter, en toevlucht; 'k rade derhalven u-lie-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

u-lieden gaet met my, en geeft u onder ſijn gehoorſaemheydt: ſooje niet en wilt, wachtje ſonder ſijn teecken te ſteelen, want je ſoud'er wacker door in de klem raken; ick meende, hernam *Kortado*, dat het ſteelen een vry ambacht, en ſonder tol of excijs was; en dat als men betaelt het al teffens doet, en hals en ſchouders daer voor als borgh te ſtellen; maer gaet het hier aldus toe? het ſchijnt elck landt heeft zijn manier, laten wy'er ons dan nae voegen; want dit is het voornaemſte datter in de werelt noodich is; derhalven leyt ons by dien Heer daer u-lieden van geſegt heeft. 'k Vermoede uyt het gene ick van hem ghehoort heb, dat hy een man van ſtaet, eer, verſtandt, en goedt beleydt is: Wel ter deegen is hy ſulcx, antwoorde de ander, vvant hy is ſoo voorſichtich datter in vier jaren tijts, terwijl hy het officie als Heer en Vader bedient heeft, maer vier aen de Kaep van *Finibuſterra* geſtrandt, en omtrent tvvintich *Embezados*, en tvvee en tſeſtich *Gurapas* gevveeſt zijn Waerlick, ſeide *Rinkon*, vvy verſtaen dees namen ſoo vvel als 't vliegen: Laten vvy gaen, hernam de ander, langhs de vvegh ick ſal u dit en andere dingen meer (die u ſoo noodich als het eten zijn) leeren. Hier mede begon hy haer alles te ſeggen,

en

en uyt te legghen, de namen van de gene dieſe *Germaneſcos*, of van *Germanica* heeten. In 't verhael van dees reden, die lange vielen, vermits de wegh het oock was; vraeghde *Rinkon* aen 'er leidtsman, benje (par avontuer) dan oock een dief, ô jae ſeyde hy, om Godt en de goe luy te dienen, al hoewel ick noch niet van de beſlepenſte ben, want 'k ben noch in mijn leerjaer; byget ſeide *Kortado* dat dunckt my vreemt, dat 'er dieven, om Godt en de goe luy te dienen in de wereldt zijn; vvaer op de ander antvvoorde, mijn Heer ick en ſteeck my niet in Theologij, 't geene geloof is, dat ider een in ſijn bedieningh God vvel loven en dancken mach; en boven al die van de Orden van *Monipodios* aennemelinghen zijn: hy moet buyten twijffel (hernam *Rinkon*) heylig weſen, vermits hy maeckt dat de dieven Godtsdienſtich zijn, hy is (herſeide d'ander) ſoo heylig dat niemand van onſe kunſt hem verbeteren ſoude, want hy heeft ingeſtelt dat van 't gene wy ſteelen, iets tot aelmoeſſen, voor oly tot onſe Liefvrouwen-lamp geven. 'k Seg een ſeker Liefvrouwen beeld in deſe ſtadt het welck ſeer heyligh is; en gelooft dat hierom groote deugt aen d'onſe doet; want over eenighe dagen wert 'er een *Quatrero* drie *Ænſias* ghedaan, om dat twee *Roſnos Gemarcieert* had; hy, hoe

ſeer

seer sieck, mager en koortsigh, verdroegh dit sonder kreeuwen, als of het niet was; en dit schreven wy de kracht van de devotie van dese Liefvrouw toe, vvant den bloedt was soo svvack, dat hy de eerste *desconcierto* van de Beul niet verdragen konde; ghy sult my licht eenighe woorden, die je niet verstaet, de beduydenis af vragen, maer ick sal in de voorbaet zijn: soo weet dan dat *quartiero* is een Beeste-dief; *Ansias*, is pijnighen; *Rosnos*, met verlof, ezels; eerste *desconcierto*, is de eerste bocht van 't touw dat de Beul leydt: daer is noch meer, wy leesen onse Pater nosters, door de heele Weeck, elck voor soo veel afghedeeldt: eenighe van de onse steelen Vrydaeghs niet, noch raken Saturdaeghs geen vrouw aen die *Maria* heet. Dit is alle roo boter voor de spond, seyde *Kortado*; maer seght doeje oock eenighe andere weerghevinge, of abstinencie meer als dat verhaelt is? Wat het weer gheven raeckt, hernam d'ander, dat is niets, en oock onmoghelijck, want het werdt in al te veel partyen gedeeldt, soo onder de hoofden als 'er aenhangers; soo dat de eerste dief niets kan noch mach weder gheven: oock werdt het hem van niemandt geboden, ter oorsaeck dat wy noyt te biecht gaen; werden 'er brieven van *Excumunion* afgeleesen, die komen niet tot onser ooren; want

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

wy gaen niet in de Kerck alſſe afgeroepen werden, maer wel op de Aflaet-dagen, want de menighte van het volck brenght ons gewin; en om datſe dit doen, ſeyde *Kortado*, ſeggenſe datſe een goet heylich leven leyden: wel hoe hernam d'ander, wat ghebreeckter aen? waerom is 't niet goedt? is 't niet argher een ketter, verloochende en Vader-dooder, of Solomito te zijn? Sodomijt meenje ſeyde *Rincon*; wel ſoo ſegh ick, hernam d'ander, 't is altemael niet veel beſonders, ſeyde *Kortado*, maer dewijl 't nootlot gewilt heeft dat wy in u gildt moeten komen, ſoo treedt wat haeſtigh voort, want ick verlangh om mijn heer *Monipodio* (wiens deugt ſoo verheven werd) te ſpreecken: 't ſal haeſt geſchieden, herſeyde d'ander, want ick ſie ſijn huys al, blijft u-lieden aen de deur ſtaen, ick ſal in gaen en ſien of hy oock belet heeft, want het is nu de uur dat hy audienci geeft: al wel, ſeyde *Rincon*, d'ander hier mede ginck wat voor uyt in een huys dat niet ſeer goet, maer dubbelt quaedt was, ſy bleven aen de deur ſtaen, de knaep quam ſtracks we'er uyt, en riep haer beyde, ſy gingen in, haer leydtsman ſeyde datſe op de plaets van het huys wat toeven ſouden; 't was 'er ſoo ſchoon of 't alle met uytgepuert vermilioen aengeſtreken was: aen d'eene zijd' ſtont een banck

met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

met drie voeten, aen d'ander een onthalſde kruyck, daer op lach een kannetje dat meed' onthooft was; daer by lach een mat, en in 't midden een groote aerden pot, dieſe in Sivilja *Maceta de Aluahaca* noemen, ſy bekeecken dit moye tuychje, en ſiende dat *Monipodio* wat langh bleef, nam *Rincon* de ſtoutigheydt om eens beneden de zael te beſien, die als mede een ander op de voornoemde plaets uyt quam, hy ſach dat daer in twee ſchermdeghens, en vier ſchilden van kurck hinghen, daer ſtondt een groote kiſt ſonder deckſel, op de vloer lagen drie matten uytgeſpreydt, aen de voormuur ſtondt een Liefvrouwe print gheplackt, die op een houte ouderwetſe plaet gedruckt was: daer bene'en hingh een draeghkorf, in de muur was een wit kopje ghemetſelt, waer uyt *Rincon* beſloot dat de korf diende om aelmoeſſen te vergaderen, en het kopje om wy-water in te doen; even ſoo was het. Terwijl dat ſy hier meed' doende waren, quamen 'er twee knapen in, beyde van omtrent twintich jaren, en ghekleedt als Studenten, en een weynich daer nae twee Vis-draghers jongers, neffens een blinde-man; dees ſonder een woordt te ſpreecken, wandelden langhs de plaets heen en we'er, een weynich daer nae quamen daer twee oude mannen, in het ſwart ghekleedt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en brillen op 'er neus, die 'er aenſienelick en eerwaerdich maeckten, en ſy hadden beyde Pater noſters met klockjes en heyligjes verſien, in de handt; nae haer quam daer een oudt gerimpelt wijf in, die ſtracx, ſonder yets te ſegghen naer de zael ginck, en wy-water nam, en wierp haer ſeer devotelick op haer knijen voor 't Maria-beeldt neder, kuſte de aerde, en nae datſe eene goede wijl gebeden hadde, ſtreckte zy 'er handen en ooghen naer den Hemel, wierp een aelmoes in de korf, en ginck op de plaets by de andere wandelen: in ſomma, daer quamen in korten tijt veertien perſoonen van verſcheide dracht en neeringh by malkanderen, onder de laetſte ingekomene, waren 'er twee brave luſtighe jonghe maets, met wackere knevels, een breedtrande hoedt op, een groote bef om, kleurde kouſen, en rooſen van lindt aen de beenen, lange deegens, en in plaets van ponjaerts, piſtolen op de zijd', en elck een ſchilt aen de riem hangen; ſy keecken, in 't inkomen, *Kortado* en *Rinkon* over dwars aen, als verwondert dat ſy 'er niet en kenden; ſy traden toe en vraeghden offe mede van de Broederſchap waren? *Rinkon* antwoorde jae, en tot haer dienſt bereydt; ondertuſſchen genaeckte de tijdt dat mijn Heer *Monipodio* te voorſchijn quam, die by dees deughdelicke Broederſchap ſoo hoogh geacht

acht, en langh ghewacht was; hy ſcheen omtrent vijf of ſes-en-veertich jaer oudt, lanck van lichaem, bruyn van kleur, ſwarte baerdt, en groote wijnbraeuwen, hardt van hayr, de ooghen diep in 't hooft, door de openinge van ſijn hemt (want het niet geknoopt was) vertoonde ſich een groote ruyghte van hayr op ſijn borſt, hy had een mantel omgeſlaghen, die hem tot aen de voeten quam, en hadde een paer ſchoenen aen ſonder hielen, ſijn beenen waren met halve linnen kouſen bedeckt, ſijn hoedt was van den ouden tijt, de kop klocks-wijs, en een breedt uytſteeckende tandt, om ſijn borſt en ſchouders had hy een draeghband hangen, daer in een breeden deegen van den ouden Wolf, ſijn handen waren kort en vol hayrs, de vingers grof, en ſijn nagels plat en lanck, het fatſoen van de beenen ſachmen niet, ſijn voeten waren ongheſchickt groot, en gebult; in 't kort, hy vertoonde de alderplompſte en boerachtighſte menſch van de werelt; de leytsman van *Rinkon* en *Kortado*, quam met hem om laegh, hy nam 'er by de handt en leydeſe voor *Monipodio*; ſeggende dit zijn de twee brave jonge quanten, daer ick U E. mijn Heer van geſegt hebbe, U E. kentſe onderſoecken, en ſien offe waerdigh zijn om in onſe vergadering te mogen komen; 'k ſal ſulcx gaerne doen, antvvoorde *Monipodio*;

podio; 'k vergeet te ſeggen, dat wanneer hy om laegh quam, de gantſche Compagnie hem ſeer beleefdelick groeten, behalven de twee Braven, die 'er hoedt eens lichten, en gingen weder wandelen als voren op d'eene zijd' vande plaets, en *Monipodio* op d'ander; hy vroegh de twee nieuwelingen na 'er doen, vaderlant en ouders: *Rinkon* antwoorde, ons ambacht weet u-lieden, want wy ſtaen voor u oogen, ons ouders en vaderlant is niet aen gelegen al ſeggen wy 't niet, want wy komen hier niet om eenighe eerlicke bedieningh te bekleeden, derhalven is 't onderſoeck onnodich; waer op *Monipodio* antwoorde: mijn kint ghy hebt gelijck, en doet wel ſulcx te verſwijgen, want of 't geluck niet liep als 't wel behoorde, ſoo is 't altijt goet dat de naem niet onder de ſchrivers hant komt, noch oock in 't regiſterboeck aengetekent wert: *Sulck een ſoon, van dien en dien, en inwoonder van ſoodanigen plaets, is op ſulcken dagh gehanghen, of gegeeſſelt*, ofte diergelijck; 'tzy dan wat het wil, 'tluyd wat qualick in de goede luy 'er ooren: 'kherſeg dan wederom, dat het nuttelick is vader en vaderlandt te verſwijgen, en oock ſijn eygen naem te veranderen, al hoe wel onder ons lieden niet gheheyms behoort te zijn; 'k begeer alleen nu te weten hoe u beyder naem is? ſy ſeyden het hem beyde; wel van nu aen is mijn wil, dat ghy *Rincon, Platje,*

en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en ghy *Kortado*, *Knipluys* heet, want dit zijn namen die met u ouderdom wel over een komen; daer ſtaet in onſe ordinantien, dat het noodtſakelick is de namen der vaders van onſe vergaderingh te weten, door oorſaeck dat men jaerlijcks ſeker ghetal van Miſſen, voor de zielen van onſe verſtorvene ouders en goetgunners doet, 't gelt om te betalen aen de Prieſter dieſe doet, krauwen wy door kracht van aelmoeſſen by malkaer; deſe Miſſen aldus gedaen en betaelt, ſeggenſe zijn goedt voor de zielen, die (*per mode de naufragio*) omkomen, en vallen onder onſe goedtgunners, als de Procureur die ons voorſpreeckt, de Spion die ons waerſchouwt, en Beul die medelijden met ons heeft; als mede die ghene die als ons yemandt in de ſtraet na loopt, houdt den dief, houdt den dief, daer voorſchiet en belet den naoloper, ſegghende laet den armen ongheluckighen bloedt loopen, benje met ſijn ſtraf gheholpen; deſe, ſegh ick, zijn mede onſe goedtgunners, die ons by ſtaen in het ſweet huns aenſchijns, ſoo wanneer wy ghevangen of vervolght zijn; het zijn onſe ouders die ons ter wereldt brenghen, als mede de ſchrijvers, want als ſy het in 't goede nemen, is 'er gheen miſdaedt die ſchuldigh, noch ſchuldt die ſtrafwaerdigh is: voor alle deſe die ick ghenoemt heb,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

doet onſe Broederſchap jaerlijcx een teghengift, die met groote pracht en heerlijckheydt gedreven werdt; ſeecker ſeyde *Platje*, (die al in dees naem beveſtight was) dit jaer-ghetijde is waerdigh, dat, dewijl het van een ſoo hoogen en doordringend verſtandt, als 't uwe mijn Heer *Monipodio*, ingeſteldt is, het onderhouden, en met heerlickheydt uytgevoert wordt. Wat onſe Ouders aengaet, die zijn noch in 't leven, ſoo wy'er overlijden verſtaen, ſullen terſtont de weet aen dees geluckige voorſprekende Broederſchap doen, op datſe door dees laetſte eer haer zielen van plaegh en onheil mogen bevrijen, gelijck U E. gheſeght hebt: ſulcks ſal dan gheſchieden, antwoorde *Monipodio*, al ſouden wy'er ſelve voor lijden. Hier mede riep hy de Leitsman, ſeggende kom hier *Haken-oogh*, (want ſoo was ſijn naem) zijn de Schildwachten al uytgeſtelt? ja Heer antwoorde hy, drie zijnder uytgeſteldt, ghy behoeft voor geen overrompeling te vreeſen; *Monipodio* ſeyde tegens de twee Mackers, Kinderen 'k wenſchte te weten watje doen kondt, op dat u elck, naer ſijn genegentheydt, eenighe bedieninge gegeven werde? Ick kan, antwoorde *Platje*, ſoo vvat van de kaert-morſerie, wat vaſthouden, wat grijpen, ick ſpeel wel met de zoolen, met de vier vingeren, en oock met

alle

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

alle acht; 'k verſtae my op vijlen, booren, en ick weet over al de tanden te werck te ſtellen, ick gae in 't huys van de Wolf als in mijn eygen, ick vermeet my beter een ſlagh-orden op het Schaeck-ſpel, als in 't Legher te ſtellen, en daer mede de beſte Ruiter eerder uyt de zael te lichten, als twee Realen te leenen: Het zijn beginſelen, ſeyde *Monipodio*, maer alle maer kinderwerck, en ſoo ghemeyn, datter qualick een nieuwlingh is dieſe niet en weet; het diendt maer alleen om yemandt, die een ſlechthooft is, te krauwen; maer metter tijdt ſoo ſullen wy ſien op dit fondament vijf of ſes goede leſſen te bouwen, waer door ick hoop ghy, met gorts genade, tot een goedt leerknecht, jae licht meeſter ſult geraecken; 't ſal al ten dienſt van u en de Broederſchap zijn, ſeyde *Platje*, en ghy *Knipluys* wat ken jy, vraeghde *Monipodio*; ick, ſeyde hy, ken de kunſt van twee in en vijf uyt, ick ken een ſack betaſten met groote behendigheydt en ſonderlinge wetenſchap: kanje meer, vraeghde *Monipodio*? niet anders, tot mijn groot nadeel, antwoorde *Knipluys*: wel bedroeft u hier niet om, hernam hy, want ghy zijt hier in een haven en ſchool ghekomen, daerje niet verdrincken maer heel geleerdt in alles uyt ſult gaen. Maer hoe vaert het mijn kinderen hebje moeds genoegh? jae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

antwoorde *Platje*, wy hebben moed om alles te onderſtaen wat tot onſe kunſt en oeffeningh noodich is: al wel ſeyde *Monipodio*, 'k wenſte dat je het mede had, om by gelegentheydt een half dozijn *Anſias* uyt te ſtaen, ſonder te klappen, of te ſeggen dit of dat weet ick: wy verſtaen heel wel, antwoorde *Knipluys*, wat *Anſias* zijn, en hebben moets genoegh om alles te verdragen; want wy zijn ſoo plat niet, of weten wel dat de hals betaelt het geen de tongh klapt; een moedigh en ſtout menſch heeft gunſt ghenoegh van den Hemel ontfanghen, al gaf hy anders niet, als dat het leven en de doodt in ſijn eygen tongh beſtaat, en als of het ſwaerder viel, neen als jae te ſeggen: 'k begeer niet meer, hernam *Monipodio*, deſe reden overtuygen, verbinden, en drijven my met kracht aen, om u beyde, van nu af, voor volkomen broeders in onſe maetſchappy te nemen, en ſchelde u leerjaren quijt: 'k ben mede van dit goetduncken, ſeyde eene van de ſnuyshanen; en voorts beveſtigden het alle de anderen, die dees reden gehoort hadden, eenſtemmelick de aennemingh van *Platje* en *Knipluys*, en verſochten dat *Monipodio* haer voorts de vryheydt van haer maetſchappy liet ghenieten, want haer aenghename reden en perſoonen ſulcks waerdich waren; hy beloofde haer verſoeck

ſoeck te believen, en nam 'er voorts als Broeders aen, ſegghende aen dees twee, datſe ſulcks wel hoogh mochten achten, vermits ſy van de eerſte dievery dieſe deden, de halve tol niet hoefden te betalen, datſe dat jaer gheen gemeyne dienſten behoefden te doen, te weten, datſe voor de andere Broeders niet behoefden om boodſchappen naer het ghevangen-huys, of elders te loopen; datſe mochten gaſtmael, bruyloft en bancquet gheven, hoe, wanneer, of waer datſe wilden, ſonder haer Overhooft verlof te eyſchen; datſe mochten van nu af onder de Broeders verkeeren, met 'er wandelen, uytgaen, &c. en andere dinghen meer, dieſe alle voor een ongemeyne gunſt hielden; waer voor de twee mackers haer op 't hooghſte met beleefde woorden bedanckten: ſy hier in beſigh zijnde, quam 'er een jongen in loopen, ſeggende de Diefleijer van de Lantloopers en Troggelaers komt hier nae toe, maer ſonder yemandt by hem te hebben. Niemant ontroere ſich, ſeyde *Monipodio*, want het is mijn vriendt, en quam noyt tot onſe ſchade, zijt alle gheruſt, ick ſal hem gaen ſpreken: Sy ſulcx hoorende, ſtelden hun te vreden, want dit onverwacht overval had haer verſchrickt. *Monipodio* gingh uyt, en vond de Dienaer aen de deur, met dewelcke hy een weynigh ſpraeck hielt, en quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

voort vve'er binnen, vragende vvien op heden de plaets van *S. Salvator* ten deel ghevallen vvas; aen my, antvvoorde *Haken-oogh*: Wel vvaerom, hernam de Oude, en hebje my dan het leere beursje, met vijftien Ducaten, vier Realen, en eenigh kopergeldt, dat 'er van ghekrauwt is, niet laten regiſtreeren? 't Is waer, ſeyde *Haken-oogh*, datter een Beursje vermiſt werdt, maer ick hebt niet geſtoolen, noch kan oock niet bedencken wie ſulcks ghedaen mach hebben: Hier valt niet te loochenen voor my, ſeide *Monipodio*, de Beurs moet 'er zijn, want de Dienaer eyſtſe van mijn, en is daer en boven een Vriendt die ons dagelicks veel goedts doet: de ander ſwoer weder dat hy 'er niet van wiſt; *Monipodio* wiert ſoo in gramſchap ontſteecken, dat hy vyer uyt de oogen wierp, ſeggende, niemant en ſpotte met de minſte van onſe Wetten, noch breeckſe, want het ſoude hem 't leven koſten, ſeghtme waerſe is, laet jy 't om 'er geen tol van te betalen, ick ſcheld' u quijt, en wat 'er ghebreeckt ſal ick 'er by leggen, want ick wil de Dienaer volkomelick vernoeghen: *Haken-oogh* begond op nieuw te ſweeren en te vloecken, ſeggende dat hy de Beurs met ooghen niet gheſien had: Dit ontſtack *Monipodio* tot meerder gramſchap, en ontroerde de gantſche Vergaderingh, vermits ſy ſagen dat 'er

Wet-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Wetten en Willekeuren gebroken wierden: *Platje* ſoo grooten tweedracht en oproer ſiende, dacht het beſt te zijn dats'er bevredighden, en dat hy ſijn Capitein, die raſende was van gramſchap, uyt de doolingh hielp: Hy beriedt ſich hier over met *Knipluys*, die het goedt vondt, hy trock derhalven 't Beurſje van de Koſter uyt ſijn ſack; ſeggende, ghy Heeren ſtelt u te vreden, hier is de Beurs die de Dienaer ſoeckt, ſonder dat'er een duyt ghebreeckt; mijn Macker heeft hem heden neffens een neuſdoeck ghelicht; hy bracht hier mede het beide te voorſchijn: *Monipodio* ſulcks ſiende, ſeyde, ghy ſult voortaen *Knipluys de Goede* heeten, houdt den neuſdoeck (ick ſal dees goede dienſt gedencken) de Dienaer moet de Beurs hebben, het is van een Koſter die ſijn Neef is, wy moeten nu volgens het ſpreeckwoord, *Een Haringh uytwerpen om een Kabbeljau te vangen*, want dees Diefleijer ſiet vaeck in een dagh meer door de vingeren, als wy hem in honderdt ſouden konnen geven. De gantſche Vergaderingh prees de edelmoedige daedt van dees twee nieuwlingen, en de uytſpraeck, en 't goedtvinden van 'er Opperhooft, die ſtracks de Beurs aen de Diefleijer bracht; en Knipluis vverdt beveſtight met de naem van *Goede*, even als of't *Don Alonzo Peres van Guſman de Goede* vvas, die't ſwaert over

over de mueren van *Tariffa* wierp, om ſijn eenighſte ſoon mede te onthoofden: wanneer *Monipodio* weder binnen quam, quamen 'er met hem twee vrouwluy, die wacker geblancket waren, en haer lippen vol roode, en krop met witte verf, wel dick aengeſtreecken hadden, haer zaeijen ſluijers dieſe om hadden; waren vol onbeſchaemtheyt en moeylickheydt, het welck *Platje* en ſijn macker dede oordeelen datſe van de bereden wegh waren, ghelijck het waer was: ſoo haeſt alſſe in quamen, liep de eene met open armen naer *Fedderhans*, en d'ander naer *Yſerpoot*, (ſoo genaemt, ter oorſaeck hy een yſeren handt droegh in de plaets van een ander, die hem de Beul afghekapt hadde) en omhelſden dees twee Braven met groote blijdſchap; ſy vroegen offe niet wat hadden om 't naeuw van de ſtraet te ſpoelen; wel ſoudt niet mijn *Sulletje*, ſeyde d'eene meyt die *Win-al* hiete, ſtracx ſal *Schuyfeltje*, je broot-eter, hier met de korf (Godt weet wat'er in is) zijn, het welck waer was; want daer quam voort een jonghe met een kleermand in, die met een lack toegedeckt was; 't gantſche gheſelſchap was verheugt over *Schuyfeltjes* komſt; *Monipodio* geboodt ſtracx een van de groote matten op de plaets ne'er te ſpreeden, en datſe alle daer ronts om ſouden gaen ſitten, want als ſijn gramſchap over was, ſoo

droegh

droegh hy ſtaegh voort nootwendige goede ſorgh. De oude Vrouw die te vooren voor 't Liefvrouwen-beeldt gebeden had, ſeyde tegens hem, Mijn ſoon *Monipodio* ick ben niet gheſteldt om vrolick te zijn, want ick heb tſedert twee dagen ſulcken draeyinghe in 't hooft gehadt, dat ick half geck dachte te werden; en boven dit moet ick noch van deſen voormiddagh mijn devotie doen, en ontſteecken eenige waskeersjes voor 't beelt van onſe Liefvrouwe van 't Water, en oock aen het heyligh Kruys van S. Auguſtinus, ick ſoud' dit niet verſuymen al regende en ſneeuwde het noch ſo ſeer, ick ben hier gekomen om u-lieden te ſegghen, dat verleden nacht *Hondertvoet* en *Renegard* een mand vol kleeren, wat grooter als deſe, tot mijnent brachten, die eſſen uyt de loog quamen, want de as lag'er noch op, 't ſchijnt wel dat de arme bloedts geen tijdt over ſchoot omſe te ſpoelen, het ſweet liep 'er by groote druppels van't aenſicht af, en ſy hijghden na 'er adem, dat het een droefheyt was haer te ſien; haer kleur was ſo moy als of het twee lieve Engeltjes uyt den Hemel waren; ſy ſeyden my datſe een Slager vervolghden, die menighte van ſchapen ghekocht had, om te ſien offe niet achter een groote ſack met ſtuckē van achten, die hy by hem had, konden komen; 't linnen hebbenſe ſo ongetelt by my laten ſtaen,

ſtaen, betrouwende op mijn ſuyvere conſcientie, en ſoo waer als Godt my helpen en ons bewaren moet van de handen der juſtitie; ick heb 'er niets aengeroert, maer is ſoo goedt en quaedt als het in mijn huys gekomen is: ick geloofje wel moeder, ſeide *Monipodio*, laet de korf maer ſtaen, ick ſal 't vvel onderſoecken, en beſien wat 'er in is, en elck geven 't geen hem gerechtelijck toekomt, ghelijck ick gevvoon ben altijdt te doen: al vvat u belieft mijn ſoon, hernam de oude, maer 't vverdt laet; geefme een dronckje vvijn ſoo ghyſe hebt, om mijn geduurighe ſvvacke maegh vvat te verſtercken: Wat vvijn vvouje hebben Besje, ſeyde *Klim-op* (ſoo vvas de naem van *Win-als* ſpeelnoot) en haelde een leeren fles daer vvel ſes mingelen in vvas, uyt de korf, ſchonck een goeden dronck, en gaft dit heylich Besje in beyde 'er handen: och ſeydſe, kind je hebt veel te veel geſchoncken; maer 't is geen noodt Godt ſterckt de ſvvacken. Zy hier mede het aen haer lippen druckende, peep het ſonder eens adem te halen uyt; en ſeyde, 't is wijn van Guadacanal, maer ſy ſmaeckt vvat nae het vat; ons lieven Heer loont het u mijn kindt, je hebt mijn geheel verheught, maer ick vrees dat het my qualijck bekomen ſal, vermits ick noch nuchteren ben; 't heeft geen noodt moeder, antvvoorde *Monipodio*,

vvant

want het is wijn van verleden jaer; ick verhoop in de Maeght Maria, dat het vvel sal gaen. Sy voegd'er by; siet eens kindertjes of je oock een halve stuiver hebt om keersjes tot mijn devotie te koopen, vvant door de haest die ick hadde om u-lieden het nieuvvs van de kleermand te vertellen, soo heb ick mijn goedt t'huys vergeeten; ick heb'er vvel een voor u Besje kol, seyde *Win-al*, kijck toe daer zijn'er tvvee, koopt voor d'eene halve stuyver een keersje voor *S. Michiel*, kunjer tvvee voor krijgen, soo sel d'ander voor't beelt van *S. Blasius* zijn, want dit bennen mijn Advocaten in den Hemel; ick vvoud'er oock wel een voor *S. Lucia* als oog-doctores hebben, maer ick heb geen meer geldt gewisselt, op een ander tijdt soo sal ick haer alle voorsien; ghy sult heel wel doen mijn dochter, wachtje voor al van gierigheit, want het is noodsakelick en beter dat wy in ons leven de Heiligen een keers ontsteecken, als dat het de nakomelingen naer onse doodt doen: 't is waer, seide *Klim-op*, Besje kol heeft'er gelijck in, sy sulcx seggende gaf'er oock een halve stuyver, en beval oock twee keersjes aen verscheide beelden, doch die de danckbaerste waren, te placken. Hier mede nam Besje kol haer affscheit; seggende maeckje vrolick kindertjes terwijl het tijdt is, of anders alsje oudt wordt sulje de tijdt dieje in u

jeught

jeught verwaerlooſt hebt beklagen, en als ick beweenen: ick bid ghedenckt my in u gebeden, ghelijck ick u-lieden mede in de mijne ſal doen, op dat Godt onſe ghevaerlicke brootwinninge zegene, en voor overval van 't Gherecht behoede. Hier mede gingh de oude kol wech, de andere gingen rontom de mat ſitten, daer *Win-al* 't ſlaeplaken, in plaets van 't tafellaken, opgeleydt had; 't eerſte dat hy uyt de korf kreeg was een groot bos Radijſen, en omtrent vier en twintig Oranje-appels en Lamoenen, daer na een ſchotel met ghebraden viſch; doen quam 'er een halve Hollandtſche kaes te voorſchijn, met een excellente pot olyven, toen een ſchotel met krabben en garneelen, met een ſausje van groote kappers, die wacker in de peper en eeck verſmoort lagen; en boven dit noch drie ſchoone leckere taerten, ſy waren omtrent met 'er 14 eters, en niet een van allen trock ſijn knijf als *Platje*, die ſtracx met ſijn getaent hechje te voorſchijn quam; *Knipluys* trock ſijn halve deegen oock uyt, 't was de twee oude in 't ſwart gekleedt, en *Haken-oogh* haer beurt om op 't ſchencken te paſſen, ſy begonden naulicx aen 't eten te ſlaen, of werden geſtoort door 't hevigh kloppen dat 'er aen de deur gedaen wert; *Monipodio* geboodt haer geruſt te zijn, hy ſtont op en nam een ſchilt van de wandt, en deeghen in de vuyſt, en

gingh

gingh na de deur; hy riep met een schorre stem, wie klopt daer? die van buyten antwoorde, ick ben 't mijn heer *Monipodio*, ick ben *Capertje*, de schildtwacht van desen morgen, en koom U L. seggen dat *Iuliana Dickbeck* hier heel ongekapt en behuylt aen komt, 't lijckt wel datse yewers eenigh ongeluck gehadt heeft: dit seggende quam de patient al grimmende en nuckende aen; *Monipodio* deed' de deur open, en geboodt *Capertje* we'er op sijn schildtwacht te gaen, en dat voortaen als hy yets te segghen had, met minder gherucht aen de deur soude kloppen; hy seyde dat hy 't doen soude. *Dickbeck* quam binnen, 't was een meyt van 't selve stof en ambacht als de andere twee waren; 't hayr was haer uytgescheurt, het aengesicht vol knobbels en opgekrapt; soo haest sy op de plaets quam, viel sy neder in onmacht, *Win-al* en *Klim-op* schoten toe om 'er te helpen, maeckten haer kleeren by de borst los, diese sagen dat bloedigh en blaeuw ghesiagen was; sy wierpen 'er soo lang water in 'er aengesicht tot datse we'er bequam, en riep met luyder stem, 't hemels en aertsch gerecht kome over dien eerlossen dief, die wijvesmijter, dien bloden guil, dien schelm, dien lammen hondt, die ick meermael van de galgh ghesost heb als hy hayren in sijn baert heeft, och ick ongheluckige! om wien heb ick my in 't ly'en ge-

gebracht, om wien heb ick mijn jeught en jonge jaren verſleeten ? alleen voor een onverſtandig, boos, en eerloos guit : ach ! ach ! bedaert *Iuliana*, bedaert, ſeide *Monipodio*, hier ben ick, ick ſal u recht doen, ſeght maer wie het u gedaen heeft, ick ſal ſoo langh niet ſtaen om u te wreecken, als ghy wel doet om my te vertellen, ſeght of'er iemant aen u eer te kort ghedaen heeft, ſoo het ſo is, ghy hebt maer te ſpreken? Wat eer, ſeide *Iuliana*, in 't diepſte van de Hel ſoud' ick meer eer genieten, ick ſoude met de Honden liever droogh broot vreeten, en dat in meerder vrede, als met deſen Vagebond, die mijn vlees aldus gehandeldt heeft, gelijckje ſien ſult. Hier mede lichte zy 'er rocken tot de knijen en hooger op, 't welck alle vol blaeuwe lidteeckens was ; ſiet, ſeideſe, dus heeft my dien onbarmhartighen *Koolkop* geteiſtert, daer hy nochtans meer in my, als in zijn eighen Moer ghehouden is : en waerom denckje dat hy 't deed' ? door oorſaeck dat ick ſchuldt had? ô neen : hoor ick ſalt je ſeggen ; Hy op een ſeker plaets ſpeelende daer hy verloor, ſondt *Bockje*, zijn brooteter, om dartigh Realen van my te halen ; ick ſondt hem maer vier en twintigh, ick vertrouw dat den Hemel de arbeit en pijn, daer ickſe med' verkregen heb, tot vergevinge van eenige mijner ſonden ſal aennemen ;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

men; hy tot loon van mijn deught (denckende dat ick hem ſulcks te kort gedaen had) leide my deſen morgen buiten, achter des Koninghs tuin, daer hy my onder eenige Olijf-boomen ontkleede, en met ſijn riem (ſonder 't beſlach eens aen te ſien) ſoodanig en ſoo langh afſmeerde, dat ick als doodt neder viel, waer van dees bloedige en blaeuwe ſtreepen genoeghſame getuigen zijn. Hier mede begon ſy wederom op nieuw te krijten, en juſtitie te eiſchen, 't welck *Monipodio*, en al de andere Braven haer beloofden; *Win-al* nam 'er by de handt, en begond' haer te vertroo-ſten, ſeggende dats 'er wel wat mooys om geven wilde, dat haer Alderliefſte haer ſomtijdts mede eens wacker afſmeerde, want lieve ſuſter *Iuliana*, je moet weten dat het gene men lief heeft gekaſtijdt werdt; en wanneer deſe Boeven ons ſtooten, ſchoppen, en ſlaen, datſe ons dan aenbidden en eeren: Maer ſegme de waerheydt eens, doe *Koolkop* ſijn ſlaen ghedaen had, begond hyje daer nae niet weder wat te troetelen? Ja wel ter deegen, en hy boodt my de handt om we'er nae huis te leiden; jae 't ſcheen my toe dat hem de tranen uyt ſijn oogen leckten, naer dat hy my ſoo dapper afgeroſt hadde; ick twijffel daer niet aen, ſeide *Win-al*, hy huilde van droefheidt om dat hyje ſoo geſlagen hadde, en

hier

hier en in deſe dinghen ſondigen de mannen niet, wanneerſe tot berouw komen, ghy ſult ſien dat eerje van hier gaet hy ſal komen, en ſoo mack als een ſchaep zijn: ick verſeeckerje, ſeyde *Monipodio*, dat dien blooden guyl hier niet in ſal komen, of ſal eerſt een openbare ſtraf voor ſijn begane miſdaedt draghen; ſal hy hem derven vermeten de handen aen *Dickbeck* te ſlaen, en dat ſchoone vleeſch, dat in ſuyverheydt en profijt by *Win-al*, die hier tegenwoordigh is, magh vergeleecken worden? ick weet'er niet hoogher te prijſen, ay mijn Heer *Monipodio*, ſeyde *Iuliana*, ſeght geen quaedt van mijn vervloeckten man, want hoe boos dat hy is, ick heb hem noch liever als mijn eyghen hert, want de reden van mijn vriendinne *Win-al* hebben my tot in de ziel geraeckt, ja ick ſoud' hem wel we'er gaen ſoecken: en doet ſulcx niet om mijnent wil, ſeyde *Win-al*, want dan ſoudje 't quaedt voeden, en hy u in toekomende noch arger handelen; ſtelje maer gheruſt, hy ſal eer langh hier zijn, en met ſulcken berouw als ickje geſeydt heb; ſoo niet, komt, wy ſullen hem een gedicht ſenden dat hem wacker op ſijn zeer ſal taſten. Och dit is goet, ſeyde *Dickbeck*, want ick heb hem wel duyſenderley dingen te ſchrijven; ick ſal de Secretaris wel weſen, hernam *Monipodio*, en of ick ſchoon geen goet Poeët ben,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ben, ſoo ſal ick evenwel, als het 'er by leyt, wel een duyſent veerſen drie of vier in een oogenblick maken; ſoſe ons dan niet goet duncken, ſoo heb ick wel een vrient, mijn Barbier, dat een groot Poeët is, die my wel een heele waghen vol (wanneer ickſe begeere) ſal maken; laten wy nu onſen ontbijt voort indarmineeren, het ſal daer na alles wel gaen; *Iuliana* gehoorſaemde haer Opperhooft, ſy begoſten alle weder aen de vretery te vallen, en maeckten in korten tijt de korf en fles leeg; d'oude droncken'er meugh, de jonge 'er maet, en de vrouwtjes na haer believen: de twee oude mannetjes eyſchten oorlof om te mogen gaen, 'twelck *Monipodio* haer gaf, en beval datſe wel opſicht namen, en voort aendienden, ſonder verſuym, ſoo 'er yets voorviel tot voordeel van 'tgemeene beſt: ſy antwoorden dats'er met neerſtigheyt op ſouden paſſen, en gingen hier mede wech. *Platje* die wat nieusgierigh was, en na dat hy aen *Monipodio* ſijn verlof verſocht had, vraegde hem waer toe dees twee grijſe en eerweerdige perſoonen inde Broederſchap dienden; deſe antwoorde *Monipodio*, heeten wy in onſe *Germania*, en manier van ſpreken *Snuyvers*, en gaen de gantſche dag door de ſtadt ſnuyven, en beſpieden in wat huyſen men 's nachts ſoude konnen in komen: als mede nemen ſy acht op de ghene die geldt uyt de munt of

Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Contractatie halen, ſien waer het gebracht en waer het geleidt werdt, dan bekijckenſe de mueren hoe dick datſe zijn, en wat plaets van 't huis de bequaemſte is om de *Gurpatores*, ofte gaten te maken, daer men door in kruipt: eindelick ſy ſijn volck van meerder of ten minſten ſoo veel gewin als yemant van de gantſche Broederſchap; en van al het gene door haer neerſtigh onderſoeck geſtoolen wert, genietenſe het vijffte part, ghelijck ſijn Majeſteit van de gelden of ſchat: En boven dit zijn 't mannen die eerlick, waerachtigh, van goede naem en faem, en ſeer Godtvreeſende zijn, en die boven al een goede conſcientie hebben, en dagelicks met groote devotie Mis hooren: ja daer zijnder onder, voornamelick de twee die nu wech gaen, die ſoo beleeft en vernoeght zijn, datſe met minder, als ons Wetten toelaten, hun te vreden ſtellen: Daer zijn noch ander twee, die wy *Sprinckhanen* heeten, deſe trecken van het eene huys in 't ander te woonen, en weten hier door de in en uitganghen van alle huiſen van de Stadt, en welck van gewin of niet zijn: Het dunckt my al gout wat'er blinckt, ſeide *Platje*, 'k wenſte ick dees vermaerde Broederſchap eenige dienſt en profijt mocht aenbrengen: Den Hemel begunſtight ſtaagh het goedt voornemen, ſeide *Monipodio*. Terwijl men dus koutet wert'er

wert'er aen de deur gheklopt, *Monipodio* vroegh wie'er was, doet op mijn Heer, (ſeyde die buyten was) ick ben *Koolkop*; *Dickbeck* ſijn ſtem hoorende, verhief de hare tot den Hemel en riep, doet niet op mijn heer *Monipodio*, doet niet op voor deſen bootsgeſel van *Tarpeyo*, en tyger van *Orcanien*: hy liet daerom niet de deur te openen voor *Koolkop*, maer ſoo haeſt als *Dickbeck* ſulcks ſagh, liep ſy ſtracks in de zael daer de ſchilden hinghen, en ſloot de deur na 'er toe, en begond doen te roepen, ach leydt dit leelick backus uyt mijn ooghen, dien beul van de onnoſelen, en ſchrick der eenvoudige: *Fedderhans* en *Yſerpoot* hielden *Koolkop*, die met gewelt naer *Dickbeck* wilde, vaſt: hy ſiende dat hy 'er niet in konde komen, riep van buyten, mijn Liefje ick ben niet langer quaedt, ick bidje zijt gheruſt, je ſultje haeſt getrouwt ſien: ick getrouwt booſwicht, antwoorde *Dickbeck*, ja wel kijck eens wat dien bloet ſeght, hoe na wouje wel dat ick het met u was? neen baes, veel liever met een gheſottoniſeert menſch als met ſulcken Rekel als ghy: nu gecxkap al langh genoegh, ſeyde *Koolkop*, ſcheyt'er uyt, het wort laet, gaet ſoo breet niet nuje my ſoo ootmoedigh vindt, of ick ſweer by by..... dat ſo my de gramſchap we'er nae 't klockhuys ſtijght, het laetſte erger als het eerſte ſal zijn; bedwinght u,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en bedwingen wy ons alle, of het wil een duyvels vreeten geven; en ſuypen oock, hernam *Dickbeck*, ick woud' dat hy u voerde daer ickje noyt we'er en ſagh: ick ſeghje *Juliana*, en ſweer, of de Duyvel haelme, dat ſooje niet beter koop geeft, ſalt 'er onder of over gaen: ick wil, ſeyde *Monipodio*, in mijn tegenwoordigheyt geen overlaſt gedoogen; *Juliana* ſal uytkomen, niet door u dreygementen, maer om mijnent wil, alles ſal wel ten beſten komen, want het kijven tuſſchen twee die malkanderen minnen, ſtreckt maer om 'er liefde te vermeerderen wanneerſe we'er bevredight zijn; kom hier *Juliana* mijn kindt, kom hier *Dickbeckje* om mijnent wil, ick ſal maken dat *Koolkop* op ſijn knijen vergiffenis ſal bidden: Indien hy ſulcks doet, ſeyde *Klim-op*, ſoo ſullen wy alle voor hem ſpreken, en *Juliana* bidden datſe de deur op doet; indien ick ſulcx door dwangh en nadeel van mijn perſoon moeſt doen, 'k ſouder niet toe verſtaen, al ſtont ick onder een compagnie Zwitſers, ſeyde *Koolkop*; maer dewijl het is om *Dickbeck* te vergenoegen, ſo ſal ick niet alleen op mijn knijen vallen, maer oock, ſooſe het begeert, mijn eygen neus af bijten. *Fedderhans* en *Yſerpoot* begonden om dees reden te lacchen, 't welck *Koolcop* ſoo verſtoorde, dat hy (meynende ſulcx tot ſijn ſpot was) met een vertoornde

moedt

moedt ſeyde, die yets van mijn of *Juliana* rept, of om ons beyde lacht, of quaet denkt, die liegt en herlieght ſo dickwils hy 't doet. *Yſerpoot* en *Fedderhans* keecken malkanderen vaſt aen, maer met ſodanigen gelaet dat *Monipodio* voor een groot onweer vreeſde, indien hy 'er gheen ander raedt in ſchafte; derhalven ſich in 't midden ſtellende ſeyde, Niet hooger mijn vrienden, houdt op van ſchelden, en ſet u ter ne'er, want ſeghswoorden gaen niet in 't vleeſch, elck beeld hem in dat het tegens een ander geſproken zy; wy zijn ſeker, ſeyde *Fedderhans*, datſe ſoodanige woorden, noch ſelfs gedachten tegens ons niet ſouden derven hebben, of de kluppel, om hem de ribben te ſmeeren, ſoude al by der hant zijn; 't gebreeckt ons hier me'e aen geen kluppel, hernam *Koolkop*, en als 't 'er by leyt, ſo kan ick mede wel met de tongh ſpelen. Ick ſegh noch, die'er om lacht die lieght, en die anders denckt die volgme, 'kſal hem met een korter deegen leeren dat ..... alsje wilt, geſeyt, ſal geſeydt blijven. Hier mede gingh hy ten huyſe uyt; *Dickbeck* die al ſijn reden gehoort hadde, als mede dat hy vergramt uyt ging, quam voor den dagh, en riep, houdt hem vaſt, wat ſal ick beginnen; ſieje niet dat hy vergramt, en dan een *Judas Makereel* in vromigheyt is: keer we'erom kloeckmoedigh heldt die mijn ziel ghebiedt. Sy hem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

hier mede vaſt houdende, greep hem by de mantel, *Monipodio* ſchoot mede toe, en weerhielt hem; *Yſerpoot* en *Fedderhans* wiſten niet offe quaet wilden werden of niet, eyndelick ſy bleven ſtaen kijcken, om te ſien wat *Koolkop* doen ſoude, die ſich van *Dickbeck* en *Monipodio* ghebeden ſiende, weerom keerden, ſeggende, de Vrienden behooren malkander noyt geen reden om quaedt te werden te gheven, noch de geck met malkanderen te ſcheeren: hier is niemandt mijn vriendt, ſeyde *Yſerpoot*, die u quaet wil maken, of de geck ſcheeren, wy zijn vrienden te hoop; wat gheeft ons dan de handt, en maken wy alle de peys; waer op *Monipodio* ſeyde, u-lieden ſpreeckt alle als eerlicke mackers behooren te doen, tſa geeft malkanderen de handt, en daer me'e alles doodt en te niet, het welck voorts geſchiede: *Klim-op* trock 'er ſchoenen uyt, en begoſt 'er wacker op te ſpeelen; *Win-al* nam een nieuwe palmen-beeſem, dieſe by gheval vondt, en begoſt 'er mede al ſleepende een ſchor geluyt te geven, 't welck nochtans met 'et ſchoen-muſijck over een quam: *Monipodio* ſmeet een ſchotel ſtucken, en ſtack twee van de ſcherven, als klepperbeentjes, tuſſchen ſijn vingers, en begonder ſeer meeſterlick op te ſpeelen, onder de Bas en Tenor van de ſchoen en beſem. *Platje* en *Knipluys* waren verwondert

dert over het noyt gehoorde muſijck; *Yſer-poot* ſulcks merckende ſeyde, het gheeft u vreemt ſulcks met de beſem te ſien doen, ghy hebt 'er reden toe, want daer is noyt gereeder, vrolicker, kluchtiger, noch beter koop muſijck in de wereldt gevonden: ick ſeghje in der waerheydt, dat 'er laeſtent een Student ſeyde, dat *Negorfees*, die *Araudees* uyt de Hel ſpeelde, noch *Carion*, die op de Delfin in 't midden van de Zee, als op een huerpeerd reed; noch dien ander grooten Muſikant, die een ſtadt met honderdt poorten bouwde, ſulcken ſlagh van muſijck verſiert hadden; want hier tce zijn geen ſnaren, geen ſtellen, gheen ſteltuych, noch ander futſelery (daer de Muſikanten haer hooft me'e breken) van nooden; en de drommel haelme, ſy ſeggen dat een jongh quant van deſe ſtadt, die een Hector in de Muſijck is, het eerſt ghevonden heeft: Ick geloofje wel, ſeyde *Platje*, maer laet eens hooren wat onſe Muſikanten ſinghen willen, want my dunckt dat *Win-al* gheſpuwt heeft, dats een teecken datter yets weſen ſal, gelijck het waer was, want *Monipodio* had 'er gebeden datſe een van de nieuwſte koppel-veersjes wilde ſingen; maer *Klim-op* was in de voorbate, en begoſt met een fijne gebroke ſtem 't naervolgende:

Mijn hert heeft door een Sivilliaen
Dees borst tot mijn eerst opgedaen.

Daer na volghde *Win-al*, al singende het navolgende:

Door een Bruyntje, 't kleet van groene verf,
Ay! 't vyerigh minnen is bederf.

Monipodio met sijn scherven haestigh kleppende, songh:

Al schoon dat twee goe Liefjes kijven,
Daer na 'er liefd' sal meer beklijven.

Dickbeck wilde van 'er vrolicke gheest gheen moordkuyl maecken, maer nam 'er eene schoen en begond' neffens de andere te dansen, en songh:

Houdt op verstoorde slaetme niet meer,
Slaje mijn vlees je doet het uwe seer

Singh sonder bruyery te maken, seyde *Koolkop*, en haelt geen oude peerden uyt de sloot, dat voorby is laet voorby blijven, singht wat anders, ghenoegh van dit: het scheen haer singen noch niet ge-eyndight soude hebben, by aldien 'er niet met haest aen de deur was geklopt geworden. *Monipodio* gingh om te sien wie het was, de schildtwacht seyde dat de Schout hem aen het eynd' van de straet vertoonde, en dat *Tordillo* en *Cornicalo*, twee neuterale Diefleijers by hem waren. Die van binnen sulcks

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſulcks hoorende verſchrickten grootelicks, ſoo dat *Klim-op* en *Dickbeck* haer ſchoenen van bangigheydt averechts aentrocken: *Win-al* liet 'er beſem vallen; *Monipodio* ſijn ſcherven; de ganſche Choor van Muſijck ſweegh ſtil; *Fedderhans* wert bleeck van ſchrick, *Yſerpoot* twijffelde aen een goede uytkomſt, *Koolkop* ontſackte de moedt, en de een en d'ander droop wech, en verſtaken 'er boven in de hanebalcken, en tuſſchen de daecken van de huyſen in, om erghens uytvlucht te vinden; noyt wert 'er ſoo t'ontijdt een kanon, als nu, afgeſchooten, noch geen vlucht onnooſele duyven, door een vallende donderſlagh, ſoo verſchrickt, als dit gantſch ingetogen gheſelſchap, door 't gerucht dat de Dieveſchout quam. De twee nieuwlingen, *Platje* en *Knipluys*, wiſten niet watſe beginnen ſouden, maer ſtonden ſtil, en verwachten hoe dit haeſtighe onweer over ſoude gaen, het welck was, dat in 't kort de ſchildt-wacht weder quam, ſegghende dat de Schout voorby was ghegaen, ſonder eenigh achterdocht van goet of quaedt te toonen. Terwijlſe hier van ſpraecken, quam 'er een jongh *Edelingh* aen de deur, ghekleedt, ghelijck men ſeydt, naer de Mode; *Monipodio* deed' hem inkomen, en geboodt dat *Fedderhans*, *Yſerpoot* en *Koolkop* (ſonder datter yemandt meer bene-

den ſouden komen: ſy bleven op de plaets ſtaen, daer *Platje* en *Knipluys*, de reden van de *Edelingh* en *Monipodio* gemackelick konden hooren. Hy vroegh dan, waerom het gheen hy belaſt had ſoo qualijck naeghekomen was? 'k weet noch niet wat 'er uytgerecht is, ſeyde *Monipodio*, maer ſtracx komt hier de ghene tot wiens laſt deſe uytvoering is. *Fedderhans* beneen ſijnde, vraegde *Monipodio* of de Rapier-ſlach van veertien punten al gedaen was? is 't die van de Koopman op de Kruys-ſtraet, ſeyde *Fedderhans*; die is 't ſeyde *d' Edelingh*; 't gheen ick hier van weet, hernam de ander, is dat ick hem verleden avondt aen de deur van zijn huys verwachte; 'k ſach hem komen en bekeeck hem in ſijn backus, het welck ſoo ſmal en mager ſcheen dat het onmogelick was om 'er een goede veertien punt in te geven, ghelijck mijn diſtructie inhieldt. Inſtructie meenje, ſeyde *d' Edelingh*, maer geen diſtructie. Soo wil ick ſeggen, hernam *Fedderhans*, ick dan de kleynicheydt van ſijn trony ſiende, en hoe onmogelijck het was ſulcx te doen; heb om de wech niet vergeefs ghegaen te zijn, ſijn knecht of Lakaey de klouw gegeven, die ick u verſeker dat al van de grootſte ſlach en ruym een veertien ſteeck is. 'k Wou liever, hernam *d' Edelingh*, datje de meeſter maer een ſevenſteeck, als de knecht een veertien gegeven

geven had; je hebt seker met my niet naer behoorte gehandelt, maer daer is my weynich aen dertich ducaten (die ick u op de hant gaf) gelegen; vaert wel, hy sijn hoed afnemende meende hier mede wech te gaen: maer *Monipodio* hieldt hem by de mantel vast, seggende, u-lieden en gae niet wech voor datje eerst 't beloofde voldaen hebt, ghelijck wy het onse met eeren volbracht hebben, daer gebreken noch twintigh ducaten, ghy sult hier niet van daen gaen sonder die te betalen, of ten minsten pandt te laten, dat soo veele waerdigh is: wel hoe, hernam *d'Edelingh*, noemje dat met eeren volbracht, daerje in plaets van de meester een houw te geven sulcx aen de knecht gedaen hebt? 't schijnt, seyde *Fedderhans*, dat den heer, en vat het niet wel, en dat niet aen het spreeckwoordt denckt dat seydt, die de knecht quaedt doet doet het aen de meester, of soo meester soo knecht: vvel waer komt, hernam *d'Edelingh*, dit spreeckwoordt te pas? wel verstaje 't niet herseyde *Fedderhans*, het seght dat het even veel is de meester of knecht quaet te doen, daerom 't gheen d'eene gedaen is heeft de ander gevoel van, ergo de uytvoeringh is volkomen, en naer behooren geschiedt, daerom valt'er niets tegen te seggen, maer betaelt strax sonder iets af te trecken, of ick sweer .... ick 't selve, seyde *Monipodio*,

en ben van u meeningh oock; derhalven mijn Heer ſteeck u ſelven niet in twiſt met u vrienden en ootmoedige dienaers, maer volght mijn raedt, en betaelt ons arbeydts-loon; wilje noch datwe een houw aen de meeſter geven? wy ſullen 't geerne doen, en van ſoo veel punten als 't mogelick is, jae denck vry dat hy 't al wech heeft; wel dewijlje dit goedtwilligh doet, hernam de ander, ſoo ſulje tot een duyt toe betaelt worden; twijffelt daer niet aen, ſeyde *Monipodio*, want ſoo wis als wy Kriſtenen zijn, ſoo ſal hem ſulcks door *Fedderhans* geworden. Wel, op dees beloften neemt de goude keten in pandt van de twintigh ducaten, en veertigh daer en boven voor de eerſte houw over de kop die ick ſal be-laſten, ſy weeght duyſent realen; licht dat hy hier wel heel blijft, want ick hebber een in 't oogh die me'e haeſt een veertien ſteeck ſal moeten hebben. Hier mede dede hy een kleyne dubbelde ketingh van ſijn hals, die hy *Monipodio* gaf, die aen de ſwaerte wel ghevoelde datſe niet valſch was. Hy ontfinghſe met groote eerbie-digheyt; want *Monipodio* was uytnemende wel opgevoedt en onderweſen, de uyt-voeringh nam *Fedderhans* op ſich dien avondt noch te doen, ſoo dat den *Edelingh* heel vernoegt wech gingh. *Monipodio* deed ſtracks al ſijn ander volck om laegh roe-

pen;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

pen; naer datſe gekomen waren, ſtelde hy ſich in 't midden, en haelde een memory-boeckje uyt ſijn kleeren, en gaf 't aen *Platje* om te leſen, want hy konde het ſelve niet doen: hy het openende, vondt in 't eerſte bladt dit naervolgende ſchrift:

Memorie van Rapier-ſlagen, die deſe Weeck moeten gedaen zijn.

1. *De Koopman in de Kruysſtraet, voor vijftig ducaten, daer van dertigh op reeckening ontfangen zijn: Uytvoerder* Fedderhans.

Ick gheloof niet ſoon dat 'er meer zijn, ſeyde *Monipodio*; ſoeckt daer hy ſeyt Memorie van Stockſlagen. *Platje* een bladt omſlaende las 'er in:

Memorie van Stockſlagen: en daer beneden ſtont,

De Waert by de Tooren, twaelf van de grootſte Knuppel-ſlagen; een ducaet het ſtuck: op de handt ontfanghen acht, op ſes daghen tijdt. Uytvoerder Yſerpoot.

Doet deſe partie vry uyt, ſeyde *Yſerpoot*, want deſen avont ſal ick 't volvoeren. Is 'er meer mijn kint, ſeyde *Monipodio*? ja noch een ander, antwoorde *Platje*, daer ſtaet

Aen de kreupele Snijer, dieſe de bynaem van Scheef beeck gheven, ſes van de alder-grootſte Stockſlaghen, ten eyſch van de Iuffer die het Peerelſnoer te pand heeft ghelaten. Uytvoerder Onebaert.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Ick verwonder my, seyde *Monipodio*, dat dese party noch open staet, voorseker moet *Onebaert* niet wel te pas zijn, want het is al twee daghen over de tijdt, en hy heeft 'er noch niets in gedaen; ick ghemoete hem gister, seyde *Yserpoot*, de reden waerom hy 'er noch niet in gedaen heeft, is, dat de kreupele Snijer sieck is, en derhalven in sijn huys blijft; 'k vertroude wel dat 'er yets aen haperen moest, want ick houd *Onebaert* soo gaeuw in sijn ambacht als 'er yemant is; Vindje oock yets anders Kameraet? neen Heer, seyde *Platje*; Soeckt al voorder, hernam *Monipodio*, tot datje komt daer geschreven staet, *Memoriael van gemeene en openbare ongelijcken*. Hy een blaetje omslaende, vont 'er dit navolgende in:

Memoriael van ghemeene ongelijcken, te weten, *Glasen in goijen, Deuren besmeeren, Hoornen voor de Luyffels planten, yemant bespotten, verschricken, valsche schermutsen, oproer, en uytschelden, &c.*

Wat staet 'er een weynigh lager, seyde *Monipodio?* Daer staet, hernam *Platje*, *De Deuren te besmeeren van 't huys* ..... noemt niemant, seyde d'Oude, ick weet wel waer het is, en sal selfs de uytvoerder van dees kleynigheyt zijn; daer bennen vier Ducaten op ontfangen, de gantsche som is acht. So staet hier oock geschreven, seyde *Platje*, en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en een weynig laager ſtaet, *Hoornen te planten* ..... al wel, ſeyde *Monipodio*, noemt geen huys, of waer het is, 't is genoegh dat yemant dit leedt geſchiet, ſonder te openbaren wie het is, want het is conſcientie werck, voor my ick wil liever honderdt hoorens, en ſo veel blicken hoeden planten, als ick wel betaelt werde, dan eenmael yemant voor een Hoornbeeſt te ſchelden, ja al was't mijn eygen Moer; d'uytvoerder van dit werck, ſeyde *Platje*, is *Dompneus*; deſe partie, hernam *Monipodio*, is ghedaen, en betaelt, ſiet oft 'er meer is, ſoo ick recht onthouden heb moet 'er een verſchricking van twintigh Ducaten zijn; de helft is'er op betaelt, de uytvoeringe raeckt de gantſche Broederſchap, de tijdt is van dees maent, wy ſullenſe, ſonder datter yets aen gebreeckt, uytwercken, en het ſal een van de raerſte dingen weſen die hier in lange in de ſtadt gebeurt zijn; geeft my het boeck, ick weet datter niet meer in ſtaet; ick weet oock dat 'et teghenwoordigh met ons ambacht niet ſeer drock is; maer naer dees tijt ſal 'er licht een beter komen, datter meer als wy willen te doen ſal vallen, (patientie) want daer beweeght niet een bladt ſonder de wille Gods, wy begeeren dan oock niemandt tegens ſijnen danck te doen komen, boven dit, is yder een ſtout in ſijn eyghen ſaeck, en wil aen een ander geen geldt geven

ven, daer hy het ſelfs verdienen kan: ſoo is 't mijn heer *Monipodio*, ſeyde *Koolcop*; maer 't wert laet, ſiet of ghy ons yets te bevelen hebt, want de hitte van den dagh begint alreede moeijelick te vallen: 'k begeer, ſeyde *Monipodio*, dat yder een op zijn voorighe plaetſe gae, en tot Sondagh toe geen veranderingh make, dan ſullen ſy hier wederom alle vergaderen, en uytdeelen wat 'er voorgevallen is, tot u aller genoegen; 'k geef *Platje* en *Kinpluys* tot Sondagh toe 'er plaets van de Goude Toren, buyten de ſtadt om, tot de achter-poort van het Paleys, daer moghenſe met 'er tuyſſchery wacker op paſſen; 'k hebber geſien die nieuwers na ſoo gaeuw waren, die alle daghen twintich realen (laetje hart gheen ſeer doen) wonnen, en dit vaeck met een kaert daer vier bladen uyt waren; de plaets daerje weſen moet ſal *Haken-oogh* je wijſen, daer is weynich aen gelegen al ſpreydt ghy u uyt tot aen de Kerck van S. Sebaſtiaen en S. Elmo; behalven dat niemant in een anders Wijck moet gaen. De twee bedanckten hem voor ſijn onderwijſingh, en beloofden 'er bedieningh getrouw en neerſtigh waer te nemen. *Monipodio* haelde een papier uyt de ſchooten van ſijn wambas, daer de namen der gener die in de Broederſchap waren op ghetekent

tekent ſtonden, hy gaf't *Platje* dat hy 'er de ſijne en ſijn mackers naem mede op ſtellen ſoude, maer dewijlſe gheen inckt en pen hadden, moeſten 'er in een Apotekers winckel me'e loopen, daer hy ſchreef: *Platje* en *Knipluys* ghebroeders, gheen leerlinghen, *Platje* tuyſſcher, en *Knipluys* taſter, en voorts de dach, maendt en jaer, verſwijgende Vaders en Vaderlandt; terwijlſe hier mede beſich waren, quam daer een van de oude *Snuyvers* in, ſeghende, ick kome hier om je te ſeggen, dat ick ſo datelick, ſoo ſtracks, in 't portael van de Kerck, *Wolfje* van Malaga geſien heb, die my gheſeght heeft, dat hy ſoo volleerdt in ſijn kaerte-tuyſſery is, dat hy met een nieuwe kaert de Duyvel ſelfs wel geldt of winnen ſouw; en vermits hy 'er wat ſlordich uyt ſiet, ſoo is hy niet gekomen om hem onder u gehooorſaemheydt te laten regiſtreeren, maer het ſal Sondagh ſonder fout zijn. 'k Heb altijdt wel vertrouwt, ſeyde *Monipodio*, dat *Wolfje* uytnemend in ſijn kunſt ſoude worden, want hy heeft de gaeuwſte handen die yemandt in de wereldt ſoude mogen hebben; want het is ſeecker dat een kunſtenaer ſoo noodigh goedt gereedtſchap als een gaeuw verſtandt van doen heeft; oock hernam de Oude, heb ick in een Herbergh by de Verwery het Jeudje ontmoet,

in

in de kleedingh van een Geeſtelick perſoon, hy ginck daer t'huys legghen, vermidts hy verſtaen had dat 'er twee rijcke Peruanen woonden, met wien hy ſocht in het ſpel te raken, al ſchoon hy met weynich begond, het koſt daer nae hoogher op loopen; ſeyde oock dat hy Sondagh in de vergaderingh ſoude komen om rekenſchap van ſijn perſoon te gheven. Deſen Jeud, ſeide *Monipodio*, is een wackeren vogel, en heeft goet verſtandt, 'k heb hem in lange tijd niet geſien, hy doet voorwaer ſeer qualijck ſoo hy ſich niet verbetert, ick wed ick hem ſijn geſchoren kruyn verſet, en geheel uyt de orden der dievery ontorden, ghelijck den *Grooten Turck* die 'er oock buyten is, en gheen meer Latijn als mijn moer kan; is 'er meer nieuws? niet dat ick weet, ſeyde de *Oude:* Wel aen, hernam *Monipodio*, behelpje tot Sondach, onderje allen, met dees veertich realen, dan ſal 'er niets gebreken: ſy bedanckten hem alle ſeer: *Koolkop* begond ſijn *Juliana* t'omhelſen, van gelijcken *Klim-op* haer *Yſerpoot*, en *Win-al* haer *Fedderhans*, en beſlooten datſe dien avont, naer haer gedaen werck, in het huys van Besje kol ſouden by malkanderen komen; *Monipodio* ſeyde dat hy daer me'e moſt zijn, om de man: met kleeren te regiſtreeren, en dan om voort de deurſmeering te doen: hy omhelſde *Platje*

en

en *Knipluys*, zegende haer en liet 'er gaen, naer dat hy belaſt hadde datſe gheen vaſte ſlaepſtee ſouden houden, want ſulcx tot het gemeyne beſt nodigh was; *Haken-oogh* wees 'er de plaetſen daerſe wacht moeſten houden, en maeckte haer indachtigh datſe tegens Sondach in de vergaderingh moeſten komen, want hy geloofde dat *Monipodio* dan een les, die 'er nodigh in de kunſt was, ſoud' op leſen; waer mede hy wech ginck, en liet de twee mackers verwondert over 't gene ſy geſien hadden. *Rinkon* hoe wel hy jonck was, had evenwel goedt verſtand, en was daer en boven van goede natuur; en vermidts hy met ſijn Vader de Pauſelicke Bullen of Aflaet-brieven verkocht had, ſoo was hy redelick taelkundigh, 't welck hem tot lacchen verweckte, wanneer hy de woorden van *Monipodio* en de ganſche maetſchappy overdacht, voornamelick wanneer hy in plaets van *Per modum ſuffragij* (door verdraeghſaemheydt) *Per modij naufragio* (door ſchipbreuck) had gheſeydt: mede als *Dickbeck* ſeyde, bootsgeſel van *Tarpeyo*, en tygher van *Orcanien*, in plaets van *Hircanien*, en andere woorden meer, voornamelick ſcheen 't hem vremt wanneer ſy ſeyde dat de vier en twintich realen tot vergeving van 'er ſonden mochten ſtrecken; deſe en andere veel argher dinghen gaven hem vreemdt, en boven al

de

de ſekerheyt en 't betrouwen datſe hadden om door haer devotie in den Hemel te komen, daerſe nochtans vol moord, dievery, en godtſlaſteringh ſtaken: hy lachte oock om Besje kol, die de geſtolen kleeren in 'er huys beſloten liet, en uytgingh om de heylige Beelden waſſekeersjes te ontſteecken, waer doorſe dacht met kouſſen en ſchoen in den Hemel te komen. 't Verwonderde hem mede over de eer en gehoorſaemheyt dieſe *Monipodio* beweſen, al hoe wel hy een plomp, barbariſch en godloos menſch was. Hy overdacht het gene hy in 't Memory-boeck geleſen had; eyndelick overdacht hy hoe onſorghvuldigh het Gerecht van Sivilja was, dat bykans in 't openbaer, ſo ſchadelick en onnatuerlicken volck liet woonen; hy beſloot derhalven ſijn macker te raden niet lang in ſo booſen maetſchappy te blijven. Maer boven dit beſluyt, aengedreven door ſijn weynige jaren en onervarentheydt, ſoo bleef hy 'er noch eenige maenden by, in de welcke hem dingen gebeurden die wel een langh verhael vereyſchten; derhalven uytſtelle haer leven en wonderwercken, als mede dat van 'er meeſter *Monipodio*, en de gantſche guytſchool te vertellen, 't welck alle aenmerckens weerdigh, en tot ſpiegel der Leſers ſtrecken konde.

't BE-

't BEDRIEGHLICK HOUWELICK.

VYT het Gasthuys van de *Resurrection*, 't welck is buyten *de Puerta del Campo* te Valladolid, quam een soldaet die door de magerheydt van sijn beenen, geelheyt van sijn backus, en vermits sijn degen hem tot een kruck diende, genoeghsaem te kennen gaf dat hy in drie weken al het quaedt uytgheswee hadde, (hoe wel de warmte niet groot was) die hy in een uur misschien verkreghen had: hy gingh schudden en slingerbeenen, gelijck yemandt die eerst uyt soodanighe sieckte komt ghemeenlick doet. Dees sagh dat wanneer hy binnen de Poort gingh, dat een van sijn mackers nae hem toe quam, die hy in ses maenden niet ghesien hadde, die hem kruyste en zegende als of hy spoock sagh; dees by hem komende seyde, Wel wat is dit, mijn Heer Vaendrich *Campucana?* vind ickje hier? 'k dacht u veel eer in Vlaenderen met een gevelde pieck, als hier met een slepende degen te vinden; Wel

Wel hoe benje dus mager? waer op *Campucano* antwoorde, datje my hier vind, mijn Heer *Licentiaet Peralto*, kunnen u ooghen getuygen, op de reſt kan u anders niet antwoorden, als dat ick uyt het Hoſpitael koom, daer ick een laſt pocken of ander half uytgheſweet heb, die my een vrouw, die ick tot mijn wijf nam, op mijn hals geladen hadde. Soo benje dan getrouwt ſeyde *Peralto*? ja Heer antwoorde *Campucano*, miſſchien uyt minluſt hernam d'ander, en ſulcke houwelicken brengen'er na berouw tot ſtraf me'e; ick weet niet antwoorde *Campucano*, of het uyt minluſt was; maer ick weet altijdt ſeecker dat het tot mijn pijn en ongeluck was, want mijn huwelick of gruwelick heeft my ſoo veel pijn aen 't lichaem en ziel gekoſt, dat ick het met veertigh ſweetdrancken heb moeten uytjagen; wat de ziel aengaet, 'k weet niet hoe ick die beſt ſuyveren ſal; maer vermidts ick niet geſteldt ben om langh morgenſpraeck op ſtraet te maken, ſoo houdt het my ten beſten, op een ander dagh en beter gelegentheyt ſal u al mijn wedervaren verhalé, die 'k vertrou dat het de vreemſte zijn die ghy oyt gehoort hebt; ghy ſult, hernam de *Licentiaet*, geenſins wech, maer met my gaen, ick nood u op 't gene dat de keucken ſchaft, daer is altijdt een vlees-ſopje, dat goet voor een ſieck menſch is, en al ſchoon

het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

het maer voor twee perſoonen toegheſtelt is, ſoo ſal ick mijn knecht wel met een dubbeltjes paſteytje paeijen; en ſoo u ſwacke maegh het toelaet, ſo ſal'er een ſtuckje gebrade ham by komen, en boven al een goet hart, waer mee ick't u voorſette; *Campucano* gheviel dit wel, en nam de aenbiedingh en maeltijdt voor lief aen. Hier mede gingenſe eerſt om Mis te hooren, daer nae naer *Peraltas* huys, die hem opſchafte 't geen hy geſeydt hadde; na 't eten verſocht hy dat *Campucano* ſijn wedervaren wilde verhalen, hy liet hem niet langh bidden, maer begond in deſer manieren: Het gedenckt u noch wel mijn heer *Peralta*, dat hoe ick in dees ſtadt maetſchappy met den Capiteyn *Pieter Herrero* maeckte, die nu in Vlaenderen is? het ghedenckt my ſeer wel antwoorde *Peralta*; ſeker dagh (vervolgde *Campucano*) dat wy in de herbergh van *Solana*, daer wy t'huys lagen, onſe maeltijd gedaen hadden, ſoo quamen 'er twee Juffers van goede bevalligheydt in, die met twee dienſtmaeghden vergeſelſchapt waren, deſe ſprack den Capiteyn al ſtaende by het venſter aen, de ander ginck op een ſtoel dicht by my ſitten, haer ſluyer lietſe tot de hals toe over haer aenſicht hanghen, ſoo datmen haer niet meer beſien konde als de dunheyt van de ſluijer my toeliet: en al ſchoon ick verſocht dat ſy my de vrient-

ſchap

schap deed van 'er te laten sien, soo konde ick 'er niet beweghen, het welck my noch heviger in mijn begeerte maeckte; en noch meer wanneer sy door list of by gheval, haer sneeuwitte handt met goude ringen versien, te voorschijn haelde; ick was doen ter tijdt, ghelijck ghy weet, seer aensienlick ghekleedt, met een keten om de hals, een hoedt met pluymen en silvere bandt op, een kleurdt kleedt aen, in 't kort ghe-heel op sijn krijgs-mans, en soo moy, volgens mijn sotte meeningh, dat elck op my behoorde te verlieven; boven al dit bad ick haer ootmoedigh, datse haer doch eens geliefde te laten sien: waer op sy antwoorde, en zijt my niet meer lastigh, 'k heb een huys daer in ick woon, wilje weten waer het is, soo laet een van u dienaers my volghen; en al hoe wel dees antwoordt verder gaet als mijn eerbaerheydt toelaet, en u bescheydentheydt en goede gestalteniss sulcx, gelijck ick vertrouwe, ten goede weet te ghebruycken, soo ben ick te vreden dat ghy my komt besoecken. Ick bedanckte haer voor 'er heusheydt, en beloofde tot erkentenis goude berghen. De Kapiteyn sijn reden ge-eyndight hebbende, soo ginghen die beyde Juffers wech, mijn dienaer volgde 'er nae; mijn macker seyde dat dees eene Juffer versocht, dat hy sommige brie-

ven

ren voor een Capiteyn die in Vlaenderen was wilde mede nemen, en die sy seyde haer Neef te weesen, al hoe wel hy seecker wist dat het haer Vrijer was: ick door 'tgesicht van de Juffers hant ontsteken zijnde, met begeerte om 'er aengheseicht mede te sien, ginck des anderen daeghs met mijn dienaer derwaerts; ick kreegh verlof om in te komen, 'k vont een wel verçiert huys, en een vrouw van omtrent dartich jaren, die ick voort aen 'er handen kende; haer schoonheyt was niet van de uytnemenste; doch soodanich dat het genoegh was om yemant te doen verlieven, maer 'er spraeck was soo soet en aengenaem, dat het door de ooren tot in de ziele drongh; ick had verscheyde en verliefde reden met haer, ick pochte, snorckte, suchte, beloofde, en deed' alles wat my dacht noodigh te zijn, om my van haer bemindt te maecken; maer vermits sy wel gewoon was diergheliicke reden te hooren, soo gaf syse meer gehoor als geloof, om kort te gaen, onse vryery duurde vier volghende dagen, sonder dat ick tot mijn voornemen kond' geraecken; in de tijdt dat ick daer verkeerde, 'k vond het huys altijt klaer, sonder dat ick oyt eenigh gemaeckt maegschap of eenige vrienden sagh. Sy had een loose pry van een meydt in 'er dienst, die meer als heyntje pick wist: eyndelick ick gaf 'er mijn mee-

meening op zijn ſoldaets (die haeſt verreyſen moſt) te kennen, en ſocht kuyt of haringh van Me-juffer *Dona Eſtefania de Cayſeda* (dit was de naem van't ſchoone beeldt dat me'e dus toegeſtelt heeft) te hebben: ſy ſeyde mijn heer *Campucano*, 't ſoude groote ſotheyt zijn my voor heylich aen u-lieden te venten; 'k heb ſondigh geweeſt en ben het noch, maer niet ſoodanich dat 'er mijn buuren over klagen, of de vremde my op aenſien; 'k heb niets ge-erft van mijn ouders of eenighe vrienden, en evenwel is de inboel van mijn huys wel vijf en twintich hondert ducaten waert, en dit alle in goet, dat in de uytroep ſoo haeſt te voorſchijn quam gelt ſoude zijn, met dit goedt ſoeck ick een man die ick onderdanich mag zijn, en met een mijn leven te verbeteren, en hem in alles met ingetoogentheyt te believen en wel te onthalen, want daer is geen Koninckskock die beter als ick wat weet gereedt te maecken, en te meer dan als het mijn man begeert, ick weet een hofmeeſter in huys, meyt in de keucken, en Juffer in de zael te zijn; tot beſluyt, ick kan gebieden en oock maecken dat ick ghehoorſaemt worde; 'k verdoe weynich en vergaere veel; mijn ſtuyver die ick uyt geve doet altijd een braſpenningh; 't lijnwaet dat ick overvloedigh hebbe, wert in geen winckel gekocht, maer door dees en mijne dienſt-

dienſt-boden 'er handen geſponnen; en by aldien ick weven konde, 't ſoude mede in huys geſchieden; 'k verhael mijn eyghen lof, om dat als 'er yets tot mijn nadeel geſeydt werdt, ſulcks minder of gheen plaets mach grijpen: eyndelick ſoo weet dat ick een man ſoeck die my beſchermt en eert, maer geen pol die my dient en nadeelig is: by aldien ghy luſt hebt om dit pandt, dat u geboden wert, aen te veerden, ſoo ben ick tot u dienſt gewilligh en bereydt, ſonder in voorder handelingh of huwlicks-makers, als ons ſelfs te treden. Ick die doenmaels 't oordeel niet in de harſſens, maer vry wat leger had, en meer op het moye goetje en nakende welluſt, als op het geen 'er volgen mocht, dachte; ick ſloegh de koop toe, en ſeyde dat ick my overgeluckigh hielt, dat den Hemel my ſo wonderbaer een vrouw toevoeghde, die ick deel in mijne liefde en goederen mocht geven; de welcke op het minſte, met de kettingh die ick om de hals droegh, en ander ſnuyſtery, wel twee duyſent ducaten waerdigh waren, de welcke by haer vijf en twintich honderd gevoeght, genoegh was (om in een dorp daer ick geboren waer, en noch eenige inkomen had) eerlick heen te komen, en een vrolick leven te leyden; tot beſluyt, ons houwelick wert doen gemaeckt, en ſchickten beyde beſcheidt te krijgen, of malkanderen wijs

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

te maken dat wy vrye perſonen waren. De
drie Feeſtdaghen van Paeſſchen, die op de
hant quamen, gingen onſe geboden, en de
vierde trouwden wy, in 't byweſen van
twee van mijn vrienden, en een van de ha-
re, het welck ſy ſeyde 'er Neef te zijn, en
dien ick met heuſe woorden (ghelijck ick
mijn Bruydt tot noch toe, hoe wel met een
quade meeningh gegeven had) daer voor
aennam. Voort werdt mijn koffer, door de
knecht, in 't huys van mijn Bruydt overge-
bracht, de groote keten ſloot ick 'er in haer
by weſen in, neffens noch dry of vier klein-
der, al hoe wel van beter maeckſel, mede
eenige goude hoedbanden, en ander tuych-
je, 'k gaf 'er mijn pluymen en andere ver-
cierſelen te bewaren; ick gaf 'er mede vier
hondert realen tot de huyshoudingh; in 't
kort, ſes daghen genoot ick de bruylofs-
brocken, en ginck op en neer wandelen ge-
lijck beſtevaer op ſijn muyltjes; 'k trat niet
als op tapijten, 'k ſliep niet als tuſſchen fijne
lakens, ick werde met ſilvere kandelaers
gelicht, 't ombijt werdt my 's morgens op
't bedt gebracht, 'k ſtont te elven op en at
ten twaelven, en dan een middagſlaepje tot
tween toe, dan ſtont de meyt met ſchoon
water, en *Dona Eſtefania* met de droogh-
doeck ghereedt; mijn knecht die by my
ſtaegh luy en traegh was geweeſt, wert nu
vlugh als een hart; 't weynich tijts dat *Eſte-*
fania

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

fania van mijn zijde ginck, beſtede ſy in de keucken, om yets gereet te maken dat my tot luſt verweckte; mijn hemden, beffen, neuſdoecken, ſchenen een eeuwige lente, door 'er reuck van roos en oranje waters, die ſy 'er over ſproeyde: deſe dagen vlogen voort, gelijck de jaren die onder de heerſchappy der tijt zijn. Ick my in dees weynige dagen ſo wel onthaelt ſiende, veranderde mijn quaedt in een goedt voornemen: Maer op een morgenſtont dat ick met *Dona Eſtefania* noch op het bedt lach, wert 'er ſeer hart aen de deur van 't huys geklopt, de meydt ſtack 'er hooft uyt de venſter, maer trock het terſtont weer in; ſeggende, ô wat ſal ſy welkom zijn, wie heeft van al ſijn leven, ſoo veel eerder t'huys te komen als ſy geſchreven heeft: 'k vraeghde wie is het die 'er t'huys ghekomen is? wien? ſeyde de meydt, het is Mejuffer *Dona Clementia de Bueſo*; en daer komt noch met haer *Don Lope Melindes de Almendares*, met noch twee knechten, en de Gouvernante, die ſy met ſich genomen hadde. Ter goeder tijdt antwoorde *Eſtefania*, loopt ras en doet de deur open, en ghy mijn Heer en ſpreeckt, ick bid u, niet een woordt op al het ghene ghy teghens my mocht hooren: wel wie ſoud' u (antwoorde ick) yets durven ſegghen, en te meer daer ick by was, ſeght my wat volck is dit, my dunckt dat haer komſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

u ontsteldt heeft? 'k en heb geen tijdt, her-
nam *Dona Estefania*, om nu sulcks te seg-
gen, maer weet dat alles wat hier omgaet
sal, valsch en een gemaeckte mouw is, en
om een seecker dingh uyt te wercken, het
welck aldus besloten is, ghelijck ick u hier
na wel vertellen sal; ick haer willende ant-
woorden, soo quam *Dona Clementia* in de
zael, zijnde ghekleedt in groen Satijn, en
met goude passementen geboort; 't reys-
manteltje was op de selve manier, sy had
een hoedt, met groen, wit en incarnate
pluymen op, daer om een gouden hoed-
bandt; sy had een dunne sluyer over haer
hooft, die 'er halve aengesicht bedeckte.
Don Lope quam met 'er in, zijnde niet min
heerlick als *Dona Clementia* gekleet: *Hor-
tigiosa*, de Gouvernante, was de eerste die
sprack, seggende, *Jesus Maria!* wat is dit
volck op Mejuffers bed, en te meer een
mans-persoon? dit is wat nieuws: seker
Mejuffer *Estefania* weet 'er van, het is wel
te sien dat sy veel op de vriendtschap van
Mevrouw steunt: dat blijckt wel, ant-
woorde *Dona Clementia*; maer het is mijn
eygen schuldt, ick heb staegh het ongeluck
dat ick Speelnoots verkies die mijn vrient-
schap misbruycken, en noyt bedencken
hoe weerdigh die haer behoorde te zijn;
waer op *Dona Estefania* antwoorde; weest
om dees oorsaeck niet onlustigh, Mejuffer
Cle-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Clementia Bueſo, en gelooft vryelick dat het al door een vreemd geval is, dat ghy in u huys ſiet het geen ghy ſiet, wanneer ghy de reden waerom weet, ſoo ſult ghy my ghenoeghſaem voor onſchuldigh houden. Ick had onderwijlen mijn kleeren aengetrocken, en *Dona Eſtefania* my by de handt nemende, bracht my in een ander kamer, alwaer ſy my ſeyde dat'er vriendin, *Don Lope*, eens wilde uytſtrijcken, die met 'er quam om haer te trouwen, en datſe derhalven hem wilde wijs maecken, dat het huys, en al wat'er in was, haer toequam, en datſe ſulcks al'er huwelicks goedt ſocht aen te geven; en dan getrouwt zijnde ſy'er weynigh na gaf, al quam het bedrogh aen den dagh; want ſy was ghenoegſaem van *Don Lopes* liefde verſeeckert, en dat daer na alles weder aen ons ſoude keeren, en dat ſy het haer, noch geenige vrou qualick ſoude afnemen, een eerlick man te ſoecken, al ſchoon het door bedrogh was: ick antwoorde, dat de vriendtſchap vry wat verre ginck, en datſe wel toe ſoude ſien, op datſe daer na niet ghedwongen ſoude zijn om het voor den Rechter weder te halen; maer ſy bracht ſoo veel wichtige reden, en hoe veel datſe aen *Dona Clementia* verplicht was, ten voorſchijn, dat ick, hoe wel ongaern, daer mede moeſte te vreden zijn, en te meer, vermits ſy my verſekerde dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

het op 't langhſt acht dagen duuren mocht, en dat wy ondertuſſchen in 't huys van 'er ſpeelnoot ſouden zijn. Naer dat wy beyde ons ghekleedt hadden, ſoo ginck *Dona Eſtefania* haer afſcheydt van Mejuffer *Clementia*, en mijn Heer *Don Lope*, nemen; ick geboodt de knecht mijn koffertje te nemen en haer te volgen, ick ginck hier mede wech ſonder yemandt adieu te ſeggen; wy quamen aen 'er ſpeelnoots huys, doch eer wy 'er in quamen, ſtonden een goede wijl te wachten, vermidts ſy 'er vriendin eerſt ſpreecken moeſt; eyndelick quam 'er een meydt ſeggen, dat ick en mijn knecht binnen ſoude komen; wy werden in een kleyn ſlaepkamertje geleydt, daer twee bedſteden in waren, die ſoo dicht by malkanderen ſtonden, dat het maer een gheleeck, want de deeckens raeckten d'eene aen d'ander: in 't kort, wy waren daer ſes daghen, in de welcke wy niet een uur ſonder ghekijf waren, want ick beriſpte haer ſtaegh datſe ſoo geck was, en een ander haer huys en goedt over liet, het welck men billick ſijn eyghen ouders mocht weygeren, en dit gekijf en gheknor duerde de gantſche dagh, en liep ſoo verre, dat de vrouw van het huys, op ſeker dagh dat *Dona Eſtefania* geſeydt hadde datſe nae 'er ſaecken ginck vernemen, my vraeghde wat d'oorſaeck van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

van onſe geduurige twiſt was? en waerom ick haer ſtaegh verweet dat het veel meer een openbare ſotheydt als oprechte vriendtſchap was? ick vertelde haer alles; maer wanneer ick ſeyde dat ick met *Dona Eſtefania* ghetrouwt was, wat huwelicks-goedt ſy had, en wat een ſlechtigheydt het was dat ſy het alles aen *Dona Clementia* over gaf, al hoe wel met een goede meeninghe, om ſoo voornamen huwelick als met *Don Lope* te doen, ſoo begond' ſy haer te kruyſſen en te zeghenen, en met ſulcken haeſt, Jeſus, Jeſus, is het mogelick, de looſe pry, te ſegghen, dat ick heel verbaeſt werde; ô mijn Heer Vaendrich, ſeyde ſy eyndelijck, ick weet niet of het teghens mijn ghemoedt gaet, u te ſegghen het gheen ick my licht noch meerder mede belaſten ſoude, by al dien ick het verſweege; maer het gaet hoe 't wil, de waerheydt moet 'er uyt, en de loogen wech. Ick ſegh u dan in der waerheydt dat *Dona Clementia Bueſo*, is de rechte eyghenaer van het huys, en het goedt dat ghy meent behuwelijckt te hebben, en al het ghene *Dona Eſtefania* u wijs gemaeckt heeft, is een loutere verdichte leughen, want ſy heeft huys noch goedt, noch ſelfs geen ander kleedt als datſe aen haer lijf heeft. De oorſaeck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

dat sy u dus heeft konnen bedrieghen, is, dat *Dona Clementia* van huys is gheweest, om eenighe vrienden in de stadt Placentia te besoecken, en van daer heeftse een neghendaeghse Bevaert naer onse Lieve Vrouwe van *Guadalupe* gedaen, sy liet *Dona Estefania* (vermits het in der daed groote vrienden zijn) haer huys onderwijlen bewaren; maer seecker ick geef de arme Juffer geen schuldt, datse door list een persoon als ghy, mijn heer Vaendrich, heeft soecken te verkrijgen. Hier eyndigde sy'er reden, en ick begon mijn wanhoop, die vry verd' geloopen soud hebben, by aldien eenen goeden Engel my niet bygestaen en ingheghe heven hadde, dat de wanhoop de grootste sonde is waer in een mensche vallen kan. Dees overwegingh, of veel eer heymelicke inspraeck, bedwongh mijn eenighsins, maer niet soodanigh, of ick nam terstondt mijn deghen en mantel en ginck stracks uyt om *Dona Estefania* te soecken, en haer tot spieghel van een ander te straffen; maer 't geval, dat my, ick weet niet tot beter of arger bewaerde, wilde niet dat ick haer vondt daer 'k gedacht hadde; ick ginck naer S. Lorente, beval my aen de heylighe Maeght, en ginck wat op een banck in de Kerck sitten, daer door de moeyelickheydt en verstoornis in een diepe slaep viel, die so haest niet ge-eyndight

soude

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſoude hebben, by aldien men my niet wacker ghemaeckt hadde; ick ginck bedroeft en vol gedachten naer het huys van Mejuffer *Clementia*, die ick in ſtilheydt, en ruſt, als eygenaer in 'er huys, vondt ſitten; 'k dorſt niet een woort ſeggen, want *Don Lope* was by haer; ick ginck naer 't huys van mijn Waerdin, die my ſeyde dat ſy *Dona Eſtefania* de weet gedaen hadde, dat ick haer bedroch wiſte, en datſe gevraegt hadde wat ghelaet ick toonde; dat ſy antwoorde, niet ſeer goedt, en dat ick met geen ſeer goede meeningh uyt gegaen was om haer te ſoecken; eyndelick ſy ſeyde my dat *Dona Eſtefania*, alles wat 'er in de koffer was mede genomen hadde, ſonder my yets anders als een reys-kleedt te laten. Hier ginck mijn ongeduldt weder op een nieuw aen; ick bekeeck mijn koffer, die open ſtondt, even als een graf dat een Lijck verwacht, ick had reden om ſulcks tot mijn lijfte kieſen; by aldien ick 't ghevoelen van mijn ongheval maer naer rechten eyſch gekent hadde: u ongeval, ſeyde *Peralta*, was ſeker groot genoeg, want *Dona Eſtefania* droegh u ketens, hoedbanden, &c. en gelijck men ſeght, u bloet met het goet wech: dat is niet een ſier, hernam *Campucano*, want ick mach mee' wel ſeggen, die op bedrogh uytgaet wert ſelve bedrogen, ick ſtel 't bedrieghlick ſchijn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

goedt aen een zijd': ick weet niet, seyde *Peralta*, tot wat eynde ghy sulcks seght; tot dien eynde, hernam *Campucano*, dat al de knoeijery van ketens, banden, &c. geen twaelf ducaten waerdigh was: dat is onmogelick, seide *Peralta*, want de keeten, die ghy om de hals pleeght te dragen, scheen alleen wel twee hondert ducaten swaer te wesen: Soo is het, antwoorde *Campucano*, maer 't is al geen goudt wat daer blinckt, al dit tuichje leeck sich wel van buyten verguldt, en inwendigh kooper te zijn; maer 't was alles soo wel gemaeckt, dat alleen het vyer, ende de toetsteen de schelmery ontdecken konde: is het aldus gheleghen, seide *Peralta*, soo heeft tusschen u en *Estefania*, het bedroch sijn meester gheloondt; soodanigh antwoorde *Campcano*, dat wy wel we'er op nieuw beginnen moghen; maer het arghste is dat sy haer van mijn ketens ontslaen kan, maer ick niet van het geen sy my aengeplackt heeft; want al schoon dat het nu soo is, soo is 't evenwel mijn wijf, en een onscheydelick pandt: waer op *Peralta* antwoorde, danck Godt, Heer Vaendrich, dat hy u een pandt met voeten gaf, het welck u ontloopen zijnde, ghy niet ghehouden zijt om het we'er te soecken. Soo is het, seyde

Cam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Campucano, maer al ſchoon ick haer niet en ſoecke, ſoo vinde ick haer evenwel ſtaegh in mijn gedachten, en waer dat ick ben, draegh ick mijn on-eer na: ick weet u niet anders te antwoorden, ſeide *Peralta*, als dat ick u indachtigh make het geen *Petrarcha* in dees twee veersjes ſeidt:

Che qui de cleto di far fiode.

Non ſi de lamentas ſi altri lingana.

Het welck ſegghen wil, dat wie luſt en vermaeck ſchept om een ander te bedriegen, die moet niet klagen als hy ſelfs bedroogen werdt: ick en beklaegh my niet, antwoorde de Vaendrich, maer ick bedroefme, dat ſchoon ick ſchuldt bekenne, evenwel de pijn der ſtraffe gevoele; ick ſie ſeer wel dat ick die een ander dacht te bedriegen, ſelfs bedrooghen, en in de put, die ick voor een ander gegraven had, gevallen ben; maer ick kan mijn ghedachten ſoo niet bedwingen, dat ick ſomtijts niet over my ſelven klage; eyndelick om tot het voornaemſte van mijn hiſtory te komen, want my dunckt ick het dus wel noemen mach, ſoo weet dat ick verſtondt hoe *Dona Eſtefania*, met haer Neef die by onſe trouwingh gheweeſt hadde,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

wech gereyſt was, en dat het over langhen tijdt haer pol al gheweeſt hadde, ick begeerde haer niet te ſoecken, om het quaed dat my gebrack niet weer te vinden, 'k veranderde van herbergh; 't hayr begon my binnen weynich dagen uyt te vallen, 't hayr van mijn ogen ginck de ſelve ganck, ſoo dat ick heel hayrloos, en voor mijn ouderdom gantſch kael werdt, en in een ſieckte verviel die men Lupicia, of om beter te ſegghen, der pocken voorbood' noemt; 'k vondt my altijdt ſoo kael, dat ick gheen hayr om te kemmen, noch geldt om te verteeren hadde; de ſieckte volghde de armoede op de hielen, die de eer ter zijden ſtellende, vaeck de eene aen de galgh, en de ander in het Gaſthuys helpt; en doet andere (dat de grootſte ellende van allen is) door bidden en ſmeecken ſomtijdts in het huys van 'er vyanden gheraecken; ick om de kleederen, die my in geſontheydt eerden en deckten, niet met ghenees-middelen te verdoen, ginck in het Gaſthuys van de Reſurrection, daer ſoo ick verſtaen hadde eenighe ſweeten ſouden, 'k hebber maer veertich mael aen gheweeſt, nu ſeggenſe dat ick gheſont ſal blijven, by aldien ick my wacht; deſe degen heb ick noch behouden van de reſt, den Hemel ſal het verſien. De Licentiaet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

tiaet *Peralta* boodt hem op nieuw ſijn dienſt aen, en was ten hooghſten verwondert over ſijn vreemdt gheval; ick ſie, ſeyde *Campucano*, datje u verwondert over dit weynige dat ick u vertelt hebbe, dat is noch niet met al, ick heb u wat anders te ſeggen, dat buyten alle menſchelicke ghedachten, jae buyten natuur is; ghy hoeft niet meer te weten, als dat het ſoo wonderlick is, dat ick al het gene, dat ick geleden hebbe, voor lief neem; jae bedanck, om dat ick daer door in 't Hoſpitael geraeckt ben, alwaer ick gehoordt hebbe het gene ick u ſegghen ſal, en ghy noch niemandt in de wereldt qualijck ghelooven ſult. Alle deſe lange voorreden die den Vaendrich dede van het gene hy gheſien hadde, onſtack de begeerte van *Peralto* ſoo ſeer, dat hy hem vriendelick badt doch met ſijn vertellingh en wonderlick gheſicht voort te varen: ghy hebt, ſeyde *Campucano*, wel twee honden gheſien, die 's nachts met de lanteerns loopen by de nacht-broeders die aelmoeſſen vergaren; jae ick hebſe wel gheſien, antwoorde *Peralta*; ghy hebt dan miſſchien meed' wel gehoort of geſien, hernam de Vaendrich, dat als 'er eenighe aelmoeſſen ter venſter uyt gheworpen worden, ſy daer terſtondt met de lanteerns by zijn, en

ſoec-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſoecken het op, als mede datſe beſcheydelick ſtil ſtaen voor de huyſen daer ſy gewoon zijn wat te krijgen; mede datſe daer ſoo ſtil en mack als lammeren zijn: en in teghendeel, wanneerſe in het Hoſpitael komen, ſoo zijn het als Leeuwen, en bewaren het huys ſeer ſorghvuldigh. Ick heb dit alles wel ghehoort, ſeyde *Peralto*, maer dit verwonderdt my gheenſins. Wel dat ick nu, u ſegghen ſal, hernam *Campucano*, is op het hooghſte verwonderens weerdigh, en ſult het, ſonder u te kruyſſen en te zeghenen, jae ſonder ſulcks voor onmoghelick te houden, niet konnen aenhooren; en evenwel ſoo ſal u-lieden het moeten ghelooven: Soo vveet dan dat ick op een nacht, (het vvelck de laetſte vvas die ick gheſvveet hebbe) dees twee Honden heb ghehoordt, jae bykans gheſien achter mijn bed op eenighe oude matten, datſe t'ſamen ſpraken, terwijl ick omtrent middernacht wel ter deeghe wacker, en met mijn ghedachten verſelt lagh, ick luyſterde eerſt ſcherp toe, om te moghen weten vvie daer ſpreecken mocht, en wat 'er verhaeldt vverdt; maer ick verſtondt haeſt dat het de twee Honden, *Cipion* en *Berganza* waren. *Campucano* had naeuvvelicks het laetſte woordt uyt, of *Peralto*

alto ſtondt op, en ſeyde het moetje wel gaen mijnen vriendt *Campucano*, ick heb tot noch toe qualick konnen aennemen het ghene ghy van u Houvvelick vertelt hebt; maer nuje ſeght datje Honden hebt hooren ſpreecken, ſoo gheloof ick het eene noch het andere niet; ay ick bid u, mijn Heer Vaendrich, vertelt doch ſoodanige beuſelinghen aen gheen menſchen, of het en zy ſy u ſoo goedt vriendt zijn als ick. En houdt my, hernam *Campucano*, voor ſoo geck niet, dat ick niet ſoude weten dat geenighe Beeſten, als door mirakel, konnen ſpreecken. Ick weet mede wel, dat de Lijſters, Exſters, en Papegaeijen, niet anders ſpreken als de woorden die ſy leeren; maer gheenſins dat ſy met reden of beſcheydenheydt konnen antwoorden ghelijck deſe Honden deden. Jae ick heb ſelve, nae dat ick haer ghehoordt hadde, in twijffel gheweeſt of ick oock ghedroomt hadde, het ghene ick ſeeckerlick waeckende, en met mijn vijf ſinnen, ſoodanigh als Godt my die ghegheven heeft, hoorde, aenmerckte, en eyndelick beſchreef, ſonder een woordt te miſſen; het welcke ghenoeghſaeme teeckenen der ſeeckerheydt en vvaerheydt van mijn ſeggen gheeft. De dinghen die ſy t'ſamen handelden, vvaren wich-

wichtigh en verſcheyden, en veel meer om van geleerde mannen dan van honts-becken te komen, ſoo dat ick die niet uyt mijn eyghen poot (al ſchoon ick wilde) ſoude konnen ſuighen; het welck my tegens mijn eighen twijffel voor waerachtigh doet houden, dat de honden geſproken, en ick niet ghedroomt hebbe: waerachtich, ſeide *Peralta*, nae u ſeggen, ſoo is 't nu de tijdt van *Eſopus*, doen de Haen, Vos, Ezels, en andere dieren 't ſamen ſpraken; ick ſoude, hernam *Campucano*, ſoo grooten beeſt als yemandt van 'er allen weſen, by aldien ick geloofde dat die tijdt we'er ghekomen was; en van gelijcken ſoo ick my liet ontpraten dat ick gehoort en geſien hebbe, en daer mijn eedt op doen wil, dat het waerachtigh is, al ſchoon het onghelooffelick ſchijnt; maer al ſchoon ick my bedroogh, en dat mijn waerheydt een droom was, en mijn teghenſtrijdingh ſotheydt, ſoudt ghy evenwel, mijn Heer *Peralta*, niet wel eens de t'ſamenſpraeck van dees twee Honden (of wat het dan waren) willen ſien? By al dien (antwoorde *Peralta*) ghy ophoudt van my wijs te maecken dat de Honden ſpreecken, ſoo ſal ick het ſeer geerne eens ſien; en te meer, om dat het van een ſoo gaeuwen verſtandt, als het

het uwe komt, waer door ick vertrouw dat het yedts goedts moet zijn ; het is seker, hernam *Campucana*, dat ick sulcks hoorende, het verstandt soo opgetogen, en de geest soo vlugh en om laegh had, (danck hebben de amandels en rozijnen die ick gegeten heb) dat ick het stracks alles vatte, en onthieldt, en daeghs daer na meest de selfde woorden op schreef, sonder eenighe reden, rijcke versieringhen te soecken, waer meed' ick het oppronckcken, yets by of af doen mocht. Dit ghespreck duurde niet alleen een, maer twee vervolghende nachten ; al hoe wel ick maer het eene, dat is het leven van *Berganza*, beschreven hebbe; dat van *Cipion* ('t welck de tweede nacht voorviel) sal ick noch eerst me'e te werck gaen, wanneer ick sie dat dit gelooft, of ten minsten niet veracht werdt, ick heb het gheschrift hier by my, het is by manier van een t'samenspraeck ghesteldt, om te verkorten : *Cipion* seyde, *Berganza* antwoorde; het welck een verhael maer verlanght ; dit seggende, haelde hy het papier te voorschijn, en gaf het *Peralto* in sijn handt, die het al lacchende aennam, als of hy spotte met al het ghene hy gehoordt hadde, of dat hy dachte te leesen ; ick sal terwijl wat op dese stoel gaen slapen, seyd' *Campucano*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

cano, terwijl ghy deſe droom of ſotheydt (wat u belieft daer van te maken) leeſt, 't welck dit goedts in heeft, datje het laten kundt als ghy moede zijt. Doet u believen, ſeyde *Peralta*, ick ſal dit met 'er haeſt uytleſen. De Vaendrich ſtelde ſich tot ſlapen, en de Licentiaet het papier open doende, vondt 'er in 't begin deſe navolgende Tytel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

t'SAMENSPAECK,

Voorgevallen tuſſchen

CIPION en BERGANZA,

Houden van 't Hoſpitael der Reſurrection:

't Welck is buyten de Poort del Campo te Valladolid, en die ghemeenlick Mahudes Honden genoemt worden.

Cipion.

BErganza mijnen vrient, laten wy dees nacht de wacht van 't Hoſpitael op het goedt vertrouwen aenſtaen, en kruypen in onſe eenigheydt onder deſe oude matten, aldaer konnen wy, ſonder dat 'et yemant gewaer werdt, dees ongemeene gaef, die de Hemel ons verleent heeft gebruycken.

Berganza. Wel broeder *Cipion* ick hoorje ſpreken, en ſie dat ick oock met u ſpreeck, al hoe wel ick ſulcks qualick ghelooven kan,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

kan, want het gaet de natuer te boven. *Cipion.* 't Is waer *Berganza*, en te meerder wonder dat wy niet alleen ſpreken, maer oock ſulcks met beſcheydenheyt doen, als of wy redelick verſtandt hadden, daer wy niet als het onredelick beſitten; want tuſſchen den menſch en het vee is anders geen onderſcheyt, als dat de menſch redelick, en 't gedierte onredelick is. *Berg.* Ick verſtae *Cipion* alles watje ſeght, en dat ghy ſulcks doet, en ick het verſta, verwondert my op nieuw. 't Is waer dat ick in het beloop van mijn leven, veel en verſcheyden malen van onſe voordeel en behendigheyt heb hooren ſeggen, ja ſoodanigh dat eenige van gevoelen zijn, dat wy ſoo onderſcheydelick levend en gaeuw van natuer waren, dat 'er weynigh aen ſcheelde of wy gaven teecken van eenigh verſtant, begrip of beſcheydenheyt te hebben. *Cip.* Het gene ick dickwils in ons heb hooren prijſen, is onſe danckbaerheydt, onthoudt, en groote getrouwigheydt; die ſoo groot is, datſe door ons de ware vrientſchap willen beteeckenen; je ſult, ſoo je 'er op ghelet hebt, wel geſien hebben dat op de albaſtere graven, daer man en vrouw in liggen, en op uytgehouwen ſtaen een Hondt aen 't voeten-eynd tuſſchen hun beyden geſteldt werdt, tot teecken datſe in 'er leven een onbreeckelicke trouw en vrientſchap bewaert

waert hebben. *Berg.* Ick weet mede seer wel, dat 'er Honden soo danckbaer en getrouw zijn gheweest, datse haer met 'er doode meesters in een graf hebben laten begraven. Andere hebben niet van het graf willen wijcken, maer hongerden hun selfs daer op doodt. Ick weet mede seer wel, dat een Hondt naer de Olifant de eerste plaets heeft, om sijn verstandt dat hy schijnt te hebben; daer na het Paert, eyndelick de Aep. *Cipion.* Soo is 't, maer ghy moet mede wel bekennen, datje noyt gehoort of gesien hebt, dat 'er een Olifant, Hondt, Paert, of Aep, ghesproken heeft; daer door ick besluyt, dat dit spreken, het welck ons op 't onversienst over gekomen is, wel onder de dingen die men onnatuerlick noemt, mogen gestelt worden, en die soo dickwils alsse gebeuren, eenighe swarigheydt over het menschelick geslacht is hangende, ghelijck de ervarentheydt ons dickwils gheleert heeft. *Berg.* Jae doch? wel is 't dan niet vreemt dat ick oock voor monstreus houd het geen ick dees verleden dagen van een Student ghehoort heb, die na *Alcara de Henares* gingh? *Cipion.* Wel wat hebje ghehoort? *Berg.* Dat van vijf duysendt Studenten, die dat jaer in dees Universiteyt studeerden, de twee duysent leerden in de Medicijne. *Cipion.* Wat wilje daer uyt besluyten? *Berg.* Wat? dat dees

dees twee duyſent Medecijnmeeſters ſiecken moeten hebben om te geneſen (het welck een genoeghſame plaegh en ſwarigheydt voor 't menſchelick geſlacht is) of dat ſy van honger ſullen moeten ſterven. Doch het gae ſoo 't wil, altijdt wy ſpreken, 't zy dan onnatuerlick of niet, wat den Hemel belieft dat geſchieden ſal, kan geen menſchelick vernuf beletten; derhalven is 't onnoodigh dat wy twiſten, hoe oſte waerom dat wy ſpreken konnen; beter is't dat wy deſen nacht in onſe neſt ruſten: doch dewijl wy 't hier op dees matten ſoo goedt hebben als wy begeeren, en niet weten hoe lange ons geluck dueren ſal, ſoo laet ons dan dees gelegentheydt waernemen, en de gantſche nacht kouten, ſonder dat wy de ſlaep (die ons beletten mocht, 't geen daer wy ſoo lange na gehaeckt hebben) eenighſins plaets geven: ick ſal van my ſelfs beginnen, want ick heb, van dat ick een been knagen konde, begeerte gehadt om te ſpreken, en dingen te vertellen die ick langh in mijn gedachten bewaert heb, en door haer oudtheydt daer al verſchimmelt, of in de herſſens opgedrooght zijn: evenwel, dewijl ick my op het onverdachſte ſoo met de heerlicke gaef der beſpraecktheydt verrijckt ſie, ſoo ſal ick mijn daer van dienen, en op 't haeſtighſte het een door 't ander uytſnateren: want

wie

wie weet wanneer deſe gaef (die ick maer voor geleent houde) my we'er eens ten deele valt. *Cipion.* Laten wy dan, mijn vriendt *Berganza*, het ſoo ſtellen, dat ghy my deſe nacht u leven en geval vertelt; en hoe ghy in deſe ſtaet, daer ick u in ſie, gekomen zijt: en ſoo op morgen nacht, ick noch ſpreecken kan, ſoo ſal ick mijn avontueren mede vertellen; want het is veel beter dat wy ons eygen leven, als dat van vreemde ſoecken te weten. *Berg.* Ick heb u, ô *Cipion*, altijdt voor beſcheyden, en mijn vriendt gehouden, en nu noch meer als oyt, dewijl ghy my u wedervaren vertellen, en het mijne weten wilt; ghy hebt wel, en wijſlick de tijdt (die wy daer in beſteden willen) verdeeldt: maer laet ons eerſt vernemen of ons oock yemandt hoort. *Cipion.* Niemant, ſoo ick vertrouw, hier by leydt een Soldaet die ſweetdrancken neemt, maer ick gheloof dat hy nu ter tijdt meerder luſt tot ſlapen heeft als om yemandt te beluyſteren.

Berg. Wel aen dan, dewijl men met vryheydt ſpreecken magh, ſoo luyſtert toe, en ſoo 't u verveelt het ghene ick vertelle, ſoo beſtraft my, of ghebiedt dat ick ſtil ſwijghe. *Cipion.* Spreeckt vry tot dat den dagh aen komt, ofte tot dat yemandt ons ghewaer werdt, ick ſal ſeer gheerne, ſonder u te ſtooren, toeluyſteren, of

of het en zy dat ſulcks van nooden was
Berg. My gedenckt dat ick het eerſte lich
des Hemels ſagh tot Sivilje, buyten de
Vlees-poort, in 't Slachthuys, waer doo
ick my inbeelde (ſoo het niet was om he
gene dat ick u hier na ſeggen ſal) dat mijn
Ouders de Doggen waren, waer van alle
jonge Rekels van 't Vleeshuys, die men
Slagers Honden noemt, haer afkomſt had-
den. De eerſte Meeſter die ick kende was
Platte Klaes ghenaemt, een ſtout, be-
drieghlick, en oploopende quant, gelijck
den meeſten hoop der Beenhouwers zijn;
deſen Klaes leerde my, en andere jonge
Rekels, neffens de oude Doggen op de
Stier loopen, en die by de ooren te vatten,
daer ick met 'er haeſt meeſter in was.
Cipion. Dat verwondert my geenſins, want
vermits het quaet doen uyt de natuer voort
komt, ſoo leerdt men ſulcks lichtelick.
Berg. Wat ſal ick u ſeggen broeder *Cipion?*
van het gene ick in dat Slachthuys ſagh,
en wat ongeregelde dingen daer omgin-
gen: Voor eerſt moetje vaſt ſtellen, dat
ſoo meenigh daer in arbeyden, van de
minſte tot de meeſte, een volckje van een
ruyme conſcientie is, die noch Rechter,
noch Rechtbanck vreeſen; de meeſte part
zijn Hoere-doppen, en Vlees-harpijen,
want haer Hoeren onderhouden hun van
het vlees datſe ſteelen. Alle morgens als

het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

het vlees-daghen zijn, soo staen 'er voor dach voor dauw, eer de Duyvel sijn schoenen aen heeft, voor 't vleeshuys, een deel hoertjens en hoere-jongers, met leege korfjes en sacken, die al vol vlees, ribbetjes en somtijts heele bouten weer om keeren; daer werdt niet een beest geslagen, of dit volck krijght het eerste en tiende van het beste dat 'er aen is: en gelijck in Sevilja geen gemeene verpachting op 't vlees is, soo mach elck brengen wat hy wil, en slaet, 't zy dan goedt of niet, waer door 'er altijdt vlees in overvloedigheydt is; aen dit volckje, dat ick geseyt heb, bevelen de eygenaers van het vlees de wijsheydt, doch geensins datse niet stelen sullen, (want sulcks is onmogelijck) noch datse wat bescheyden met de stucken sullen omgaen diese van de beesten snijen, en vaeck besnoeijen, als ofte het boomen of haegdorens waren; maer daer is niets dat my meer verwondert, noch arger bevalt, als dat dit snood gespuys, soo licht een mensch als een schaep om 't leven brenght; om het minste woordt dat 'er geseyt wert, soo duwense een mensch het mes in de darmen, even als of het maer een beest was, het is yets wonders, soo 'er een dagh sonder vechten, quetsen, of somtijts doodt slaen verby gaet; sy houden 'er alle voor dulle snuyshanen, en zijn alle halve roffianen,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

elck heeft ſijn Heyligh op de plaets van S. Franciſcus, dieſe door giften van oſſe-tongen en ribſtucken tot 'er devotie trecken: eyndelick, ick heb een verſtandigh man hooren ſeggen, dat de Koningh drie dingen in Sevilje om te winnen had, namelick, de *Calla de la Caça*, *la Coſtanilla* (plaetſen in Sevilja) en het Slachthuys *Cipion*. Soo ghy op d'ondeught van u meeſters, en gebreken van 'er ambachten, ſoo langhen verhael als dit wilt bouwen, ſoo moeten wy eerſt den Hemel bidden, dat hy ons noch een jaer de ſpraeck laet behouden, en ick ſoude in vreeſe zijn of u verhael al half ten eynde ſoude zijn: een ding moet ick u ſeggen, ('t welck de ervarentheyt u mede leeren ſal, wanneer ghy mijn leven hoort vertellen) 't welck is, dat ſommighe vertellingen in ſich ſelfs de bevalligheydt hebben; daer in tegendeel andere het ghegeven moet werden: ick wil ſeggen, dat ſchoon men eenige dingen ſonder gelijckeniſſen en verſierſelen vertelt, ſoo zijnſe evenwel in 'er ſelfs aenghenaem; daer andere met woorden en geſten dickwils opgepronckt moeten worden; ſomtijts hardt, ſacht, vrolick, droef, of naer de tijdt dan vereyſcht, ſpreeckende. Vergeet dees onderwijſingh niet, want het kan u in 't gene dat 'er noch te vertellen is, gedienſtigh zijn. *Berg.* Ick ſal ſoo doen, by aldien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

dien ick maer kan, en de groote luſt die ick om te ſpreken heb, my ſulcks maer toelaet; al hoewel ick vreeſe dat het my niet wel ter handt ſal komen. *Cipion.* Laet het u wel ter tongh komen, want daer in beſtaen de meeſte onheylen van 's menſchen leven. *Berg.* Ick ſegh dan om voort te gaen, dat mijn Baes leerde my een korf in de beck dragen, als mede het geen daer in was te beſchermen, ſoo yemant my ſulcks ſocht te ontnemen. Hy leerde my oock het huys van ſijn Vriendinne kennen, waer door de meydt niet hoefde naer 't Vleeshuys te gaen, want ick brocht haer de brocken die hy 's nachts geſtoolen hadde: het gebeurde eens op een ſcheemer-avondt dat ick de Vryſter haer gewoonlick deel bracht, dat ick uyt een venſter by mijn naem geroepen werde, ick mijn oogen opſlaende, ſag een uytnemende moeye meyt, ick ſtont een weynigh ſtil, ſy quam ſtracks bene'en aen de deur, en begond my weder te roepen; ick gingh by haer om te ſien wat ſy begeerde, het welck anders niet was, als het vlees, dat ick in de korf hadde, te nemen, in welcke plaetſe ſy een oude ſchoen leyde; ick ſeyde ondertuſſchen in my ſelven, het eene ſtuck vlees heeft het andere gheſtoolen: de meydt haer dinghen beſchickt hebbende, ſeyde, gaet *Gavilan*, of hoeje dan hiet, en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſeght *Platte Klaes*, u meeſter, dat hy hem noyt op dieren, noch u dees vleeskorf meer betrouwt, ick had haer wel weder het vlees konnen ontnemen, maer ick begeerde niet, om dat ick met mijn vuyle en ſmodderige ſmuyl, die ſchoone en ſuyvere handen niet onreyn wilde maken. *Cip.* Ghy deed' ſeer wel *Berganza*, want de ſchoonheydt heeft dit voordeel, dat men 'er eer bewijſen moet. *Berganza.* Soo deed' ick oock, en keerde weder nae mijn meeſter, met de oude ſchoen en ſonder vlees, hy dacht ſtracx wel dat yemant hem een treck geſpeelt had, hy trock een van ſijn meſſen uyt, en veterde my daer ſoo fel meed' naer mijn poort, dat by al dien ick het niet ontweecken had, 'k ſoud' het niet nae vertelt hebben; ick ſocht mijn heyl in de voeten, en ginck ſtrijcken achter de Kerck van S. Bernardo, in 't ruyme velt, waer 't geval my leyden wilde; 'k ſliep dien nacht onder den blaeuwen Hemel, des anderen daeghs ſondt het geluck my een drift of kudde ſchapen toe, ick die ſiende, geloofde in 't Centrum van mijn geluck geraeckt te zijn; want het dacht my een heel eygen en natuurlick ambacht voor de honden te zijn, datſe de ſchapen en lammertjes bewaerden; mede is 't een deughdigh werck, de onnooſele en nederige van de ſtoute en hoyaerdige te beſchermen: 'k wert nauwlicks

licks van een der drie harders, die de kudde bewaerden, ghesien, of hy riep kom hier beesje, kom hier; ick die niet anders socht, ginck wispelstarten, en met gebogen hoofde by hem, hy streeck my voort over het lijf, opende en spuwde in mijn muyl, hy sach hoe oudt dat ick was, en seyde tegens de andere Harders, dat ick alle teeckenen van een goeden hondt hadde; ondertusschen quam de eygenaer van het vee op een graeuwe merry, met de knijen voor uyt aenstooten, hy was met een pieck en schildt versien, soo dat hy veel eer een struyck-roover of schape dief, als een heer van 't vee gheleeck; hy vraeghde aen de harder, wat hondt is dit? 't schijnt dat het een goet slach is: ghy meught vryelick gelooven dat hy goet is, antwoorde de harder, want ick vindt aen alle teeckens dat het een schoon, groot beest sal werden; al wel, hernam de meester, doet hem voort de halsbandt van Leeuwtje, die gestorven is, om de hals, en geeft hem neffens de andere honden sijn deel, onthaelt hem wel, op dat hy te eerder by u en 't vee wennen mach. Hier mede ginck hy wech, en de Harder deed' my voort een scherppuntige halsbandt om, die met stale pennen wel versien was, doch hy gaf my eerst wacker soetemelcks-broodtsop te vreeten; hy gaf my oock een naem, en noemde my *Barzino*;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

in 't kort, ick vondt my verzaedt, en vernoeght met mijn nieuwe meeſter, en nieuwe dienſt; ick toonde my ſeer yverigh en neerſtigh om de kudde te bewaren, ſonder daer oyt af te gaen als op de Feeſtdagen, dan gingh ick my vermaecken onder de ſchaduwe der boomen, ofte aen de rivierkant, of by de heuvelen daer de bronnen haer oorſpronck hadden, en die daer by menighten liepen; doch ick liet dees ledige uuren geenſins vruchteloos voorby loopen, maer overdacht ſomtijdts mijn vorige leven, voornamelick het gene dat ick in 't Slachthuys geleyt hadde; als mede het geen dat mijn meeſter voerde, die gelijck al de anderen aen de onverdragelicke wil van 'er Hoeren gebonden waren. O! wat al wonders ſoude ick u konnen verhalen van het gene ick in de Slachtſchool geleert hebbe; als mede van mijn meeſters Vlees-juffer, maer ick ſal het verſwijgen, op datje my niet voor langh van teem en een achterklapper houdt. *Cipion.* Ick heb hooren ſeggen van een oudt Poeët, dat het ſeer ſwaerlick te doen was gheen ſchimpdichten te ſchrijven; daerom ſal ick toe laten dat ghy een weynigh tuſſchen licht en doncker heen ſchimpt: ick wil ſeggen datje aenroert, maer niet bijt, noch niemandt te ſeer over de heeckel haelt; want de achterklap en het ſchimpen is nieu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

nieuwers goedt voor, al hoewel men somtijdts eenige doet lacchen als men een op sijn zeer taſt: maer ſooje haer ſonder ſulcx vermaken kondt, ick ſal u voor veel wijſer en beſcheyden 'er houden. *Berg.* Ick ſal u raedt volgen, en wachten met verlangen dat de tijdt komt van u vertellingh; want ick vertrouw dat die mijn gebreecken ſoo aenmerckt en weet te verbeteren, de ſijne ſoodanigh weet te verhalen, datſe teffens leer en vermaeckelick zijn: maer om de draedt van mijn vertellingh we'er aen te knoopen, ſoo ſegh ick, dat ick in dees ſtille eenſaemheydt van mijn ledige uuren, ſomtijdts overdacht dat 'et niet waer moeſt zijn, het geen men van 't leven der Herders vertelde, of ten minſten dat mijn Meeſters Juffer in een boeck placht te leſen, wanneer ick in haer huys verkeerde, het welck anders niet handelde als van Herders en Herderinnen, en ſeyde datſe haer gantſche leven al ſingende en ſpelende op Sackpijpen, Violen, Rinckeltuych, Ruyspijpen, en andere vreemde inſtrumenten, doorbrachten. Ick luyſterde ſomtijdts nae haer woorden, en hoorde hoeſe las, dat de Herder *Amfriſius* ſoo uytnemende heerlick ſongh, en ſijn onvergelijckelicke *Belizarde* tot aen de Sterren verhief, ja dat 'er niet een boom op de bergen van gantſch Arcadien was,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

waer onder hy niet geſongen had, van dat de Son uyt d'armen van *Aurora* gingh, tot dat hy in die van *Thetis* weder verſchool, en dat ſelfs de nacht, die met ſijn bruyne vleugels het aerdtrijck bedeckt, hem niet deden ophouden van ſijn wel geſongen klaegh-liederen uyt te drucken. De Herder *Helicius*, die meer verlieft als ſtoutmoedigh was, bleef geenſins achter; men ſeght dat dees, ſonder ſich eenighſins met ſijn liefde, of vee te moeijen, hem in vreemde ſorghen ſtack: Het ſeyde oock dat den grooten Harder *Filida*, uytnemend ſchilder van eē beeltenis, meerder betrouwen als geluck gehadt hadde: van de onmacht van *Sirenus*, en 't berouw van *Diana* ſeyde het, dat ſy Godt en de wijſe *Felicia* danckten, die door kracht van 'er beſworen watertje, het gantſche ghebouw en verwarringh, door toovery gewrocht, ontdeed', en een doolhof vol ſwarigheden aen den dagh brachte. Het gedenckt my dat ick verſcheyde boecken meer van dees ſlagh heb hooren leſen, maer ſy waren het onthouden niet weerdigh. *Cipion.* Ghy begint u, mijn vrient *Berganza*, van mijne leſſen te dienen, klapt, ſteeckt, en preeckt vry aen, als maer u meeningh goedt is, al ſchoon de tongh ſulcks niet te voorſchijn brenght. *Berg.* In deſe ſtof doolt noyt de tongh, of 't en zy het eerſt uyt de meeningh

ningh voort komt: maer ſoo ick yewers onverdacht, en ſonder quaedt te dencken, op ſchimp, ſoo ſal ick de gene, die my daer over beſtraft, antwoorden; gelijck *Mauleon* een geck Poeët, en ſnaeck van de Academi dede, aen een die hem vraeghde wat *Deum de Deo* te ſeggen was; ſoo antwoorde hy, van waer ſal ick beginnen? *Cip.* Dit waren reden van een geck, maer ghy die wijs en verſtandigh zijt, of ten minſten ſulcks wilt weſen, moet noyt yets ſeggen daer ghy onſchuldt toe behoeft te verſoecken; maer vaert al voort. *Berg.* Ick ſegh dan dat alle deſe verhaelde dingen, en andere meer, my deden aenmercken de verſcheydenheyt van leven, handel, en wandel, die mijne, en al de omliggende Harders hadden, by de geen daer ick van had hooren leſen in de Harderſche Boecken: want als de mijne ſongen, ſoo en waren het geen fraeye wel ghemaeckte liedtjes, maer van de kreupel al op ſijn krucken dreef, of van den ouden Hillebrant, en diergelijcke; en dit niet op het ſpelen der Ruys of Sackpijpen, maer op het gheluyt van 'er Harders ſtocken, of twee beentjes, dieſe tuſſchen de vingers namen, en tegens malkaer aen klepten; of gelijck wy ſeggen, Klepperbeentjes. Haer ſtem was niet lieflick en aenghenaem, maer heers en ſchor als 'er maer een ſongh, en veel te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſamen ſingende, ſcheen het veel eerder datſe knorden, als datſe eenſtemmigh ſongen. Het meeſten deel van den dag brachtenſe door met'er luyſen en vloijen te vangen, of 'er kouſſen en ſchoenen te lappen; noch ſy noemden malkanderen gheen *Philis, Amarillis, Galathea, Roſemond, Philander, Coridon, &c.* maer 't was al Jan, Pieter, Pauwel, Trijn, Griet, Els, en ſoo voort; daer door ick gewaer werdt dat men gelooven moeſt dat alle deſe boecken niet als een deel droomen en wel verdichte leugens waren, en alleen geſchreven om de ledighe geeſten werck te geven; want ſoo 'er yets waers in was, daer ſouden ten minſten by mijne Herders eenige overblijffelen zijn van 't luckſaligh leven, verſche beemden, groote boſſchen, heylige bergen, ſchoone hoven, ſilvere ſpringhaders, kryſtallijne fonteynen; of van eerbare, en heuſche vryery; mede dat hier een Herder, daer een Herderin in onmacht viel; gins een Ruyspijp, en elders een Schalmey door de boſſchen klonck. *Cipion.* Al wel *Berganza*, keert we'er op de rechte wegh. *Berg.* Ick bedanck u, mijn vrient *Cipion*, datje my geſteurt hebt, want de muyl begond my ſo heet te werden, dat ick niet opgehouden ſoude hebben, eer dat ick u een gantſch boeck, vol van 't leven der bedrieghlicke Herders verhaelt had; maer

maer daer ſal, ſoo ick hoop, hier nae noch tijdt komen, om u alles te verhalen met meerder reden en beſcheydenheydt als nu. *Cipion.* Kijck eens nae je voeten *Berganza*, ick wil ſeggen, datje gedenckt een onredelick beeſt te zijn; en ſchoon ghy nu eenige redelickheydt toont, ſoo weet ghy dat wy beyden ſulcks onder de onnatuerlicke en noyt gehoorde dingen gheſteldt hebben. *Berg.* 't Soude oock ſoo zijn, by aldien ick noch in mijn eerſte onwetentheydt was; maer daer komt my nu yets in 't ſin, het welck ick u al in 't eerſt van onſe reden behoorde vertelt te hebben: ick verwonder my gantſch niet dat ick ſpreeck, maer over 't gene dat ick laet te ſpreken. *Cip.* Wel aen, ghy kundt nu dan verhalen 't geen u in gedachten komt. *Berg.* 't Is een ſeker dingh dat my wedervoer met een groote Tooveres, die een leerlingh van *Camacho de Montilla* was. *Cipion.* Ick ſegh, vertelt het my eerje met het verhael van u leven voort gaet. *Berg.* O neen geenſins, alles op ſijn tijt, hebt gedult, en hoort na rechte orden mijn wedervaren, ſo ſal 't u ſmaecklicker vallen, of 't en zy het u alreede niet verdriet, dewijl ghy 't eynd voor het midden ſoeckt te weten. *Cipion.* Maeckt 't et maer kort, en vertelt dan hoe of watje wilt. *Berg.* 'k Seg dan, dat de dienſt van 't ſchapehoeden my wel geviel, want my docht dat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ick nu het broodt in 't ſweet mijns aenſchijns won, en dat de ledigheydt (moeder van alle ondeught) geen vat op my hadde, want ſoo ick over dach mijn vermaeck nam, ick moeſt 's nachts weer waken, vermidts wy dickwils beſprongen, en dan ter wapen, de wolf komt geroepen werden; de harders riepen naeuwlicks, de wolf, de wolf *Barzino*, of ick liep veel neerſtiger als de andere honden, ter plaetſen daer ſy ſeyden dat hy was; ick doorliep valleyen, doorſnuffelde boſſchen, ſocht op de bergen, ſprongh over modderkuylen, kruyſte de wegen, en quam des morgens weder by de kudde, dickwils buyten adem, vermoeyt, de poten beſeerdt, en ſonder tael of teecken van een wolf geſien te hebben; en evenwel vondt men in de kudde ſtaegh een ſchaep doodt, of een lam de keel uyt gebeten, en half van de wolf vernielt; ick vervloeckte my ſelfs dat al mijn ſorgh en neerſtigheyt ſoo weynigh gebaet hadde; de Heer van 't vee quam, de harders gingen hem met de huyt van 't beeſt te gemoet, hy beſchuldighde haer voor onſorghvuldigh, en belaſte de honden om haer luyheyt te ſtraffen, ſoo dat het ſcheen de ſtockſlagen op ons hagelden, en 't kijven op haer regende; ick my derhalven op ſeecker dagh onſchuldigh ſiende ſlaen, en dat al mijn ſorg, loopen en neerſtigheyt niet

en

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en hielp, soo socht ick van stijl te veranderen; en niet, volgens mijn gewoonte, verre van 't vee af te loopen soecken, maer daer dichte by te blijven, op dat als de Wolf quam, ick hem te sekerder knappen mocht. Alle weken wert 'er gemeenlick al-arm gemaeckt, en op een donckeren nacht sagh ick een Wolf, daer men 't vee geensins voor wachten konde; ick had my achter een haegh versteecken, en liet mijn mackers, en andere Honden voorby loopen; ick sagh van daer dat twee Harders een van de beste schapen uyt den hoop grepen, 't welck sy den neck braken, en soo toestelden, dat het des morgens waerlijck scheen van de wolf verbeten te zijn; ick was verbaest als ick sach dat de Harders wolven waren, en selfs 't vee verscheurden datse bewaren souden; sy lieten 't voort het heerschap weten, gaven hem de huydt en een deel van 't vlees, de rest en 't beste schoten sy in 'er holle maegh: de eygenaer quam wederom wacker kijven, en de honden werden op nieuw geslagen; daer quam geen wolf, en evenwel verminderde het vee, ick wilde de schelmery gaerne ontdeckt hebben, maer vond my sprakeloos, welcke dingen my alle onstelden, en oock verwonderden; ô Hemel! seyd' ick in my selfs, wie kan dese boosheyt voorkomen? wie kan te kennen geven dat de beschermers

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

mers het vernielen, de ſchildtwachten ſlapen, de vertrouwde ſteelen, en die ons bewaren ſouden, ons doot ſlaen? *Cip.* Ghy ſeght ſeer wel *Berganza*, want daer zijn gheen grooter, noch arger dieven, als die men in huys heeft, oock ſtervender meer door haer vertroulingen, als van die daerſe hun voor wachten: maer de ſwaerſte plaegh in de wereldt is, dat de menſchen niet konnen leven ſonder anderen te vertrouwen, en ſelfs betrouwt te werden: maer dat ter zijd' geſteldt; want ick begeer niet dat men ons voor Prekers houdt. Vaer voort met je ſaken. *Berg.* Ick vaer voort, en ſegh dat ick beſloot dit ambacht te verlaten, al hoe wel het my ſoo wel geviel, en een ander te kieſen, daer ick ten minſten ſoo door trouw te dienen niet gepreſen werd', oock geen ſtraf ſoude krijghen. Ick gingh derhalven naer Sevilje, en begaf my in dienſt van een rijck Koopman. *Cipion.* Maer wat middel gebruyckte ghy doch om in ſijn dienſt te geraecken? want men ſiet hedendaeghs ſeer ſwaerlick een eerlick menſch by een Heer komen die hy dienen mach. Daer is ſeker een groot verſchil tuſſchen de Heeren die op der aerden zijn, of de Heer die in den Hemel is: men begeert hier geen dienaer, of men onderſoeckt eerſt ſijn afkomſt, beproeft ſijn gauwigheydt, en begeert oock

dick-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

dickwils te weten wat kleederen dat hy heeft: maer om in de dienſt van Godt te treden, is de armſte, de rijckſte; en de nedrigſte, de voornaemſte, wanneer hy maer met reynder herten dient, ſoo werdt ſijn naem voort in 't Loonboeck aengetekent, en ſo rijckelick geſtelt, dat door de veel en verſcheydenheyt hy naulicks de menichte in ſijn begeerte bevatten ſoude konnen. *Berganza.* Vriendt *Cipion*, dit is prediken. *Cipion.* So dunckt my oock, daerom ſal ick ſtil ſwijgen. *Berg.* Op 't geen ghy gevraegt hebt hoe dat ick in dienſt van de Koopman geraeckte, ſoo ſegh ick, dat de nedrigheyt (gelijck ghy weet) is de nap en grondtveſt van alle deughden, en ſonder haer en is'er geenighe: ſy beſlecht alle oneffenheydt, overwint alle ſwarigheyt, en is een middel die ons tot een heerlick eynde leydt: ſy maeckt vyanden tot vrienden, matight de gramſchap der oploopende, en doet de ſtoutheyt der hooghmoedige verdwijnen: ſy is moeder van de geſchicktheyt, en ſuſter van de matigheydt: Eyndelick, de pijlen der quade begeerlickheydt heerſchen noyt over haer, noch geen dingh overtreft dees ſachte nedrigheydt. Hier van diende my, als ick mijn dienſt in eenigh huys aenbood, doch na dat ick eerſt wel aengemerct hadde oft 'er wel een groote hondt van doen was, en onderhouden konde werden, daer na ſo

ginck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ginck ick voor de deur ſitten, en wanneer my docht dat'er een vreemdeling in quam, ſoo begond' ick te blaffen, maer quam de meeſter van't huys, ſo wiſpelſteerte ick, en lickte ſijn ſchoenen met mijn tonge, en bewees hem alle vrientſchap; indienſe my met ſtockſlagen uyt het huys joegen, ſoo verdroegh ick het, en keerde my langmoedelick naer de geen die my geſlagen had, en bewees hem alle vrientſchap, ſoo dat ick door mijn edelmoedigheyt noyt de tweede mael weer ſlagen kreegh, maer in huys raeckte; 'k nam mijn dienſt ſeer wel te wacht, ick wiert wel bemint, niemant ſeyde mijn huur op, of 't en zy ick het ſelfs dede, of om beter te ſeggen, dat ick wech liep: ick vond ſomtijts wel een meeſter, daer ick tot op deſen dagh toe wel by gebleven ſoude hebben, by al dien het ongeval my niet vervolgt hadde. *Cipion.* Even gelijck ghy vertelt hebt, raeckte ick oock by mijn meeſters, die ick gedient hebbe, 't ſchijnt ſeker dat wy malkanders gedachten uyt een boeckje leſen. *Berg.* Gelijck wy in dees dingen over een komen, ſoo ſullen wy gelijck ick vertrouw, in meer andere (die ick noch denck te vertellen) oock doen; hoort toe wat my vorder wedervaren is, naer dat ick de kudde in de macht der dieffe Harders gelaten hadde: ick ginck gelijck geſeyt is, naer Sivilja, 't welck een toevlucht

der

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

der arme en verſlagen herten is; en niet alleen in ſijn grootheyt de armen beſluyt, maer ſelfs de rijcke naeuwlijcks te voorſchijn brenght, door de ontelbare menichte die 'er zijn; 'k ſette my voor de deur van een rijck Koopman, en deed' mijn gewoonelicke neerſtigheydt, ick raeckte daer haeſt in huys; men hieldt my aen om des daeghs aen een keten achter de deur geſloten te liggen, en 's nachts los door 't huys te laten wacht houden: ick nam mijn dienſt ſeer neerſtigh waer, 'k blafte tegens de vreemde, en knorde tegens de gene die ick niet wel en kende; ick ſliep des nachts gantſch niet, maer doorſnuffelde alle gaten en hoecken van 't huys, jae tot op het dack toe, en was een algemeene ſchildwacht van het mijn en andere huyſen; mijn meeſter behaegde dit ganſch wel, en geboodt dat men my wel onthalen, en dagelijcks ſoo veel broodt (en daer en boven de beenen die van ſijn tafel quamen) geven ſoude, als mede al wat 'er in de keucken te leur ginck; waer over ick my ſeer verblijdt betoonde, en wacker opſprongh als ick mijn meeſter ſagh, en voornamelick als hy van buyten in quam, dan maeckte ick ſulcken blijdtſchap en geraes, dat hy eyndelick beval my daegs oock los te laten; ick my vry ſiende, liep al ſpringende naer hem toe, ſonder nochtans

tans mijn pooten aen ſijn lijf te derven ſlaen, want ick begond op de fabel van *Eſopus* te dencken, dat toen de Ezel (ſeker ezels ghenoegh) ſijn heerſchip de ſelfſte vrientſchap wilde bewijſen, die een kleyn hondtje deed', hy wacker met ſtocken af-gheſmeert werde; waer uyt ick beſloot dat dees fabel ons wilde leeren, hoe ſommighe dingen van de eene gedaen, en van de andere niet gedaen willen weſen: laet de naedſack-ſpeler uyt ſijn tas ſpelen; laet Jan Pottagie koorde-danſen; laet de Gaudieven en guytjes ſchreeuwen als ezels, fluyten als vogels, kraeijen als hanen; laet, ſegh ick, hun alle dat wel ſtaen, ſoo voeght het even wel niet voor een voornaem perſoon; want geene van deſe kunſten ſullen hem aenſienlick maken, noch een eerlicke naem geven. *Cipion.* Al ghenoegh *Berganza*, vaer voort, ick hebje al verſtaen. *Berg.* Och dat my die gene, om wiens wil ick het ſegge, ſoo wel als ghy verſtonden: ick weet niet hoe ick ſoo goeden natuure heb, dat my ſoo ſeer bedroef, als ick een Edelingh of Ridder ſie dat een gecxkap is, en hem beroemt dat hy dobbelen en ſpelen kan, en dat'er niemant ſoo wel een *Sarbande* als hy kan danſſen: Ick ken een Ridder, die hem beroemde, dat hy op het verſoeck van een Koſter, twee en dertigh papiere bloemen gheſneden had, om tot ver-

verçierſel van een Autaer, op een ſwart kleedt geplackt te werden; en hier maeckte die Nar ſoo veel ſtancks van, dat hy 'er ſijn mackers by bracht om die te ſien, even als of het de Vaendels en andere roof der vyanden waren, die op ſijne voor-ouders graven tot gedenck-teeckens hingen: nu dees Koopman had twee ſonen van twaelf en veertien jaer, die de Grammatica leerden, en te School gingen by de Jeſuyten; deſe gingen ſeer ſtatigh, met een opſiender en pagien die 'er boecken en *Vadamecum*, of ſchoolberden droeghen, naer het School; ick haer met duſdanigen ſtacy, en als 't heet we'er was, naer 't School in een Litier ſiende dragen, of we'erom halen als het 's avondts regende, ſoo overdacht en aenmerckte ick hoe ſlechjes haer Vader naer ſijn packhuyſen heen gingh om ſijn handel te drijven, want hy had heel ſelden meer als een Moor by hem, of ſomtijts by leelick we'er reed hy op een muyl-ezel die dickwils niet ſeer moy toegeruſt was.

Cipion. Ghy moet weten *Berganza*, dat 'et een gewoonte onder de Kooplieden van Sevilje (en oock van andere Koopſteden) is, datſe haer ſtaet en rijckdom, niet door haer, maer door haer kinderen toonen: want de ſchaduw der Kooplieden is grooter dan ſy ſelve; en vermidts ſy haer ſeer weynigh met yets anders, als haer handel

handel bemoeijen, ſoo houdenſe hun ſee
matig en ſtil; maer gelijck de eerſucht en
rijckdom ſich met geweldt openbaren wil
ſoo barſtſe aen 'er kinderen uyt, dieſe ſtae
en macht laten voeren, als of het Graven
kinderen waren; eenige zijnder die hae
Heerlickheden en Ridderſchappen koo-
pen, om 'er door de eer-tytelen van 't ge-
meene volck te ſcheyden. *Berg.* Het is
waer, dit is eerſucht, doch een eerſucht die
edel is, dat men ſijn ſtaet ſoeckt te verbe-
teren, ſonder nochtans een ander nadee-
lig te zijn. *Cip.* Heel ſelden volvoert men
d'eerſucht, ſonder yemant niet nadeelig te
weſen. *Berg.* 't Is immers geſeyt niemant
op ſijn zeer te raken. *Cipion.* Al recht, ick
ſpreeck van niemandt quaedt. *Berg.* Nu
bevind ick waerachtigh te zijn 't geen ick
ſoo dickwils heb hooren ſeggen; dat is,
laet een achterklapper gantſche geſlachten
door ſijn tongh geſchonden, en verſchey-
de vrome beſchuldigt hebben, ſoo yemant
hem daer over dan beriſpt, ſoo ſal hy ant-
woorden dat hy niet met allen geſeydt
heeft; doch ſoo 'er yets geſeyt is, dat hy 't
ſoo quaedt niet gemeent heeft; en ſoo hy
vertrouwde dat 'et hem yemant aentrock,
ſulcks niet geſeydt ſoude hebben. Seker
Cipion hy moet al heel wijs zijn, en vaſt in
ſijn ſchoenen ſtaen, die twee uuren met
yemant praten ſal, ſonder de een of de an-
der

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

der (gelijck men ſeght) by de rugh op te halen: Want ick bevind in my, die maer een Beeſt ben, dat de woorden my ſoo dick op de tongh, als de Muggen op de ſuycker komen, doch alle quaedt en klapachtigh: Derhalven herſegge 't geen ick te voren geſeydt hebbe; dat het quaet doen en ſpreken, wy van onſe voor-ouderen ge-erft, en met de melck ingeſoghen hebben; want men ſiet dat het kindt de handen nauwlicks uyt de windels krijght, of het ſchijnt dat 'et voort wraeck wil nemen over de gene die het leedt doet: en 't eerſte woordt dat 'et met kennis begint te ſpreken, is dat het ſijn Minnemoer, en dickwils eigen Moer, Hoer en Karonje noemt. *Cipion.* Dat is waer, ick beken mijn misſlagh, vergeeft het my, want ick hebje ſoo dickwils vergeven als 'er hayren op mijn kop zijn; laten wy op niemant ſchimpen, vaer voort met u verhael, 't welck gelaten is by de ſtaet, die de Koopman ſijn kinderen liet voeren, doen ſy by de Jeſuyten ter ſchool gingen. *Berg.* In alle gevallen denck ick om hem, en ſchoon men qualick het ſteecken met de tongh laten kan, ſoo denck ick 'er evenwel een middel toe te vinden, die ick verſtaen heb dat een afgrijſelick groot vloecker plach te gebruycken, de welcke om een afkeer van 't ſweeren te krijgen, hem t'elckens als hy het onver-

onverdacht dede, ſich in de tonghe beet, of een neep in de arm gaf, tot ſtraf van ſijn miſdaet; en al even wel konde hy 't vloecken niet laten. Ick ſal oock ſoo doen, telckens als ick tegens u onderwijs van iemant quaedt ſpreke, het zy dan onverdacht of niet, en my in 't endtje van de tonge bijten, op dat de pijn my doe gedencken dat ick ſulcks moet nae laten. *Cipion.* Deſe middel is ſoodanigh, dat ick vertrouw ſoo ghy die wat veel ghebruyckt, door al het bijten de tongh ſult quijt raecken, en dan onmogelick ſal zijn om meer te ſchempen. *Berg.* Ick ſal ten minſten mijn beſt doen, en het geen daer aen gebreeckt, den Hemel bevelen; om voort te varen, mijn meeſters ſoons vergaten eens haer ſchrijfboeck op de plaets van 't huys, daer ick by was, ick die gewent was by de Slager met een korf, en hier met het ſchoolberdt te loopen, liep haer met het boeck nae, van meeningh ſulcks niet als in 'er eygen handen over te geven: het gebeurde gelijck ick my ingebeeldt hadde, want mijn meeſters my met het boeck ſiende komen, en dat ick 't heel ſinlick by de banden droegh, geboden de Pagie dat hy 't my afnemen ſoude, maer ick wilde het geenſins verlaten tot dat ick daer mede in de School gekomen was, 't welck alle Studenten tot lacchen verweckte; ick quam by de outſte

van

van mijn meesters, en gaf hem, op mijn manier, met groote beleeftheyt het boeck in de handt, en gingh op mijn poort voor de deur van de School sitten, en gluerde somtijts de Oppermeester eens van ter zijden aen: ick weet seker niet wat de deugt in sich heeft, al hoewel ick 'er weynigh of niet van besit, altijdt het geviel my wonder wel dat ick sag, met hoe grooten yver, vlijt en neerstigheydt, dees H. Vaders de jeugt onderwesen, en de jonge rijsjes boogen, op datse niet van de wegh der deugt af souden groeijen, die haer neffens de onderwijsingh der letteren geleerdt werde: en eyndelick hoe leelick de sonde, en hoe schoon de Godtvruchtigheyt by haer uytgebeeldt werde, op dat sy het eene hatende, en het ander lievende, daer door tot het ooghmerck van 'er moeyte en onderwijsingh quamen. *Cipion.* Daer hebje gelijck in *Berganza*, want ick heb dickwils hooren seggen van dit gezegent volck, en dat 'er geen bequamer in de wereldt zijn om een Staet wel te regeeren, en om tot de weg der saligheyt te leiden; (die weynig betreden) 't zijn spiegels waer in men d'eerbaerheyt, de Kristelicke leeringh, ongemeene wijsheyt, en eyndelick de ootmoedigheyt (dat de grondtvest der geluckssaligheydt is) seer klaerlick kan sien. *Berg.* 'tIs alles so gelijck als ghy seght: om te vervolgen, so segh ick dat

dat mijn jonge meeſters begeerden dat ich
altijdt het ſchoolberdt ſoude dragen, he
welck ick ſeer geerne aennam, waer doo
ick leefde als een Prins, (en noch al beter
vermidts ick leefde ſonder ſorgh) want de
Studenten bedreven alderhande kuerer
met my, ick als mack zijnde, liet haer toe
datſe my alle dinck in de mondt ſtaken, er
de kleyne jongers boven op my ſetten; ſy
ſmeten 'er hoeden hier en daer, die ick 'e
heel ſinlick en met groote blijdſchap we'e
brachte; ſy begonden my wacker eten te
geven, en ſchepten 'er groot vermaeck in
dat alſſe my nooten gaven, ick die wiſt te
kraecken als een Aep, en 't pit op at, en de
doppen liggen liet; daer waren 'er, die om
mijn behendigheydt te beproeven, ſalaed
brachten, 't welck ick even als een menſch
op at; 't was in de Winter-tijt, dat 'er oly-
koecken en wafelen planteyt waren, daer
ick ſoo wel van gedient werdt, dat 'er meer
als twee Hontjes op 't kuſſen (ick meen
olykoecks-huyſen) haer winter-teeringh
uyt mijn ontbijt haelden: In 't kort, ick
leyde een Studente leven, ſonder ſchurft,
of honger te lijden, 't welck het hoogſte is
dat ick ſeggen kan, om u te toonen dat ick
geluckigh was: want by aldien de honger,
en 't ſchurft, de Studenten niet ſoo eygen
was, ſoo ſoud' er in de werelt niet verma-
kelickers zijn; want het vermaeck en de
deugt

deught gaet daer ſtaegh vergeſelſchapt, en men verſlijt de jeught in leeringh en geneught. Uyt dees heerlicke gheruſtheydt dreef my een Juffer, die my dunckt dat men daer *Wettige Oorſaeck* noemde, en als men die voldoen wil, ſoo moet men alle andere ſaken ontdoen; de reden was, dat de meeſters oordeelden, dat het halve uur dat 'er van d'eene les tot de ander is, de Studenten meer doorbrachten met my te ſpelen als in haer leſſen te overſien; derhalven zy mijn meeſters verboden datſe my niet meer in de ſchool ſouden brengen; dit wert ghehoorſaemt, en ick naer huys en weer op mijn oude ſchiltwacht geſtelt, ſonder dat 'er yemant dachte aen de vryheydt die de oude patroon my verleent hadde: ick begaf mijn hals dan weder tot het keten, en mijn lichaem tot een oude mat dieſe my achter de deur leyden. Ach mijn vrient *Cipion!* dat ghy wiſt hoe ſwaer het is uyt een geluckige in een ongeluckige ſtaet te komen; overweeght eens hoe langhen ſtaert de ellenden en ongevallen met haer ſleepen, hoe geduurigh datſe zijn, of 'ten zy een haeſtige doot haer eyndight, of dat de langhduurigheyt het lijden door gewoonte min doet gevoelen, en 'er quael te lichter doet ſchijnen; maer als men onverdocht uyt de ellenden, tot een geluckige en heerlicke ſtandt komt, en dan in 't

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

korte weder tot het eerſte ongheval en el
lende keert, dat is d'alder-felſte pijn e
herts-ſeer die een ſterffelick menſch ka
over komen, by aldien 'er de doodt nie
ſtracx op volght, ſoo is 't maar om ons t
felder te pijnigen: eyndelick, ick keer
de weer naer mijn hondts-neſt, en naer d
beenen die een Morin van 't huys my da
gelicks toewierp: en deſe werden my noc
dickwils ontkrauwt van twee ciperſe-ka
ten, die vermits ſy licht, en ongebonde
waren, my alles wat niet binnen de leng
te van de keten viel, lichtelick konden on
halen. Ach! broeder *Cipion*, den Hem
volbrenge u begeerte, ſoo gewilligh als ic
wenſch, dat ghy my met gedult een weyn
wilt laten Philoſopheeren; want by aldie
ick de dinghen niet vertelle die my nu in
gedacht komen, en doen gebeurden, ſo
dunckt my dat mijn hiſtory niet volmaect
en ſonder eenighe vrucht ſoude weſe
Cip. Sie toe *Berganza*, dat dees luſt die gy
om te Philoſopheeren hebt, niet een bek
ringe van den Duyvel zy, want het quae
ſpreken heeft geen beter deck-mantel o
haer boosheydt meed' te decken, als dat
klapper waent dat al 't gene hy ſeght Phil
ſophiſche ſententien zijn, en dat het qua
ſpreken, maer beriſpingh, en 't ontdeck
van een anders gebreken, goeden yver
daer leeft niet een achterklapper, ſo ghy

leve

leven wel doorſiet, die niet vol ondeught en verwaentheyt is: Philoſopheert nu ſoo langh alsje wilt onder dees deckmantel. *Berg.* Zijt verſeeckert dat ick het doen ſal, want ick 'er nu op gheſcherpt ben; door reden dat ick veel ledigh was, en de ledigheyt een moeder der gedachten is, ſoo begaf ick my om eenighe latijnſe woorden te herkauwen, die ick gehoort en onthouden had, doen ick met mijn meeſters ter ſtudy ginck, waer door my docht dat mijn verſtant eenighſins verbetert was, en beſloot (even als of ick ſpreken konde) my daer in ſommige voorvallende gelegentheden van te dienen, maer op een heel ander manier als ſommige babocken doen: daer is een ſeker ſlagh van gemeyne Schryvers, die in de gheſelſchappen ſoo nu en dan eenighe korte woorden latijn uytſnateren, en doen de ghenen die 't niet verſtaen, gelooven dat het heele groote Latiniſten zijn, daerſe naeuwlijcks een naem konnen declineren, of een woort te ſamen voegen. *Cip.* Ick acht dit noch voor minder quaedt, als dat die gene doen die waerlick latijn kennen, waer onder men ſommighe ſoo onverſtandigh vindt datſe tegens een Snijer of Schoenmaker het latijn by ſchoppen vol uytſchieten. *Berg.* Hier uyt mogen wy vaſt ſtellen, dat hy ſoo veel ſondicht die latijn teghens de onwetende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſpreeckt, als die die het ſonder te wete
uytſnatert. *Cip.* Ghy kont'er noch ye
anders bemercken, het welck is; dat
ſchoonſe eenig latijn konnen, daerom ni
na-laten domme ezels te zijn. *Berg.* W
wien twijffelt daer aen, dit ſpreeckt va
ſelfs, want in de tijden der oude Romey
nen ſoo ſprakenſe alle latijn, vermits h
haer moeders tael was, en derhalven ſek
dat daer verſcheide botmuylen onder wa
ren, die 't latijn ſpreken niet van geck
zijn beſchermde. *Cip.* Om in onſe ta
te ſwijgen, en latijn te ſpreken, is 'er mi
vriendt *Berganza*, beſcheydentheydt va
nooden. *Berg.* Soo is 't, want men kan
wel een ſotte reden in het latijn, als in on
tael uytdrucken; ick heb oock wel domm
Rechts-geleerde, botte Letterwijſe, en o
verſtandighe Schryvers gheſien, die do
haer latijnſe ſtockregels, verſcheyde ma
de lieden het hooft breecken, die 'er too
niets van verſtaen. *Cipion.* Dit aen e
zijd' gheſteldt, begint ghy u Philoſophi
Berg. Ick hebſe al gheſeyt; deſe zijn 't
ick gheſproken hebbe. *Cipion.* Welck
Berg. Dit van de Latiniſten, en gemey
tael, 't gene ick begonnen en ghy vol-ey
dight hebt. *Cipion.* Wel hoe heetje h
achterklappen philoſopheeren? dat ga
wel; houd maer aen, houd maer aen de
Duyvelſe achterklappery, en noemt he

ſoo

ſooje wilt, ſy ſal ons de naem van *Cinicus*, dat is klapachtige honden geven: ick bidje ſwijgt ſtil en vervolgt u hiſtory. *Berg.* Hoe kan ick die vervolghen als ick ſtil ſwijge? *Cipion.* Ick wil ſeggen datje die in een dreun wech vertelt, ſonder daer ſoo veel ſteerten aen te knoopen. *Berg.* Spreeckt naer de rechte eygenſchap, en noemt de aenhangſelen juyſt gheen ſteerten. *Cipion.* Dit is een misſlagh die eender had, die ſeyde dat het niet leelick noch ongeſchickt was, alle dinck by ſijn rechte naem te noemen, als of het niet beter was, als menſe doch noemen moet, die door omwegen en bedeckter uyt te drucken, waer door 'er hardigheydt wat gematicht wert, en lieffelicker luydt als of men die naer haer rechte letters uytſprack, alle eerlicke woorden gheven teken der eerbaerheydt van de ghene dieſe ſpreeckt of ſchrijft. *Berg.* Ick wilje geloo-ven, en ſegghen u dat het geval niet vernoeght was, dat het my 't vrye Studente leven en 't geneught dat ick daer hadde genomen, en my aen een keten achter de deur gebonden, en de mildtheit der ſcholieren, in de gierigheydt van een Morin verandert hadde; maer het vervolghde my noch in 't gene ick voor ruſt en ſtilte hielde; aenmerckt *Cipion*, en houdt het voor ſeker, gelijck ick het ſeker weet, dat de onlucken de onluckighe ſoecken, en haer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

oock vinden al ſchoonſe in 't diepſte der aerden verſchoolen waren: 'k ſegh dan dat de Morin van ons huys, op een Moor, die mede ſlaef in 't huys was, verliefde: deſe Moor ſliep in 't poortael niet verre van daer ick mijn legerſtee hadde, ſy konden niet by malkanderen komen als des nachts, en hadden tot dien eynde de ſleutel geſtoolen of na laten maken; ſo dat de Swartin meeſt alle nachten beneen quam, en my om geen gerucht te maecken wat vlees of broodt in de muyl wierp; de Moor liet haer dan in, daer mijn ſtilſwijgentheydt hun genoeghſame gelegentheydt toe vergunde; en haer dievery haer luſtich pannetje vet dede ſpelen: eenighe daghen werdt mijn knagend gemoedt door giften en gaven te vreden gheſteldt, want ick ſoude, ſonder dat, wel de halve tijdt honger geleden hebben; doch eyndelick, mijn vroom gemoet wilde ſijn ſchuldighe plicht aen mijn meeſter bewijſen, gelijck alle eerlicke honden behooren te doen, aen dien wiens broodt men eet, wiens loon men ontfanght, en dien voor danckbaer by haer meeſters willen geacht zijn. *Cipion.* Dit, ja *Berganza*, dit kan en mach voor Philoſophia verſtrecken, want dit ſijn reden die waer en verſtandigh zijn, knoopt voortaen geen enden om geen ſtaerten te ſeggen aen 't vervolgh. *Berganza*, Ick bidu eerſt datje my

ſeght

ſeght (ſoo ghy 't weet) wat Philoſophia te zeggen is, want al ſchoon ick het noem ſoo weet ick het niet, alleen dat ick vertrouw het yedts goedts moet zijn. *Cipion.* Ick ſal het u in korte woorden ſeggen: dit woort is van twee griecxſche namen te ſamen gevoecht, het welck zijn Philos en Sophia, Philos is liefde, en Sophia geleertheydt of wetenſchap, ſoo dat Philos Sophia betekent, liefde tot de wetenſchap, en Philoſooph beminnaer der gheleertheydt, of weet-gierige. *Berg.* Je weet veel *Cipion*, wie duyvel heeft u griecxſche namen gheleert? *Cipion.* Waerachtigh *Berganza*, je bent een ſlechten bloet, maeckje daer ſoo veel wercks van, dit weten de Schooljongers wel, al ſchoon daer oock wel zijn die griecx willen weten, en die even als de Latiniſten daer onwetende in zijn. *Berg.* Dit is het gene dat ick ſegh; ick woude wel dat ſoodanighe in een pars geſet werden, en dat daer met kracht al het griecx en latijn uytgheknepen werdt, op dat ſy de werelt niet meer met haer mottige griecxſche haken-oogen, en valſch latijn bedriegen, gelijck de Portugeeſche met de Mooren van Guinia doen. *Cipion.* Nu *Berganza*, nu meughje u wel in de tongh bijten, en ick van ghelijcken, want al het ghene dat wy ſpreecken is achterklappery.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Berg. Jae ſeker maetje, ick ben niet verbonden om te doen het geen ick ghehoort hebbe, dat eenen *Corondas Tirius* dede, de welcke een wet geſteldt hadde, dat 'er niemandt, op lijfſtraf, met gheweer in de vergaderingh van ſijn ſtadt ſoude komen: hy nieuwers om denckende, quam des anderen daeghs met ſijn degen in den Raedt; men ſeyde hem ſulcks; hy gedenckende dat hy de wet ſelfs gheſteldt hadde, trock voort ſijn gheweer uyt, en doorſtack 'er hem mede, ſoo dat hy de eerſte inſtelder, en uytvoerder van ſijn eygen wet geworden was: maer 't gene ick geſeyt heb, was geen wet maer een belofte, dat ick my in de tongh ſoude bijten, als ick van yemant quaet ſprack; maer hedendaeghs gaen de dingen ſoo hart en ſcherp niet toe als by de Oude, men maeckt nu heden een wet en breeckt ſe morghen weer, en miſſchien dat het ſoo beſt is; hier belooft yemant afſtant van 't quaet te doen, en daer vervalt hy in een veel grooter: de ingetogentheyt te prijſen is een dinck, maer die te gebruycken is heel wat anders, want tuſſchen doen en ſeggen is groot onderſcheyt: de Duyvel mach hem in de tongh bijten, maer ick niet, noch begeer geen uytſteeckentheyt op een oude mat achter een deur te toonen, daer niemant my ſiet, noch mijn eerlick voornemen prijſt. *Cip.* By aldien ghy een perſoon waert

waert *Berganza*, ſo ſoud ghy, volgens u eygen ſeggen, een geveynſde zijn, en alles wat ghy deed', maer ſchijn-heyligheyt weſen, die ghy tot een deckmantel van u ſchijndeught ſoud gebruycken, op dat ghy gepreſen wert, gelijck alle geveynſde gaern willen zijn. *Berg.* Wat ick dan doen ſoude dat en weet ick niet, maer dit weet ick ſeker, dat ick my nu niet in de tonge begeer te bijten, vermits ick noch ſoo veel dingen te vertellen heb, dat ick naeuwlicks weet hoe ick 'er deur ſal komen, en te meer om dat ick vreeſe, als de Son op gaet, wy weder ſtom en ſonder ſpraeck ſullen zijn. *Cip.* Den Hemel ſal het anders ſchicken, vaer voort met u vertelling, en dwaelt niet van de rechte wegh, op andere kromme paden, door een moeyelicke omleydingh, ſoo ſulje hoe langh het is, haeſt gedaen hebben. *Berg.* 'k Seg dan, naer dat ick de onverdraeghlicke dievery en oneerbaerheyt van de twee Swarten geſien hadde, ſoo beſloot ick als een getrouw dienaer ſulcks te beletten, door de beſte en gevoeghlickſte middel die ick konde. De Morin quam beneen, om ghelijck ick geſeydt heb by de Moor te kruypen; vertrouwende my met broodt en vlees de mondt te ſtoppen, want de giften en de gaven vermoghen veel. *Cip.* Niet hooger, vaar voort. *Berg.* 't Gedenckt my dat als ick ſtudeerde, de Præ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ceptor of meeſter, die ick eens een latijns ſpreeckwoord hoorde ſeggen, het welck ſy *Adagium* noemen, dat ſeyde *Habet bovum in lingua.* *Cipion.* Gut hoe te ontijdt brenghje nu het latijn te pas, is het u ſoo haeſt vergeten, dat ick nu terſtondt eerſt geſeydt hebbe, tegens de gene die het latijn onder haer moers tael uytklappen? *Berg.* Dit latijn voegt hier uytnemend wel; je moet weten dat de Atheners, onder andere penningen een munt hadden daer de gedaente van een Os op ſtondt; wanneer nu eenige haer geen goed recht deed', of door gaven omgekocht, ſulcks kreuckte: ſoo ſeydende, dat hy de os in de tongh hadde. *Cipion.* Reden waerom? *Berg.* Zijn die niet klaer genoegh? ſoo de giften van de Morin my verſcheyde dagen ſtom maeckten, en dat ick niet dorſt blaffen wanneer ſy by de Moor ginck, waerom ick weder ſegge dat de giften veel vermogen. *Cipion.* Soo ſegh ick oock, en ſoude ſulcx met krachtige reden en verſcheyde exempelen konnen bewijſen, maer licht dat het te ſijner tijdt noch komt, by aldien den Hemel my tijdt en ſpraeck vergunt, om u mijn leven oock te vertellen. *Berg.* Den Hemel vergun u ſulcx, luyſtert toe: eyndelick, mijn goede meeningh wert doen altijdt door de giften van de Swartin gebroken; maer ſy op een ſeecker nacht om laeg

naer

naer haer gewoonelicke tijdt-verdrijf keerende, ſoo vatte ick haer by de lappen, ſonder gerucht te maecken, op dat die van het huys niet wacker ſouden werden; ick ſcheurde haer het hemdt met 'er haeſt in ſtucken, en beet 'er in haer been, het welck haer wel acht daghen in het bedt hieldt, en maeckte haer meeſter en vrouw wijs datſe eenige ſieckte hadde; gheneſen zijnde keerde ſy weer naer het reutje, en ick naer de teef, die ick, hoe wel, ſonder bijten, ſoo omſolde als of haer lenden gebroocken waren, ons ghevecht ginck met een ſtille trommel toe; ick bleef ſtaegh verwinner, en de Swartin ſeer mishandelt en qualick te vreden; maer mijn ribben gaven in het korte getuygen van haer gramſchap, want ſy onthieldt my het rantſoen-broodt, en de beenen van de tafel, waer door de mijne haeſt te voorſchijn quamen; maer al ſchoon ſy my het eten onthielt, ſoo kon ſy evenwel my het blaffen niet verbieden; maer ſy, om my gheheel van kandt te helpen, ſmeedt my een ſtuck ſponſy voor, dat in de boter gebraden was; ick merckte het ſtracks, en kende dat het arger als vergift was, want de ghene die ſulcx eet, die heeft geen afganck ſoo langh als hy leeft, maer een ſwellingh der darmen ſleept hem wech:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ick ſiende dat ick my qualick van 'er lagen ſoude konnen wachten, beſloot uyt haer oogen te gaen, en het dreygende gevaer te ontvluchten. Ick my derhalven op een ſeker dagh los ſiende, gingh ſonder yemant Adieu te ſeggen door: ick was nauwlicks honderdt treden verre op de ſtraet, of ick ontmoete een Deurwaerder, die een goedt vrient van mijn eerſte meeſter *Platte Klaes* (daer ick in't begin van verhaelt hebbe) was; deſe my ſiende, en voorts kennende, riep my by mijn naem, ick quam ſtracks by hem met mijn ghewoonlicke eerbiedigheydt; hy vatte my by de neck, en ſeyde tegens een van ſijne dienaers, dit is een brave trouwe Hondt, die wel eer een van mijn mackers toe gekomen heeft, laten wy hem mede t'huys nemen; de dienaers warender verblijdt om, en ſeyden by aldien hy trouw is, ſoo ſullen wy 'er alle dienſt van hebben; ſy wilden my een touw om de hals doen, om naer huys te leyden, maer mijn meeſter ſeyde dat het onoodigh was, en dat ick wel volgen ſoude, vermits ick hem wel kende: Ick hebje vergeten te ſeggen, dat de yſere gepende halsbandt, die de Herders my aen deden, my, wanneer ick wech liep, weder van een Heyden, in een herbergh, ontnomen werdt, en dat ick in Sevilje ſonder bandt gingh: maer de Deurwaerder kocht 'er my een die met kopere

kopere ſpijckertjes beſlaghen was. Overdenckt nu eens hoe ongeſtadigh dat het radt van mijn fortuyn draeyde, op giſteren een Student, en op heden dienaer van een Deurwaerder, of Racker. *Cipion.* So loopt de wereldt, doch ghy hebt nu gheen reden om u over de ongeſtadigheydt der fortune te beklaghen, ghelijck als oft'er groot onderſcheyt tuſſchen een Slagers en Deurwaerders knecht was. Ick kan't niet lijden noch met gheduldt verdragen, dat ſommighe mans-perſoonen over de ongeſtadigheydt van de fortune klagen, daerſe dickwils noyt hooger beloften, noch hoop hadden als van Lakay te zijn en te blijven: hoe dickwils vervloecken, en hoe oneygentlick onteeren ſy haer, en dit door geen andere oorſaeck, dan om dat de gene die hun hooren, ſouden wanen dat ſy yets meerders geweeſt, en door 't ongeval van hoogh in dees leege ſtaet geworpen waren. *Berg.* Daer hebje gelijck in. Weet dan dat deſe Deurwaerder een macker had dat een Schrijver was, en daer hy veel me'e gingh, deſe onderhielden twee kamerkatjes, (ick meen Hoeren met eeren) of altijdt niet beter, maer veel eer vry wat arger, doch waren redelick moy van muyl en pooten, maer vry wat licht voor'er geldt; deſe dienden hun voor angels en werpnetten, om op het droogh in deſer manieren te

viſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

viſſchen: ſy kleeden haer ſoodanigh, dat men van een muſquet ſchoot verre wel konde ſien wat ſlagh dat het was. Deſe gingen ſtaegh in de huyſen der vreemdelinghen, haer Oeghſtmaendt was als de Vloot in Kades en Sevilje uytruſte of te huys quam: daer was nauwlicks een Handelaer die ſy niet aenranden; en als 'er yemandt in haer net quam die wat vet was, ſoo werdt de weet aen de Schrijver en Deurwaerder ghedaen, als mede in wat huys het te doen ſoude zijn: en ſoo ras ſy dan te ſamen waren, ſoo ſchoten 'er dees twee ter deuren in, die hun dan voor Hoer en Boef vinghen; doch ſy brachtenſe noyt in de boeijen, want de vreemdelinghen kochten ſtaegh de ſtraf met geldt af. Het ghebeurde eens dat *Kolindres* (ſoo was de Deurwaerders Vriendin ghenaemt) een Franſman aen 'er angel kreegh; ſy over-quamen om met malkanderen in ſulcken Herbergh te eten, ſlapen, &c. ſy liet het voorts haer Pol weten, en waren nauwlicks ontkleedt om te bed te gaen, of de Deurwaerder, Schrijver, en twee Dienaers quamen 'er in ſtuyven, en ick al me'e als de reſt; de twee goe-lieven verſchrickten, de Deurwaerder vondt haer op de daedt, en gheboodt datſe haer met 'er haeſt kleeden ſouden om naer het ghevanghen-huys te gaen:

De

De Franſman was bedroeft, de Schrijver als tot medelijden beweeght, middelde het geſchil, en met veel bidden werdt de boete op honderdt Realen gemaeckt. De Franſman eyſchte een oudt zeems-leeren broeckje, dat hy op een ſtoel aen 't voeten eynd van 't bed geleydt hadde, en alwaer hy 't geldt, om ſijn vryheydt te koopen, in bewaerde; maer het quam niet ten voorſchijn: want ſoo haeſt als ick in de kamer gekomen was, ſoo quam 'er een reuck van ſpeck tegens my aen, 't welck my luſt gaf om het op te ſoecken, en ick vondt het in een ſack van 't zeeme-broeckje: ick ſegje dat ick 'er een lecker ſtuck Ham in vondt; ick, om het ſonder veel gerucht te mogen uyt trecken, en dan met vreden op eten, liep met de broeck op de ſtraet, daer ick het Hammetje met ghemack op kloof. Wanneer ick weder in de Zael quam, ſoo hoorde ick dat de Franſman, dat een Breton was, dapper om ſijn broeck parleſiante, ſeggende in ſijn baſtert-tael, doch dat men 't verſtaen konde, datſe hem de broeck, daer de vijftigh goude Kroonen in waren, we'er om ſouden gheven. De Schrijver ſulcks hoorende, vertrouwde dat *Kolindres*, of de Rackers ſulcks geſtoolen hadden; de Deurwaerder dacht het ſelve, riep haer alleen, maer niemandt quam tot bekentenis, maer gaven'er alle aen den

Duy-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Duyvel over: ick ſiende wat 'er omgingh, liep met 'er haeſt na de ſtraet om de broeck we'er te halen, want ick konde my van 't geldt niet dienen; maer ick vondt 'er niet. 't Schijnt wel dat de een of d'ander geluckighe geck die gevonden, en me'e genomen hadde. De Deurwaerder ſiende dat de Breton geen geldt hadde om te betalen, ſoo werdt hy geſtoort, en wilde ſulcks uyt de vrouw van het huys trecken: hy riep haer, ſy quam half gekleet voor den dagh; maer ſy 't getier van de Breton hoorende, en ſiende dat *Kolindres* naeckt en weenende, de Deurwaerder vergramt, de Schrijver verſtoort was, en dat de dienaers de kamer beroofden, ſoo behaeghde het haer niet ſeer wel; mijn meeſter geboodt haer terſtont te kleeden om me'e naer 't gevangenhuys te gaen, om datſe lieden die hoererie bedreven, in 'er huys ghedooghde: daer begond' eerſt het geroep, het geraes, het getier, aen te gaen, want de waerdinne ſeyde, mijn heer Deurwaerder, en mijn heer Schrijver, ghy moet my geen krisjes noch bableguychjes wijs maken; neen ſeker, gaet in vreden heen, of ick ſweer dat ick het huys eens ter venſter uyt ſal ſmijten, en de gantſche pot van u fielterie ontdecken: ick ken dees Juffer *Kolindres* wel, en ick weet wel dat ſy al eenige maenden onder de kap van mijn heer den Deur-

waerder

waerder geſchuylt heeft, daerom doet my niet meer ſeggen, en geeft deſen quant ſijn geldt weder, en daer me'e alle dingh doodt en te niet; want ick ben een vrouw met eeren, en heb een man die ſijn bezegelde brieven van edeldom heeft; ick houde een eerlicke herbergh, ſonder eenigh buere-verdriet; ick heb oock niet geſluyckt, ſoo dat 'er op my gantſch niet te ſegghen valt, maeckt derhalven geen kroms met my, want ick weet alles van mijn gat af te ſchudden; mijn kop ſtaet 'er wel na, (niet waer) om koppelareſſe van mijn gaſten te zijn; ſy hebben de ſleutels van 'er eygen kamers, en ick ben geen kol die door ſeven mueren heen kan ſien. Mijn meeſters ſtonden verbaeſt door de reden van de waerdinne, en datſe haer fielterie als uyt een boeckje hoorden leſen: maer ſy lieden ſiende dat 'er gheen geldt wancken ſoude, 't en zy datſe aenhielden om de waerdin naer de boeijen te brengen, ſoo begoſt ſy deerlick te klagen over 't geweldt dat men haer in 'er huys aen deed', daer haer man ſo voornamen Edelingh was. De Franſman kermde en raeſde over ſijn vijftigh goude Kroonen, de dienaers ſwoeren dat ſy de broeck niet geſien hadden, noch ſulcx niet dencken ſouden; de Schrijver ſtack de Deurwaerder in dat hy in de kleeren van *Kolindres* ſoude ſoecken, want hy twijffelde

of

of ſy de vijftigh Kroonen wel mocht genomen hebben, vermidts ſy wel gewoon was ſomtijts een dieſſack te doorſnuffelen van de gene daerſe by quam: maer ſy ſeyde dat de Breton droncken was, en miſſchien loogh al het gene hy van 't geldt geſeydt hadde. In 't kort, het was niet anders als verwarringh, vloecken, ſweeren, &c. ſonder dat 'er middel van hun te bevredighen was, noch gheweeſt ſoude hebben, by al dien de Luytenant van de Stadthouder, door 't gerucht daer niet in gekomen hadde. Hy vraeghde de oorſaeck van haer geraes? 't welck de Waerdinne hem heel klaerlick vertelde. Sy ſeyde wien dat dit Nimphje *Kolindres* (die 'er al we'er gekleet hadde) was: wat openbare vrientſchap ſy met de Deurwaerder hadde; vertoonde ſijn fieltery heel naecktelick; ſy ontſchuldighde haer dat 'er noyt met 'er wil een Snol in 'er huys ghekomen was: ſy maelde haer als heyligh, en haer man als een Apoſtel af, en riep de meydt datſe uyt de koffer haer de brief van 'er mans edeldom ſoude brenghen, op dat mijn Heer de Luytenant ſulcks mochte ſien, ſeggende dat hy daer by ſien konde dat de vrouw van ſoo edelen man, niet quaedts beſtaen ſoude; dat ſy ſlapers hield was uyt noodt, maer Godt wiſt hoe 't haer teghens het hart was, en datſe liever aen een kleyne

rente

rente haer daghelicks broodt wilde hebben, als het in deſer manieren te moeten winnen. De Luytenant het langh ghekaeck van 'er gewaende edeldom verdrietende, ſeyde, Slaepvrouw ick wil wel gelooven dat u man een brief van edeldom heeft, doch ghy ſult belijden dat hy een edele Waert is: en dat met eeren, ſeyde de Waerdin; en wat geſlacht vindt men in de werelt, hoe edel het zy, daer niet een ditje of een datje aen is? Ick ſeghje anders niet Vriendinne, hernam de Luytenant, als datje u kleet, en met my naer 't gevangenhuys gaet. Deſe tijdingh dede haer roepen, raſen, krijten, en op de vloer neder vallen, maer de Luytenant, die vry wat hardt was, bracht haer alle in de boeijen, te weten, *Kolindres*, de Breton, en de Waerdinne, ick verſtont daer nae dat de Breton ſijn vijftig Kroonen quijt was, en noch tien daer en boven aen onkoſten; de Waerdinne betaelde oock ſoo veel, en *Kolindres* werdt vry ter poorten uytgeleyt, daerſe noch den ſelven dagh een Boodtſgeſel aen 'er angel kreeg, die voor den Breton betaelde, door de ſelve middel van 't verklicken aen den Deurwaerder of Diefleyer (wat de Leſer belieft) om datje ſien ſult *Cipion*, wat al quaedt dat 'er uyt mijne gulſigheydt quam. *Cipion.* Seght liever uyt de fieltery van u meeſter. *Berg.* Luyſtert toe, 't ginck 'er noch

noch al anders toe, al hoe wel het my leet is dat ick quaet van de Diefleyers en Schryvers ſeggen moet. *Cipion.* Maer dat men van een quaed ſpreeckt, dat doet men niet van allen; want daer zijn veel en ſeer vele Schryvers, die goet, waerachtig, getrouw, en vrienden zijn van yemandt deught te doen, ſonder een ander te hinderen; oock zijn 'er genoegh die na de pleyten niet verlangen; beyde partijen dienen, noch meer nemen als hun ſalaris is; noch ſy ſoecken alle een anders leven niet op het uytterſte, noch trecken 't recht op het ſtrafſte, noch ſy en heulen oock alle niet met den Rechter; om, ghy dit voor my, ick dat voor u, &c. Noch alle dienaers verſtaen 'er oock niet met de Gaudieven, noch gebruycken 'er meeſters Snollen niet om yemandt mede te bedrieghen. Daer zijnder veel en oock ſeer veel, die van een vrome en edelmoedige nature zijn; daer zijnder veel dat geen ſtoute, verwaende, onbeleefde, noch ſnuffelaers bennen, die kot uyt kot in loopen, om de eene of d'ander op 't onverſienſte te betrapen, en die dan tot het vel toe te pluyſen: noch het zijn alle geene die 't vangen, los laten, het pleyt, en Rechter-ampt, ghelijckelick in 'er handen hebben. *Berg.* Mijn meeſter gingh een heel andere wegh, en vloogh veel hooger; hy ſtondt machtigh op ſijn dapperheyt, en

dat

dat hy vermaerde en groote aenſlagen om Gaudieven te vanghen, dorſt uytvoeren: maer hy onderhielt dees dapperheydt buyten gevaer van zijn perſoon, doch tot koſten van ſijn beurs. Op een ſekere dagh beſprongh hy buyten de Xereſe poort ſes wackere Roffianen, ſonder dat ick (vermits ick over dagh ghemuylbandt gingh) hem eenighſins helpen konde; ick was verbaeſt dat ick ſijn ſtoutmoedigheydt ſagh, want hy vloogh op het punt van de ſes degens aen, even als of het maer houte rijsjes geweeſt waren; het was een wonder om te ſien hoe luchtigh hy'er op toe drongh; hoe fel hy ſlack en ſloegh, hoe wel hy ſich verweerde, en wat voorſichtigheydt hy ghebruyckte om niet van achteren beſprongen te werden: in't kort, hy ſcheen in mijn oogen, als mede van al die dit gevecht ſagen, een tweeden *Rodomont* te zijn; want hy deed' ſijn vyanden eerſelen, van de Xereſe poort tot aen de marmer-pylaren van het Collegie *Maſe Rodrigo*, 't welck meer als hondert treden zijn; hy liet haer daer ghe-ſlooten, en ginck gedencktekens van ſijn overwinningh opſoecken; 't welck drie ſcheeden van degens waren, die hy voort nae de Luytenant bracht; het welck, heb ick recht onthouden, den Licentiaet *Sarmiento de Valledares* was, die door de vernielinge van *Sauzeda*, genoeghſaem vermaert

maert is; mijn baes door de ſtraten gaende, wees men hem met vingers nae, even als of ſy ſeggen wouden, dit is den held die alleen tegens het puyck van Andaluſien heeft dorven vechten; hy bracht de reſt van den dag over met deur en weer deur de ſtadt te gaen, om van yder een geſien te werden; en 'ſavonts vonden wy ons in Trajana, in een ſtraet die nevens de kruydmoolens is; naer dat mijn meeſter eens om geſnoffelt hadde (gelijck de gauwedieven) of hem oock yemant ſach, ſoo ſloop hy in een huys en ick achter aen, daer wy al de gene vonden daer hy tegens gevochten hadde, ſonder degen of mantel aen, en haer rockjes ontknoopt en heel luchtigh toegeſteldt, en onder hun die de Waerdt ſcheen, had een groote Kan met wijn in de eene, en een groote ſchael in de ander handt, hy die vol ſchenckende, bracht het aen het ganſche gheſelſchap, maer ſoo ras als ſy mijn meeſter ſagen, liepenſe met open armen naer hem toe, en brochten hem elck een ſchale wijn, daer hy haer alle beſcheyt op dede, en hy ſoud' noch wel ſoo veel meer doen, by aldien hy daer ſijn beſt toe dede, want hy was redelick van innemen, en ſoude om een dronck gheen moeyte maecken: om u nu te vertellen wat daer, gheduurende het Avondmael, gehandelt wert: de ſchermutſels

sels dieſe verhaelden, de dieveryen dieſe vertelden, de lichte vrouwen dieſe preſen, of laeckten; de lof dieſe malkanderen gaven, haer afweſende mackers, en braven, dieſe noemden; de veerdigheydt der ſchermkunſt, en 't geſcherm datſe met haer handen over taeffel maeckten, de donckere gaudieve woorden die 'er omgingen; en eyndelick van wat geſtalte de Waert was, aen wien ſy alle eer en ontſach beweſen, gelijck aen 'er heer en Vader: ſoo ſouden ſy my in een doolhof ſteken daer ick ſoo haeſt niet weder uyt ſoude geraken; eyndelick, ick verſtondt ſeeckerlick dat de Waerdt van het huys, dieſe *Monipodio* noemden, een aenhouder van dieven, en roffianen was, en dat het ghevecht van mijn meeſter met hun lieden, maer een ghemaeckte mouw gheweeſt hadde, en al willens gedeyſt, en haer ſcheeden wech geworpen hadden, die mijn Baes haer terſtondt betaelde; als mede alles wat 'er aen *Monipodio* te quade was voor het avondtmael, het welck tot des morgens duerde, tot groot vermaeck van 'er allen. Het eynde was, datſe mijn Meeſter aendienden dat 'er een nieuwe Roffiaen aenghekomen was, dat een vvacker perſoon, en miſſchien wat kloecker als hy ſcheen te zijn, derhalven ſy hem verklickten. Des anderen avonts ſoo betrapte mijn

baes

baes hem op het bedt, want had hy in ſijn kleeren geweeſt, ick ſach wel aen ſijn weſen dat het ſo ſlecht niet afgeloopen ſoude hebben; door dit vangen, het welck ſoo kort op het gevecht volghde, ſoo groeyde mijn meeſters faem meer en meer, daer hy nochtans ſoo bloode als een haes was; en ſijn dapperheyt aen het geven van vreeten en ſuypen hingh; ſoo dat alles wat hy met ſijn ampt en neerſtigheydt won, hy weder, om ſijn dapperheydt te behouden, door de keel joegh. Maer hebt gedult en hoort eens wat hem gebeurde, ſonder dat ick aen de waerheydt een woordt te kort ſal doen: twee dieven ſtoolen in *Antequera* een ſeer goet paert, het welck ſy in Sevilje brachten om ſonder gevaer te mogen verkoopen, ſy ghebruyckten daer toe een middel die vry al wat gaeuw en voorſichtig bedocht was; ſy gingen elck in een verſcheyde herberg t'huys leggen, en een van hun ginck aen 't gerecht, en verſocht by requeſt, dat *Pedro de Lozado* hem vier honderdt realen mocht betalen, die hy van hem geleent hadde, gelijck het handtſchrift dat hy toonde blijck van gaf: 't gerecht beval dat men *Lozado* 't handtſchrift toonde, en ſoo hy ſulcks bekende, dat men ſoo veel als de ſchuldt bedroegh, aen panden uyt ſijn huys ſoude nemen; of by gebreke van dien, hem in gijſelingh ſetten:

de

de uytvoering hier van viel mijn meester en de Schryver sijn macker te beurt, de eene gaudief bracht haer by de ander, die stracks de schuldt bekende, en wees tot pandt het paert aen, mijn meester het beest siende, soo geviel het hem wonder wel, en dacht het aen sich te nemen, by al dien de ander het verkoopen wilde. De dief gaf sich stracks als met recht overwonnen, vermidts de tijdt van betalingh al verstreken was: het paert wert opgeveylt, en in vijftigh ducaten gemijnd, door een ander die mijn baes daer heymelick toebeweeght had; 't wert betaelt, 't was seker niet veel, want het was wel een dardendeel meerder weerdigh gheweest: maer gelijck het heyl der verkooper aen de kortheyt der tijdt hingh, soo stondt hy niet langh te futselen; dus ontsingh de eene dief het geldt dat hem niet toe en quam, en de ander trock het handt-schrift in, en mijn meester hielt het paert, het welck voor hem arger als 't paert van *Seyanus* was; de dieven gingen voort wech; en twee dagen daer nae toen hy het paerdt van alle nieuwe toestel versien hadde, vertoonde hy 'er sich mede op de plaets van *S. Franciscus*, en soo bars opgeschickt, als of hy nae een boere kermis soude rijden, elck een wenschte hem geluck met sijn goede koopmanschap, en betuyghden dat het wel hondert vijftigh

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ducaten weerdt was ; hy 'er veel kromme ſprongen met heen en weer doende, ſpeelde ſijn treurſpel op de voornoemde plaets, want terwijl hy 'er meed' doende was, ſoo quamen 'er twee perſoonen van aenſien, en wel gekleedt, op de plaets, en de eene het paert ſiende, ſeide : Waerachtigh dit is mijn paert, dat my over eenige dagen in Antequera geſtolen is ; al die met hem quamen, 't welck vier knechten waren, ſeyden het ſelve, en dat het ſekerlick ſijn paert was, het welck ſy hem over eenige dagen geſtoolen hadden: mijn meeſter ſulcx hoorende ſtont verbaeſt, de eigenaer trock hem voor het recht, hy bracht ſo krachtige getuigen, dat het vonnis hem ten voordeel uytgeſproken werdt ; en mijn baes ſich ſonder paert bevont. Deſe klucht verſpreyde ſich over al, als mede de liſt der twee dieven, die door 't gerecht ſelfs hun dievery uitgevoert hadden ; en elck een was ſchier verblijdt dat mijn meeſters begeerlickheit ſo braef uytgeſtreken was : doch 't en bleef niet by dit ongheluck ; want dien ſelven avondt de Luytenant in perſoon de ronde doende, om dat hy verſtaen hadde dat 'er dieven omtrent de S. Jans-ſtraet yets voor hadden, ſoo gebeurde het dat hy op een kruys-ſtraet een ſach loopen, hy my by de hals-band nemende, ſeyde : Wacker Gavillan, luſtigh na de dief, vat hem manneken :

Ick

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Ick om den Luytenant te believen, en om dat my 't quade leven van mijn meester verdroot; viel op mijn eyghen meester aen, en sonder dat hy sich konde verweeré, wierp ick hem ter neder, en by al dien ick daer niet afgetrocken had geworden, hy soud' wacker van de leep ghehadt hebben; ick werdt 'er dan met groote moeyte afgehaelt; de dienaers wilden my straffen, jae met stocken doodt slaen, en souden 't oock gedaen hebben, by al dien de Luytenant sulcks niet belet hadde, seggende: niemant roert de hondt aen, want hy heeft gedaen wat ick hem bevolen heb: ick haer quaedt voornemen verstaende, liep sonder van yemandt mijn afscheyt te nemen wech, en raeckte door een gat dat in de stadsmueren was in het ruyme veldt, en quam 'smorghens eer het dach was in Mayrena, een dorp dat vier mijlen van Sevilja is, 't geluck wilde dat ick daer een Compagnie Soldaten vond, die gelijck ick verstont in Cartagena 't scheep souden gaen, onder dese waren vier Roffianen, van mijn meesters mackers; en de Tamboer die 'er een van was, hadd' Diefleyer geweest, dit was een grooten snaeck, ghelijck het meestendeel der trommelslagers zijn, sy kenden my alle, spraken my aen, en vroegen hoe mijn baes al voer, even alleens of ick haer antwoordé soude; maer de Tamboer bewees my de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

grootste vrientschap; derhalven ick goedt vondt my in sijn dienst te begeven, by aldien hy my begeerde, en hem te volgen al schoon hy my naer Italien en Nederlandt scheepte; want my docht, en ghy behoort het selve te dencken, dat al schoon het spreeckwoordt seyt, geck hier, geck daer; dat evenwel het besoecken van vreemde landen, en volcken, een man bescheyden en wijser maeckt. *Cip.* Dit is seeckerlick waer, want my gedenckt dat ick een meester heb hooren seggen, die van een seer groot verstant was; datse den vermaerden Grieck *Ulisses*, de toenaem van wijs en voorsichtigh gaven, alleen om dat hy vele landen besocht, en met verscheyde volcken verkeert hadde: derhalven prijse ick u besluyt, dat ghy naemt om oock over al te reysen. *Berg.* Dees Tamboer, om sijn snakery met my te bedryven, begost my op het gheluyt der trommel te leeren dansen, en andere aperyen meer die heel buyten natuur waren, om van een ander hont als ick geleert te konnen worden, gelijckje noch hooren sult: wy, volgens onse last, marcheerden soo al sachjes heen, want daer was geen Commissaris die ons voort dreef, de Capiteyn was een fraey jonck Ridder, en een goedt kerstten mensch, de Vaendrager had over eenige maenden het Hof verlaten, de Sergiant was een gaeuwe schalck,

schalck, en doorslepen man, om het volck met ordre te leiden daerse schepen souden; de ganssche Compagnie was vol Roffianen en andere boeven, die over al daerse door reysden eenige moetwilligheyt bedreven, en de vloeck daer door op hun en der onschuldige haer hals haelden; 't is een ongeluck dat de Princen eygen is, datse dickwils door haer eyghen onderdanen, de vloeck van 'er onderdanen krijgen, en dit om dat de eene de anders beul dickwils is, sonder dat de Prins daer schult in heeft, en schoon hy sulcx wiste en wilde verbeteren, soo soude het onmogelick zijn, want alle krijghs-saken brengen hartheyt, strafheydt en onbescheydentheyt mede: eyndelick, door mijn goet verstant en meesters neerstigheyt, soo leerde ick in min als veertien dagen, springen voor de Prins, en stil leghghen voor de hoere Waerdin, hy leerde my alderhande paerdesprongen, en rondt om loopen ghelijck in een olymeulen, en andere dingen meer, dat soo ick met voordacht mijn wetenschap niet bepaelt hadde, men soude sonder twijffel gelooft hebben dat ick een duyvel in hondts-gedaente geweest hadde; hy noemde my de wijse hont, en wy waren naeuwlijcks op de plaets van onse inlegheringh gekomen, of hy trommelde door de ganssche plaetse om, en riep uyt, soo 'er yemandt wonderlicke kunsten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

en bevallickheden van de wijſe hont wou-
de ſien, die ſoude op ſulcken plaets of in
ſulcken herberg komen, daer hy hem ver-
toonde voor een halve of heele ſtuyver,
yder perſoon, naer dat het dan groote of
kleyne plaetſen waren: door deſe uytroep
bleef 'er qualick een ſnijer op ſijn gat, noch
besje aen 'er ſpinwiel ſitten, die niet gingh
kijcken, en oock niet verwondert en ver-
noeght daer weer uyt quamen; waer door
mijn meeſter, en ſes mackers als Graven
leefden: maer de nijdigheid verweckte in
de Roffianen een begeerte om my te ſtee-
len, en ſochten daer toe alle gelegentheyt
dieſe konden of mochten; want dit van de
koſt al ſpeelende te winnen, is by velen een
aentreckelick dingh; daerom zijn 'er ſoo
veel guychelaers in Spanje, daerom zijn 'er
ſoo veel liedſingers, ſo veel die waſſe-pop-
petjes in een kasje laten ſien, ſoo dat 'er
ganſche kapitael haer qualick acht daghen
ſoude konnen voeden; en evenwel zijnſe
jaer in jaer uyt in de herberge, waer uyt ick
beſluyt, dat het onderhout van 'er keelgat
nieuwers anders als van 'er quaken komt,
al dit volck zijn een deel lant-loopers, on-
nutte fielen, wijn en bier buycken, en
broodt bedervers. *Cipion.* Al wel *Bergan-*
za, al wel, niet meer de oude gangh, ver-
volgt u verhael, want de nacht verloopt, en
ick ſoude niet gaern dat het licht der Sonne

ons

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ons een schaduw van stilswijgentheyt veroorsaeckte. *Berg.* Wel hoort en swijght dan: 't is alleen gheschiedt om dat het by-hangen vry wat licht om te doen is. Mijn meester dan siende, hoe wel ick een Napels paertje wist nae te bootsen, liet my een zijd' deckkleed, en een licht zaeltje maecken, daer op hy de figuer van een persoon sette, met een lans of halve pieck in de hant, om de ringh te steecken, en hy onderwees my om recht in de ringh (die hy aen een stock hingh) te loopen: wanneer ick nu sulcks doen soude, soo liet hy eerst uytroepen, dat de wijse hont, dien dag ringsteken, en meer andere ongehoorde dingen soude doen, die mijn eerwaerdigheyt (verstaje wel) dan deed' om mijn meester niet leugenachtigh te maken: wy quamen eindelick door onse kleine dagreisen noch tot Montilla, een stadt die den groot, en Kristelicken *Marques van Priego*, het huys Aguilar, en Montila toebehoordt: mijn meester wert op sijn versoeck in het Gasthuys gehuysvest; hy liet voort naer ouder ghewoonte de uytroep doen, doch de faem van de wijse hont was alreede so over al gevloogen, dat binnen een uur tijdts de ganssche plaets vol volcks was; mijn meester was verblijdt dat sijn oegst so wel gedijde, en bedreef dien dach overvloedige kuuren en snakerien; 'teerste dat ick begon was

dat hy my door een half vat liet ſpringen, daer de boomen uyt waren; hy beſwoer my door ſijn gewoonlicke woorden, en als hy een riesje, dat hy in de handt hadde, neerſloegh, ſo was 't een teecken dat ick ſpringen ſoude, maer als hy het om hoog hielt ſoo moeſt ick ſtil leggen; de eerſte beſweering van deſen dagh (die de gedenckwaerdighſte van mijn ganſche leven is) was dat hy teghens my ſeyde; wacker Gavillan, ſpringh op voor de oude groene Boer, die ſijn baert in ſult kch, je kent hem immers wel, wilje niet ſoo ſpringh dan op voor *Marry Panvis*, die een groote Speelnoot van *Tryn Torntoffel* was, die op de viſmart om ſpoockte, oock niet? wel ſpring dan voor den eerwaerdigen, hoog-geleerden, verſtandigen, onghepromoveerden *Licentiaet & Medicus*, met de groote baerdt; ô luyen dief, wel waerom ſpringhje niet? ja, jae, ick weet wat'er aenſchort, ſpringh op voor de edele Rinſe, Franſe, Spaenſe wijn, hier mede 't rijsje neerſlaende, ſprong ick wacker om hoogh, want ick verſtondt ſijn fieltery; hier mede keerde hy ſich nae het volck; ſeggende, de doorluchtige vergaderingh behoeft niet te dencken dat dit van de wijſe hont blaeuwe bloempjes zijn, want hy kan vier en twintigh verſcheyde dingen die ick hem geleert hebbe, en het minſte is weerdig dat men vier en twintig mij-

mijlen loopt om het te ſien, want hy kan eē Gailjaerde en Sarbande veel beter danſen als dieſe ſelfs gemaeckt heeft; hy kan een kanne wijn uyt drincken ſonder een droppel te ſtorten, hy weet *ut, re, mi, fa, ſol*, (tart de Koſter van de Kerck) in te ſtellen; alle deſe en andere dinghen meer die ick verſwijge, ſal de volgende dagen, als 'er liefhebbers zijn, vertoonen, voor deſe mael ſal onſen wijſen noch eens ſpringen, en op een ander mael wat nieuws. Dit verwonderde op 't hooghſte de vergaderingh, die hy doorluchtigh ghenoemt hadde, en ontſtack in haer een begeerte om alles te ſien wat de wijſe hondt wiſt; mijn meeſter ſich weder tot my keerende; ſeyde, ha luſtigh Gavillan, herdoet eens wacker met raſſigheydt de ſprongen dieje gedaen hebt, maer het moeſt zijn voor de vermaerde kolrijſter, die men ſeyt dat in deſe ſtadt gewoont heeft; hy had naeuwlicks uytgeſproken, of een oud wijf van tſeſtich jaer, die het gaſthuys bediende, riep met luyder ſtemmen, ſeggende: ô je fielt, je guyt, je bedrieger, je hoerenſoon, hier en woont geen kolrijdſter; of ſpreeckje van *Camacha*, die heeft voor haer ſonden de laetſte ſchuldt betaelt, en is Godt weet waer: of meenje my bedrieger? ſoo liegje, want ick ben, noch heb mijn leven geen kolrijdſter geweeſt, en ſoo ick het gherucht ghehadt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

hebbe, 't is door ſnappers, valſche getuygen, en een onwetent Richter onder 't volk gekomen; 't is al de wereldt genoeghſaem bekent wat penitentie ick dagelicks doe; 't is niet voor de ſonden van het kolrijen, maer voor veel andere die ick daghelijcks bedreven hebbe, ghelijck een ſondigh menſch. Derhalven ghy fieltſen tamponiſtes, gaet voort uyt het Hoſpitael, of ick ſweer by mijn heyligheid, ick ſel 'er u op de dubbelde hals uyt helpen: hier mede begond ſy ſoo heftigh te roepen, te ſchreeuwen, en mijn meeſter met verwarde woorden uyt te ſchelden, dat hy 'er van ontſtelt wert; in 't kort, ſy liet niet toe dat het ſpel zijn voortganck had: mijn meeſter maeckte daer weynich ſwarigheydt in, vermits hy 't geldt in ſijn ſack hadde, en verdaghvaerde het volck tegens 's anderen daeghs, en in een ander Hoſpitael, daer hy beloofde het reſteerende te voldoen. Hier mede ginck het volck wech, en vervloeckten d'oude kol, en ſcholden haer niet alleen voor Kolrijdtſter, maer voeghden daer noch een Duyveljaeghſter en Toveres by; dien nacht bleven wy evenwel in 't Hoſpitael; en de oude vrouw my alleene in een gang te gemoet komende, ſeyd' tegens my: bent ghy 't niet mijn kind *Montiel?* zijt ghy 't by avontuer mijn ſoon? ick hief mijn hooft op, en keeck 'er recht in haer backus,

ſy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

sy sulcx siende, so begonden haer de tranen uyt te breken, en omhelsde my, en soude, soo ick het haer toegelaten hadde, my oock voor de mondt gekust hebben, maer het stondt my teghen, derhalven ick het niet toeliet. *Cipion.* Ghy deed' seer wel, want het is niet seer lieflick een oudt wijf te kussen, of van'er gekust te worden. *Berg.* Het ghene ick u meed' vertellen sal, behoorde ick u in 't begin al verhaelt te hebben, soo soudt ghy u niet verwonderen dat ghy ons hoort spreken, want ghy moet weten dat de oude hecx my seide, volght my mijn kindt *Montiel*, en siet waer mijn kamer is, en maeckt datje dese nacht alleen by my komt, ick sal de deur open laten, want ick heb u veele dinghen, aengaende u leven en welvaert, te verhalen; 'k boogh mijn hooft neder, tot teecken dat ick haer ghehoorsamen soude; waer door sy voor gewis hieldt dat ick de hondt *Montiel* was, die sy sochte, gelijck ick daer nae uyt'er reden verstondt: ick verwachte half verbaest en verwondert de nacht, en verlangde wat wonder en verborgentheden de oude my te seggen hadde; want vermidts ick had hooren seggen dat sy een kolrijdster was, soo verwachte ick wonderlicke dingen van haer te hooren: eyndelick quam de uure aen dat ick alleen by haer in haer kamer ginck, die seer naeuw, en doncker, en laeg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

van verdiepingh was, daer hing maer een ſteene lamp in, die ſeer flaeuw brande; ſy die wat ontſteken hebbende, ginck op een banckje dicht by my ſitten, en begond ſonder een woord te ſeggen, my weer te omhelſen, en ick ſorgh te dragen datſe my niet kuſte; de eerſte woorden die ſy tegens my ſeyde, waren aldus: Ick heb altoos wel gehoopt dat eer den Hemel mijne oogen ſloot, ick u mijn kindt *Montiel* ſoude ſien; nu ſulcks volbracht is, kom vry de doodt en hael my uyt dit moeyelick leven; ghy moet weten mijn kint, dat in deſe ſtad de vermaerſte Toveres van de wereldt gewoont heeft, wiens naem *Camacha van Montilja* was; deſe was ſoo ſonder weergae in haer kunſt, dat de *Eritos*, *Cirtes*, *Medeas*, (my dunckt datſe ſoo omtrent heeten) daer de hiſtorien vol van zijn, by haer niet te pas en quamen; ſy deed' de wolcken bevrieſen wanneer ſy wilde, en bedeckten 'er 't aengeſicht van de Zon mede; en als het haer luſte, maeckte ſy de duyſtere lucht weer klaer; ſy bracht in een oogenblick de menſchen van verre landen by haer: ſy verhielp ſeer wonderlick de Maeghden die haer reys vergiſt hadden; ſy maeckte dat de kittelachtige Weduwen haer oneerbaerheydt uytvoerden, ſonder oneerlick te zijn; ſy ontrouwde de getrouwde, en hielp aen man of wijf die ſy be-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

begeerde; in December hadſe friſſe roo-ſen in 'er Hof, en in January maeyde ſy terwe; dit om jonge honden in een pot te doen groeyen, en om in een ſpiegel of een kindere nagel te toonen die men begeerde 't ſy levende of doodt, waren van 'er ge-ringhſte kunſten; ſy had de naem datſe menſchen in beeſten herſchiep, en datſe haer ſes jaer van een honde-ſlager diende, onder de ghedante van een waren en we-ſentlicken Ezel, 'twelck ick noyt heb kon-nen begrijpen, noch weten hoe ſulcx toe-gaet; want het geen men van de oude To-vereſſen verhaelt, is alleen volgens het ſeggen van de wijſe luy, anders niet, als datſe de lieden door haer ſchoonte en aen-trecklickheydt bekoorden, en ſoo verſot maeckten, datſe haer lieten leyden als ſtomme beeſten; maer ick bevind in u mijn ſoon het tegendeel, want ick weet dat ghy een redelick menſch zijt, en ick ſie u in een hondts gedaente, of 't en zy dit door kunſt van de guycheltas is, die ons dick-wils een dinck doet aenſien voor yets an-ders als het is; maer 't zy wat het wil, doch het moeyt my, dat ick, noch u moeder, die leerlingen van de goede *Camacha* waren, noyt ſoo veel wetenſchap als ſy verkregen, niet dat het ons aen verſtandt ontbrack, want wy hadden 't overvloedigh, maer uyt nijdigheydt, om dat ſy de grootſte en kun-ſtigſte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſtighſte dingen voor haer alleen behouden wilde: U moeder was *Montiela* ghenaemt, die naeſt *Camacho* de ervarentſte was; ick heet *Canizares*, en al ſchoon ick niet ſoo wijs als de twee voornoemde ben, ſoo is mijn wil en ghenegentheydt daerom niet minder als de hare. 't Is waer dat u moeder om in een kringh te gaen, en hondert duyſent Duyvels te beſweeren, ſy alſo weynig wercks van maeckte als *Camacho* ſelve. Ick heb altijt wat vreeſachtigh geweeſt, en hieldt my ſtaegh vernoeght met de helft te beſweeren; maer ſonder roem geſproken, om een ſmeeringhje, daer wy Kolrijdſters ons mede beſtrijcken, toe te ſtellen, gheef ick geen van beyden voordeel in, noch ſal daer oock niemant in de wereldt in toe geven, jae hoe veel dat 'er van ons ambacht zijn, of mogen komen: maer weet mijn kindt, dat vermidts ick ſie dat de tijdt op ſijn ſnelle wiecken voorby drijft, en alles een eynde neemt, ſoo heb ick verſcheyde gebreecken van 't kolrijden, daer ick dapper in verſeylt was, naer gelaten; en houd' my nu alleen aen de ſuyvere toovery, het welck een ghebreck is dat men ſeer ſwaerlick na laten kan: u moeder van gelijcken liet verſcheiden quade dingen nae, en begaf haer tot vele goede wercken, gedurende haer leven; maer eindelick ſtierf ſy toovereſſe, doch niet door ſieckte, maer van hart-

hartſeer, om dat ſy verſtondt dat 'er meeſtreſſe *Camacha* haer benijde, door dien ſy ſoo gauw in de kunſt werdt, of door andere jalouſie die men noit gewaer is geworden; altijt u moeder ſwanger zijnde, quam haer de uure van baren aen, en *Camacho* het gheen ſy ter wereldt bracht ontfangende, toonde dat het twee Honden waren; ſy ſulcks ſiende, ſeide voort, hier ſchuilt boeverie, dit is bedrogh; maer bedroeft u niet mijn ſuſter *Montiela*, ick ben u vriendinne, u ongeluck ſal met een eeuwighe ſtilſwijghentheidt bedeckt werden; want ghy kundt wel dencken dat ick weet dat het van *Rodrigo* uwen arbeider is, want ghy in een langhe wijl met niemandt anders te doen gehadt hebt; of niet, ſoo is dit yet vreemdts en verborgens, en ſal tot ſijner tijdt wel aen den dagh komen: u moeder (en ick die mede by dit vreemt gheval was) waren op het hooghſt verwondert. *Camacho* gingh wech, en nam de Honden mede, ick bleef by u moeder, om haer in alles by te ſtaen, ſy konde qualijck ghelooven het gheen 'er ghebeurt was: maer de uur van *Camachos* ſterven naeckende, en ſy op haer uitterſte zijnde, riep *Montiela* by haer, en ſeide, hoe datſe om ſeeckere haet haer Sonen in Honden verandert hadde, doch dat ſy daer gheen ſwarigheidt in

in ſoude maken, want ſy ſouden weer tot haer eerſte weſen keeren, wanneerſe 'er minſt op dachten; maer 't ſoude niet eerder zijn, voor datſe voor 'er oogen 't navolgende ſagen:

Haer eerſte weſen weer ſal komen,
Wanneermen haeſtigh ſiet, de vromen
Verheven, en weer opgerecht:
En d'hooghmoedige die plachten
Te roemen, op haer ſtercke krachten,
Met macht ter neder zijn gelecht.

Dit ſeyde *Camacho* aen u moeder op de uur van 'er ſterven, gelijck ick verhaeldt heb; ſy nam ſulcx by geſchrift, en in 'er gedachten, en ick onthielt het mede, om of het gheluck wilde, dat ick u te eeniger tijdt ſprack, en ſulcx te kennen mocht geven; derhalven, ick om u te mogen vinden, alle honden van u koleur met u moeders naem aenriep; niet om dat ick geloofde dat de honden deſe naem verſtonden, maer alleen om te ſien of 'er oock yemant nae deſe naem, ſo verſcheyden van alle andere honde namen, luyſteren ſouden; en vermits ick u ſulcke vreemde dingen ſach bedrijven, en de wijſe hondt hoorde noemen, als mede dat ghy u hooft ophief, en en my aenkeeck, wanneer dat ick u in de gangh aenſprack, ſoo geloofde ick ſekerlick dat ghy *Montielas* ſoon moeſt zijn,

aen

aen wien ick met grooten yver u geval te kennen geef, als mede door wat middel ghy tot u eerſte gedaente ſult komen, die ick wenſte dat ſoo licht was als die van *Apulius*, of den gulden Ezel, diens menſchwerdingh maer alleen in 't eten van een roos beſtondt: maer het uwe beſtaet in andere haer uytwerckſelen, en niet in u eyge neerſtigheydt: 't geen u noodich is, is dat ghy u aen Godt met ganſcher herten beveelt; en ick hoop dat dit, het welck ick geen voorſeggingh, maer eer gheheym wil noemen, ſeer haeſt en tot een gheluckigh eynde ſal komen: want dewijl de vroome *Camacha* ſulcx voorſeyt heeft, ſoo ſal het ſonder twijffel gheſchieden; en ghy en u broeder ſult malkanderen ſien, by al dien hy levendigh is: het geen my berout is, dat ick ſoo nae aen mijn endt ben, dat ick het niet beleven ſal, 'k heb dickwils mijn kabouter-man willen vraghen naer de uytkomſt van u avontuuren, maer ick heb het noyt durven beſtaen, want hy geeft noyt rechte, maer altoos verdraeyde en twijffelachtige antwoorden, ſoo dat 'er aen onſen baes niet te vragen valt, want hy mengelt wel duyſendt leugens met een waerheydt; oock heb ick wel bemerckt uyt zijn antwoorden dat hy niets ſekers van het toekomende als door het raden weet, en al even wel, ſchoonſe dit weten, werden wy toovenaers

naers door hem bedroogen; en ſchoon hy ons duyſenderleije fielterijen aendoet, ſoo konnen wy hem niet verlaten. Wy gaen ſeer dickwils hem in een groot veldt, verre van hier beſoecken, alwaer een groote menichte van toovenaers en toovereſſen by malkanderen komen, daer hy ons gantſch naeckent wacker te eten geeft, en alwaer dingen omgaen die ick by mijn conſcientie niet verhalen derf, om u kuyſche ooren niet te ontſtichten, want ſy vry wat vuyl en onmenſchelick zijn. Eenige ghelooven dat wy maer alleen met de gedachten of in ſchijn tot deſe maeltijden gaen, alwaer ons de Duyvel dan de ſchijnbeelden der dinghen vertoont, die wy daer naer vertellen, dat ons wedervaren zy. Andere ſegghen het tegendeel, en dat wy waerachtigh en weſentlick daer gaen. De Inquiſiteurs hebben hier ondervindingh van genomen, aen eenighe dieſe van de onſe gevangen ghehadt, en aen wien ick vertrouw dat ſy mijn ſeggen waer bevonden hebben: ick ſoude derhalven (mijn kindt) ſeer geerne van dit ſondigh leven afſtaen, daerom ick my alhier in 't Gaſthuys begeven bebbe, alwaer ick de nootdruftighe en ſiecken bediene, en ſomtijdts tot mijn onderhoudt van de ghene die ſterven yets gheniete, of haer kleederen erf, die ick, geduerende haer

leven

leven, ſuyver hieldt : ick bid weinigh, en dat in 't openbaer, ick murmureer veel, maer in het heimelick, ick bevind my beter by de geveinſtheidt, als een openbare zondareſſe te zijn, de ſchijn van de goede wercken die ick nu doe, wiſſchen de quade die ick wel eer bedreven heb, uit de ghedachten der gener die my kennen; in het kort, de ſchijnheiligheidt doet niemandt quaedt, als de ghene dieſe ghebruickt. Dit raed ick u mijn kindt *Montiel*, zijt ſoo vroom als het mogelick is, maer ſoo ghy quaedt doet, maeckt dat men het ſoo weinich merckt als het moghelick is; ick ben een Toveres en ontken ſulcx niet, u Moeder was mede een Toveres en Kolrijdſter, het welck je niet loochenen kond, maer de ſchijnheiligheidt doet al de wereldt anders gelooven. Drie dagen voor haer doodt hadden wy beiden in een dellingh, van het Pireniſe gheberghte, wacker te gaſt gheweeſt; en al even wel was ſy ſoo gheruſt doenſe ſtorf, dat by al dien ſy een vier en deel van een uur voor haer doodt, niet eenighe geſichten geſien hadde, het ſoude gheſcheenen hebben dat haer ziel op rooſen gingh; ſy had ſtaegh haer twee kinderen in het gedacht, en wilde noyt, jae ſelfs in de laetſte uure van haer leven,

Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Camacha niet vergeven, ſoo groot was haer ſtandtvaſtigheydt: ick ſloot 'er oogen en ginck haer tot het graf toe verſellen, daer ick haer verliet ſonder meer te ſien, al hoe wel ick 'er noch eenighe hoop toe hebbe eer ick ſterf, want men ſeyt alhier dat eenighe haer hebben ſien waeren, op en om het Kerckhof, in verſcheyden gedaenten, ick heb dickwils ghewenſcht haer eens te mogen gemoeten, om 'er te vragen of ſy oock yets tot ontlaſtingh van 'er conſcientie begeerde ghedaen te hebben: elck dinck dat dees oude kol tot lof van mijn moeder verhief, ſneed my door het hert; en dacht haer tuſſchen mijn tanden te vernielen, maer ick liet het alleen om dat de doodt haer niet in ſoo quaden en ſondigen uur ſoude overkomen; eyndelick, ſy ſeyde my, datſe haer noch dien ſelven nacht meende te beſmeeren, om naer haer ghewoonlick gaſtmael te gaen, en daer zijnde, datſe aen 'er meeſter vragen wilde wat my noch wedervaren ſoude: ick wilde haer vragen wat ſalf dat het was daerſe haer mede beſtreeck, maer ſy antwoorde op mijn meening even als of ſy het uyt een boeckje las, en ſeyde: deſe ſalf daer wy Tovenaers en Tovereſſen mede beſmeeren, is ghemaeckt van het ſap van alderhande kruyden, die uytnemende koudt zijn, maer niet gelijck het volck ſeght van 't bloet der kin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

kinderen, die wy verſmooren; ghy ſoudt mede mogen vragen, wat profijt dat 'er de Duyvel van heeft, dat wy de onnoſele kindertjes dooden, vermits de gedoopte datelick ten Hemel varen, en hy voor elcke ziel die hem ontſlipt wacker geſtraft wert; waer op ick u anders niet weet te antwoorden, als met dit ſpreeckwoort: *Dat 'er meenigh zijn, die beyde ooghen voor ſijn vyandts eene ſouden gheven*; ſoo dat hy om de Ouders droefheydt aen te doen, haer kinderen doodt, 't welck het grootſte leedt is dat hy haer doen kan, en 't geen meeſt van nooden is, is dat hy ons aenhitſt om alle oogenblicken deſe wreedtheydt en gruwelicke ſonde te plegen, en Godt laet ſulcx om onſe ſondens halven toe, want ſonder ſijnen wille (ick hebt bevonden) kunnen wy niet een vliegh quaedt doen; en dit is ſoo ſeecker, dat als ick hem eenmael verſocht hy een wijngaert van een van mijn vyanden bederven ſoude; hy my antwoorde: dat hy 'er niet een bladt mocht van aenraken, vermits het Godt niet toeliet, waer uyt ghy beſluyten ſult konnen, als ghy weder een menſch ſult zijn, dat alle ongelucken die over de landen, ſteden, en menſchen komen, het haeſtigh ſterven, ſchipbreucken, vallen, en voort al de ongelucken die men quaet noemt, door de handt Gods en door ſijn wil en toelating komen;

en

en dat al het quaedt en gevaer dat wy reuckeloosheyt en ſonde noemen, wy ſelfs de oorſaeck van zijn; want Godt is ſonder ſonden, noch ſondight niet; waer uyt ick beſluyt dat wy ſelfs ſtichters van de ſonde zijn, en die door gedachten, woorden, en wercken, voort brengen; 't welck gelijck geſeyt is, Godt alle toelaet. Ghy denckt miſſchien mijn kint hoe dat ick dit weet, en wie my een Godgeleerde gemaeckt heeft, of licht denckt ghy, de drommel hael de oude hoer, datſe ſo veel weet en 'er tovery niet achter laet, en haer tot God keert, dewijlſe weet dat hy de ſondē liever en eerder vergeeft, als die toelaet: waer op u ick antwoorde, gelijck als of ghy het my vraegde, dat de gewoonte der ſonden, het in natuer verkeert, en de begeerte om Tovereſſen te zijn, verandert in vlees en bloet, en is in 't hittichſte van 'er yver ('t welck veel is) ſoo koel dat 'et het geloof teenemael verdooft; waer uyt dan de vergetingh van ſich ſelven volght, als mede 't vergeten der ſtraf daer Godt ons mede dreygt, en de heerlickheyt waer toe hy ons roept; in het kort, vermits het een vleeſſelicke welluſt is, ſoo verdooft het al ons ſinnen, en maeckt haer ſtomp en onbequaem om 'er rechte ampt uyt te wercken, de ziel dan, ſlap, ſtomp, en onnut, jae ontzielt zijnde, kan ſich niet verheffen tot het aenmercken der Godlicke

licke dingen, noch die eens in 't gedachte te krijgen, en aldus het quaet inwortelende, ſoo verſmelt men in de afgront der ellenden, ſonder eens de handt tot Godt uyt te ſtrecken, die de ſijne wil vaerdig aen de ſondaers verleent, wanneerſe ſijn genade verſoecken: mijn ziel is een van deſe die ick u uitgebeelt hebbe, ick weet en verſtae het alles, maer de welluſt houdt mijn wille ſoodanigh gheketent dat ick quaedt ben, en altijdt weſen ſal: maer dit aen een zijd' geſtelt, en weder naer de ſalf of ſmeeringh ghekeert, ick ſegh dan die ſoo kout zijn, datſe ons alle vijf ſinnen benemen, en blijven, als wy 'er ons mede geſmeert hebben, al naeckt uitgeſterckt op de grondt leggen, en dan ghelijckſe ſeggen, wedervaert ons in ſchijn alle het ghene dat wy waerachtigh wanen te zijn; ſomtijts veranderen wy naer dat wy ons geſmeert hebben, in Hanen, Ravens, Fliermuiſen, en komen ſo ter plaets daer onſe baes ons verwacht, alwaer wy dan weder tot onſe eerſte gedaente keeren, en welluſten gebruicken, die gelijck ick geſeyt heb, ick u niet verhale, om datſe ſodanig zijn dat 'et overdencken my doet yſen, derhalven die niet vertellen ſal noch wil, en evenwel ben ick een tovereſſe, maer bedeck met een geveinſde ſchijn al mijn quaet doen; doch ick beken, of 'er ſchoon eenige zijn die my eeré en in groot-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

groot-achting hebben, ſoo zijn 'er andere die my dickwils met mijn ſondaeghs naem groeten, die my wel eer een hevich Richter, daer ick wat mede uytſtaen hadde, gaf van gelijcken u moeder, ſoo dat hy ſijn gramſchap in de handen van de Beul verſegelde, die vermidts hy niet omgekocht was, het met volle kracht op onſe ribben afſchreef; doch dit is voorby, gelijck 'er veel andere dingen oock voorby zijn: de gedachten verſterven, de dooden zijn wech, en de quade tongen verſtommen door de lanckheyd van tijdt, oock doen de nieuwe gevallen de oude vergeten; ick ben nu huys-moeder van het Hoſpitael; ick geef een goeden ſchijn van mijn welleventheyt, mijn ſmeeringen geven my menigen vermakelicken uure; ick ben ſo out niet of kan noch wel een jaer leven, al ſchoon ick al vijf en tſeventigh verſleten hebbe; door ouderdom kan ick niet vaſten, en door oorſaeck van mijn ſmeeringjes niet bidden, ick kan geen bevaerden doen, om dat ick ſwack van beenen ben, noch aelmoeſſen gheven om dat ick ſelve arm ben; ick ken niet goets dencken, want ick ſtaeg murmureere, 't welck nootſakelick eerſt uyt de gedachten moet voort komen: en boven al dit ſo weet ick dat Godt barmhertigh is, en met my doen kan wat hem belieft: nu hier al langh genoegh van

ge-

gepraet, want het bedroeft my ; komt met my mijn ſoon, en ſiet eens hoe ick my ſmeeren ſal, want het broodt verſoet alle pijn ; het moet ſomtijts eens kermis zijn ; en terwijl men lacht en ſchreyt men niet : ick wil ſeggen, dat al ſchoon de welluſt die ons de Duyvel geeft, maer ſchijnbaer en niet weſentlick zijn ; ſoo dunckt ons even wel dat het een welluſt is, wiens overdencken veel grooter en meerder als de daedt ſelve is, al hoe wel het in de weſentlicke welluſt recht anders behoort te zijn. Naer dat ſy dit langh verhael gedaen hadde, ſoo ſtondt ſy op, nam 'er lamp, en ginck in een noch veel kleynder kamertje ; ick volgde haer, doch aenghevochten met duyſenderleye gedachten, en verwondert van het ghene ick gehoort hadde, en noch dachte te ſien ; ſy hing haer lamp aen de muer, en ontkleede haer met groote haeſt tot het hemt toe ; daer nae haeldeſe een verglaeſde pot uyt een hoeck, reutelde ſo wat binnen monts, ſmeerde haer van het hooft ('t welck bloot was) tot de voeten ; eer ſy gedaen hadde, ſeydeſe tegens my dat 'er lichaem daer ongevoelick ſoude blijven leggen, of 't en zy het verdween, dat ick niet verſchricken ſoude, noch niet nae laten daer te wachten tot des morgens toe, en dat ſy my dan tijdingh ſoude brengen wanneer ick weder een menſch ſoude werden ; ick knickte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

met mijn hooft, als of ick ja wilde ſeggen:
hier mede haar ſmeeren ghedaan zijnde,
viel zy uytgeſtreckt gelijck een dood op de
gront neder, ick ſnoffelde aan 'er mond of
daar oock eenig bewegen in was, maer ver-
nam ganſch niet; ick moet bekennen mij-
nen vriendt *Cipion*, dat ick bangh in mijn
gat was, my ſoo alleen in dit kleyne kot,
en dit lichaam voor my te ſien, welcks ge-
daante ick u naar mijn vermogen eens af-
beelden ſal: ſy was voor eerſt ruym ſeven
voeten lanck, 't ſcheen maar een geraem-
te van beenen, daer een ſwarte huidt over
getrocken was, die wel een getouwt ve
ſcheen te zijn, haer buyck gelijck een ſack-
pijp ſonder windt, hingh over haer oneer-
licke deelen, bykans tot de halve dyen toe;
haer borſten ſcheenen wel twee ver-
ſchrompelde oſſe-blaſen, de lippen waren
ſwart als kool, haar tanden lodderden van
ſlijm, haer neus was krom en ingeboogen;
haer oogen ſtonden diep in 't hooft, ſy was
kael van kop, haer wangen ingevallen, haer
hals heel mager, en 'er borſt ſchier wech
in 't kort het ſach 'er alle mager en verduy-
velt uyt; ick keeck haer met bedaertheit
aen; de vreeſe begond my eyndelick dappe
te bevangen, vermits ick dit vervaerlick
lichaem (waer van de ziel noch arger was
ſach voor mijn voeten leggen; ick wilde
haer bijten om te ſien of ſy niet weder to

hae

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

haer ſelve ſoude komen, maer daer was niet een plaets om mijn tanden in te ſlaen, daer ick niet van walgde: doch eindelick vatte ick haer by 'er eene hiel, en ſleepte haer tot de plaets van 't huys, maer ſy gaf geen teecken van gevoelen; ick my in de lucht en op de ruimte ſiende, ſo verdween mijn vreeſe; of ten minſten ſoo veel dat ick haer weerkomſt, of d'uytkomſt hier van dacht te verwachten, om te ſien wat tijdingh dat my dit vervloeckte wijf ſoude brengen: onderwijlen dacht ick in my ſelfs, wie maeckt dit oude booſe vel ſo beſcheyden en oock ſoo quaedt, wat weet ſy welck quaedt ons door ſtraf of eyghen werckingh over komt; hoe verſtaet en ſpreeckt ſy ſoo veel van Godt, en doet nochtans Duivels wercken; waerom ſondigt ſy ſoo veel door boosheidt, daerſe haer niet kan ontſchuldigen van onnoſelheid? in deſe overpeinſingen bracht ick de nacht deur, tot dat de dach aenquam, die ons beyde op de plaetſe vond leggen, ſy ſonder weer te bekomen, en ick 'er by geſeten om te ſien hoe 't met dit leelijck, en vervaerlick lichaem wilde afloopen; eindlick quam 'er volck van 't Hoſpitael op de been, de welcke ſulcks ſiende, ſeyden ſommige; ach de heylige *Canizares* is overleden, ſiet hoeſe 'er uyt ſiet, en hoe magher dat haer de geduurige penitentie gemaeckt heeft:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

andere die wat beter geneust waren, tasten haer pols die noch sloegh, waer uyt sy verstonden datse noch leefde, en oordeelden dat sy als opgetoogen in den geest, of ontsteldt van harssenen was: andere seyden; dese oude kronje moet buyten twijffel een Kolrijdtster en ghesmeert zijn, want een devoot persoon sal sich noyt dus oneerlick toestellen; oock weten wy, die haer kennen, datse altijdt meer voor een Toveres, als voor een heyligh is befaemt gheweest; daer waren eenighe nieuwsgierige, die 'er spelden tot het hooft toe in 'er vlees staken, maer dese slaep-kat quam daerom niet weder tot 'er selven, eer des morgens te seven uuren; sy haer doen gesteken voelende met spelden, als mede van het bijten in de hielen, en door het slepen uyt 'er kamer, en rontsom haer soo veel volck siende, geloofde sekerlick dat ick sulcks gedaen hadde, en d'oorsaeck van 'er oneer was; sy viel derhalven op my aen, en greep my by de keel, met meeningh om my te verworgen, seggende: ô ghy ondanckbaren botten, boosen, schelm, is dit mijn verdiende loon, voor de deught die ick aen u moeder gedaen heb, en aen u noch bewijsen wilde? ick my in lijfs gevaer, tusschen de nagels van dees felle harpy siende, greep haer by haer langhe holle buyck, en sleepte haer over de ganssche plaets; sy kreet gruwelick,

en

en riep datmen haer uyt de tanden van deſe booſe geeſt verloſſen ſoude. Door de reden van de oude Kol, gheloofde het meeſte volck dat ick een Duyvel was, die door een erffelicken haet de goede Kriſtenen vervolgde; ſoo dat 'er eenige my wacker met wy-water quiſpelden, en andere niet by my dorfden komen, om de oude uyt mijn muil te rucken: eenige quamen met ſacken vol beſweeringhe voor den dach, de Kol die knorde, ick hieldt wacker vaſt, de verwarring wert allengskens grooter; mijn meeſter die mede op het gerucht toeſchoot was verbaeſt, doen hy hoorde dat ick een Duyvel was: andere die haer op geen beſweeringen verſtonden, begonden my met dry of vier ſtocken de ribben wacker te zegenen; dit behaegde my niet, ick liet derhalven de hexe los, en gafme in dry ſprongen op de ſtraet, en voort ter poorten uyt, gevolght van een grooten hoop jongers, die met luyder ſtemmen riepen, de wijſe hont is dul, de wijſe hondt is dul: andere daer weer teghen, hy is niet dul; maer 't is een Duyvel in een hondts gedaente. Aldus raeckte ick met eenige harde ſtockſlagen uyt het volck, die my in groote meenichte vervolgden, en ontwijffelick gheloofden dat ick een Duyvel was. Ick vluchte oock ſoo haeſtigh uyt 'er oogen, dat 'er dacht ick oock als een Duyvel verdween. Ick liep in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

ſes uuren twaelf mijlen, en quam toen by een Rot Heydens, die in een veldt, niet verre van Granada, waren; ick ſtont daer een weynig ſtil, vermits eenige Heydens my kenden, en ſagen dat ick de wijſe hond was. Sy ontfingen my met groote blijdtſchap, en verſtaecken my in een hol, uyt vreeſe dat my yemant ſoecken mocht; en om (gelijck ick daer nae verſtont) de koſt met my te winnen, gelijck de Tamboer, mijn baes, gedaen hadde. Ick verkeerde twintigh dagen by haer, in welcke tijdt ick haer leven en manieren ſagh, en aenmerckte, en weerdigh is dat ick u ſulcks vertelle. *Cipion.* Eer ghy voorder gaet *Berganza*, ſoo ſal 't niet vreemt zijn dat wy onderſoecken of dees groote looghen, die ghy gelooft, wel waer kan zijn: want weet mijnen vrient *Berganza*, dat het een groote dulheydt ſoude zijn, te ghelooven dat *Camacha* de menſchen in beeſten veranderde, en haer ſoo veel jaren, alsje ſeght, van een Hondeſlager onder een ezels gedaente diende. Dit alle is leughen, bedrogh, en een duyvelſche ſchijn: en al hoe wel ons nu toeſchijnt dat wy waerachtelick verſtant, reden, en ſpraeck hebben, daer wy nochtans weſentlick honden zijn, ſoo is dit, gelijck ick geſeydt hebbe, een onnatuerlick dingh, 't welck noyt geſien is; en al ſchoon wy het met handen voelden, ſoo

moeten

moeten wy het geen geloof geven, tot dat dit geval door ſijn uytwerckſelen ons toont wat dat wy gelooven moeten. Wilje het klaerder ſien, ſoo overweeght maer eens in hoe kleine, ydele, en ſotte dingen dat *Camacho* onſe menſchwerdinge ſteldt; en dit, dat ghy voorſeggingen heet, zijn niet als een deel oude wijfs ſpinrocks-praetjes, ghelijck van Fortunatus beurſje, en zijn wenſch-hoedtje, en diergelijcke quackjes, daer men de winterſche avonden by het vyer de tijdt mede kort; want was het yets anders, het ſoude alreede volbracht zijn: of 't en zy men deſe woorden op een ander ſin (die, gelijck ick gehoort hebbe, *Allegorica* geheeten wert) wilde duyden; welcke ſin niet nae de gelijckheidt der letteren, maer yets diergelijcks wilden beduiden, ſo dat het ſeggen van *Haer eerſte weſen weer ſal komen, &c.* naer den ſin genomen is die ick geſeidt hebbe: Soo dunckt my dat het wil ſeggen, wy ons eerſte weſen weer ſullen krijgen, wanneer die gene die wy giſteren in de hooghſte top van geluck ſagen, op heden in d'afgrondt van elenden neer geworpen zijn; en veracht en verlaten van de gene die haer het meeſte plachten te eeren en te dienen. Van gelijcken als wy ſien dat andere, die over een uur door 'er kleinheyt van ſtaat niet bekendt waren, nu ſoo hoog verheven zijn, dat 'et geſicht haer nau

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

bereycken kan; ſoo datſe eerſt door haer kleynheyd niet ſoo aenſienlick waren, alſſe nu door 'er grootheydt onghenaeckelick zijn: en ſoo hier in onſe menſch-werdinge beſtondt, ghelijck ghy ſeght, 't was al geſchiet, want wy hebben dit ſoo dickwils geſien, en ſien het noch alle uuren, ſo dat ick vertrouw men deſe woorden niet betekender wijſe, maer nae de letter moet nemen, en evenwel werden 'er niet door geholpen, want 'er beduydenis hebben wy dickwils genoeg geſien, en blijven evenwel honden gelijck wy altijdt geweeſt hebben; derhalven ick beſluyt, dat *Camacha* een valſche ſpotſter; *Caniſares* een bedrieghſter; en *Montiel* een booſe fieltſe pry (met verlof gheſproken) was; want het mocht licht ons beyder moeder, ick ſegh d'uwe alleen zijn, ick begeer 'er haer altijdt niet voor aen te nemen; 'k ſegh dan, dat den waerlicken, en rechten ſin, is een keghelſpel, daer met 'er haeſt de ſtaende neergeworpen, en de leggende weer opgeholpen worden, en dit door de handt die het doen kan. Doorkijckt nu eens de loop van ons leven, of je oock kegel-ſpelen geſien hebt, en ſulcx gheſien hebbende, menſchen zijn geworden; jae even alleens gelijck wy nu zijn. *Berg.* Ick ſeg, mijn vriendt *Cipion*, datje 'er gelijck in hebt, en wijſer zijt als ick my ingebeeldt hadde, en begin uyt het

geen

geen ghy verhaelt hebt, te dencken, jae te gelooven, dat al het geen ons wedervaren is, en noch wedervaert, niet anders als een droom is; en dat wy als voor deſen honden zijn; maer laten wy daerom niet naelaten ons van dit ſpraeck-gheluck, en de uytnementheydt van de menſchelicke redelickheydt te dienen, terwijl wy konnen; derhalven laet het u niet verdrieten, dat ick vertelle wat my by de Heydenen, die my in een hol verſteken hadden, wedervaren is. *Cip.* Ick ſal ſeer gaerne toeluyſteren, om u te verplichten, op datje wederom ſoo doet wanneer ick u mijn leven vertelle. *Berg.* Het geen ick de tijdt die ick by haer was dede, was dat ick aenmerckte haer boosheydt, bedroch, misbruyck en dievery, waer in hun de Heydens en Heydinnen oeffenen, van datſe pas beginnen te gaen, of om beter te ſeggen, van het ſoch haerder wiegen af. Ghy ſiet wat een meenighte dat'er door ganſch Spanje verſpreydt is; ſy kennen malkanderen al te mael, ſy hebben alle heymelick verſtandt, de een met de ander; ſy ſenden de geſtoolen goederen van daer op hier, en van hier op daer; ſy zijn des Konings wetten ſoo ghehoorſaem niet, als wel die van dieſe'er Graef noemen; de welcke als mede zijn nakomelinghen, ſy den toenaem van *Quaagift* geven, niet om dat ſy van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

de afkomſt van deſe edele naem en ſtamme zijn, maer om dat ſeker Pagie van een Ridder, verliefde op een Heydinnetje, die hem geenſins gehoor wilde geven, of 't en zy dat hy mede een Heyden werde, en haer ten wijve nam; het welck de Pagie dede, die de Heydenen ſoo wel gheviel, datſe hem tot 'er Hooft verhieven, en getrouwigheyt ſwoeren; en tot teecken van onderdanicheydt, ſoo betalenſe een ghedeelte van 't geſtoolene, wanneer het yet van waerde is; en om 'er ledigheidt wat ſchijns te geven, ſoo makenſe alderhande yſerwerck (voornamelick gereetſchap om deuren en ſloten mede op te breecken) derhalven men haer veeltijdts met tangen, aſchoppen, treeſten, hamers, en diergelijck ſiet langhs de ſtraet gaen om te verkoopen. Alle Heydinnen zijn Vroemoers, en gaen daer in de onſe verre te boven, want ſy brengen, ſonder eenige koſten of toeſtel, de vrucht te voorſchijn, en waſſchen de kindertjes, ſoo ras ſy ter wereldt komen, in koudt water, en leeren 'er van jonghs op barvoets gaen, en hitte, koude en alle ongetempertheyt des Hemels verdragen: want ghy ſiet datſe alle hard, ſtout, moedigh, en wackere loopers, danſers, en ſpringers zijn; ſy trouwen altijt onder hun eygen volck, op dat haer quade gebreken niet aen andere bekendt ſullen werden:

ſy

sy zijn haer mannen getrouw, en sullen haer niet, of weynigh met andere, die niet van haer Rot zijn, te buyten gaen. Sy verkrijgen alsse bidden, meer aelmoessen door list en snakery, als door devotie en beweeglicke woorden, en onder het schijn dat 'er niemandt betrouwt, soo dienense oock niemandt, maer begeven haer tot alle geneucht, die de leedigheidt mede brenght; en ick heb weinich of noit gesien (soo ick recht onthouden heb) dat een Heiden biechte, of aen het Autaer ghemeinschap hadde, al hoewelse verscheide reisen in de Kercken komen; sy smeeden niet als bedrog in haer harssens, en hoese iemant bedriegen of besteelen sullen, sy vertellen malkanderen haer dieverijen; en op wat manier dat sy gestoolen hebben: het gebeurde dat 'er een Heiden in mijn byzijn, aen sijn macker een boevestuck en dievery verhaelde, die hy een huis-man gedaen hadde; 't welck dus toeginck: de Heiden had een Ezel, sonder of met weinig staerdt, en het weinig dat hy had, was ganssch hairloos: wat doet hy? hy voegt 'er seer behendig een andere staerdt, die fraey en met hair was over heen, en dat soo net of het uit de Ezel sijn gat gewassen had geweest: hy bracht hem ter marckt, daer een seecker boer hem datelick voor tien ducaten kocht:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

hy 't geldt ontfangen hebbende, vraeghde of hy noch een ander Ezel, die broer van deſe was, wilde koopen, en dat hyſe hem voor minder prijs ſoude geven, al ſchoonſe ſoo goet als deſe was; de boer ſeyde dat hyſe hem halen ſoude, en komen 'er mede op de marckt, en dat hy onderwijlen de ghekochte Ezel ſoude in ſijn herberg brengen. Daer me'e ginck de boer met d'Ezel heen, en de Heyden hem ſachtjens gevolght; altijdt het ſy hoe 't wil, de Heyden vond een liſt, om de Ezel die hy aen de boer verkocht hadde weer te ſteelen; hy trock 'er ſtracks de ghemaeckte ſtaert af, en leyder een ander pack-zael op, en een ander halfter aen, en teegh voort heen om de boer te ſoecken, hy vondt hem eer dat hy noch eens van het verlies der eerſte Ezel bewuſt was, hy kocht deſe oock in weynig woorden, ginck naer de herberg om de Heyden daer te betalen, alwaer den eenen Ezel de ander miſte, en al hoe wel hy geloofde dat de Heyden die gheſtoolen had; en hy hem derhalven gheen geldt wilde geven, ſoo bracht de Heyden tot getuygen de gene die de tol voor d'eerſte Ezel ontfangen hadden, de welcke ſwoeren dat de Heyden aen de boer een Ezel met een langhe ſtaert verkocht hadde, en die heel verſcheyden van deſe laetſte Ezel was: hier was terſtondt een Deur-waerder by, die de

de partie van de Heyden soo wacker hield, dat de Boer noch eens sijn Ezel betalen most. Dese en dierghelijcke dieverijen (doch meest van beesten daerse in geconfijt zijn) verteldense malkanderen by menichten: eyndelick 't is een quaet diefachtigh volck; en al hoe wel 'er verscheyden wijse Richters teghens haer ingespannen zijn, soo en verbeteren sy hun echter niet: ten eynde van twintig dagen wildense my naer Murcia leyden, wy gingen door Granada, al waer de Kapiteyn, onder wiens Compagnie mijn oude Meester de Tamboer hoorde, al ghekomen was. De Heydens sulcks verstaende, hielden my in een kamer gesloten, daerse hun herbergh hadden; ick verstont 'er de oorsaeck van; en de reys, diese voor hadden, stondt my niet seer wel aen; derhalven socht ick ghelegentheyt om los te raken, gelijck ick vond. Ick uyt Granada loopende, quam in de tuyn van een Morisk, die my met groote blijdschap ontfingh, en ick met noch grooter by hem bleef, want my dacht dat ick by hem anders niet te doen had als de tuyn te bewaren, 't welck my vry wat lichter dacht als het schape-hoeden. Wat het loon aengingh, de Moor konde gheen beter koop knecht krijgen om te ghebieden, noch ick een meester om te dienen. Ick woonde by hem ruym een maendt, niet uyt lust van de goe

goe daghen die ick daer hadde, maer om eens ter deegen het leven van mijn meeſter te doorkijcken, om daer uit het doen van alle Mooren, die in Spanje woonen, eens te doorgronden; ô *Cipion*, wat vreemde dingen ſoude ick u van dit Moorſche ſchuim konnen vertellen, by al dien ick niet vreeſde daer in twee weken geen eynde van te maken, ja nauwlicks in twee maenden, by al dien ick u 't van ſtuckje tot beetje verhalen ſoude: maer ick moetje evenwel eenige ſtaeltjes vertellen, daerom hoort ſoo in 't honderdt heen ſommige dingen die ick onder dit deeghlick volck geſien en aengemerckt heb; ter naeuwer noodt vintmer, onder ſoo veel als 'er zijn, niet een die recht vaſt in 't Kriſten gheloof gelooft, al 'er ſin en wit is om geldt te vergaderen, en het vergaderde te bewaren. En om ſulcks te bekomen, wercken ſy veel, en eten ſeer weinigh; een ſilvere Reael, ſoo 't niet min is, in 'er handt komende, werdt ſtracks ter eeuwiger gevangeniſſe ghedoemt, ſoo datſe door het ſtadigh winnen en niet verteeren, de meeſte part van 't geldt, dat in Spanje is, te hoop ſchrabben: ſy zijn uitſuipers, motten, ravens, die alles inſlocken, en verſchuilen. Overweeght nu eens hoe veel dat 'er van dit volck is, die alle daghen winnen, en aen een zijd' ſteecken. Een ſachte en ge-

geduerende koorts neemt het leven wech, en gelijck haer rijckdommen toenemen, ſoo neemt haer geſlacht in ghetal oock toe, en ſullen ontallick toenemen, ghelijck de daghelickſche ervarentheidt ons genoeghſaem leerdt. Onder hun is geen kuisheidt noch Godtſdienſt; ſy trouwen alle, ſy vermenighvuldigen alle, want het ſoober leven vermeert de voortteelinge: de oorlogh verderft haer niet, noch brengt haer oit te gronde; ſy rooven het ons voor de voeten wech, en verrijcken hun door onſe ge-erfde inkomſten van landerijen, die wy hun verkoopen; ſy hebben knecht noch maeght, maer dienen alle ſelve; ſy verdoen geen gelt om 'er kinderen te laten ſtudeeren, want ſy leeren geen ander kunſt, als datſe ons berooven mogen. Van Jacobs twaelf ſonen, die, gelijck ick gehoort heb, in Egipten quamen, werden door Moſes ſes hondert duiſent uit de ſlavernie geleidt, ſoo mannen, vrouwen als kinderen, waer uit men beſluiten kan wat deſe (die veel meer in 't getal zijn) hun vermenigvuldigen ſullen. *Cip.* tot al 'tquaet dat ghy doorſnuffelt en ontdeckt hebt, is eē gevoeglicke middel gevonden; ick weet ſeer wel dat 'et gevaerlicker en grooter is als gy noch aengeroert hebt, maer onſe ſtaet heeft gauwe en yvrige mannē, die ſeer wel aenmerken dat Spanje ſo veel adders in de borſt voed, als 'er Morē

in

in het Rijck ghevonden werden; doch ſy ſullen tot dit quaedt, met Godts hulp, een korte en ſeeckere uytkomſt vinden: vaer voort. *Berg.* Vermits mijn meeſter arm en ellendigh leefde, gelijck als dien landt-aert doen, ſoo onderhielt hy my maer met grof ſemelen broodt, en eenighe overblijffelen van grove koſt die hy dagelicks gebruickte: maer deſe ellendigheit hielp my in een Hemel, door een vreemt gheval, gelijck ghy hooren ſult: alle morgens, ſoo ras den dag aenquam, ſoo ſat 'er onder een granaetboom (die 'er by meenichten waren) een jongelinck, die een Student ſcheen te zijn, hy had een ſwarte bayen rock aen, doch die was niet ſo ſwart noch ruyg, of ſy ſcheen wel vael en gheſchooren te weſen; hy was neerſtich, beſich met ſchrijven, hy ſloegh ſomtijts de handt voor ſijn hooft, beet op ſijn nagelen, en keeck om hoog naer den Hemel; by wijlen was hy ſo diep in ſijn gedachten verwart, dat hy noch handt, noch voet, ja ſelfs de oogſcheelen niet verroerde; ick hem dus beſich ſiende, ginck eens by hem, ſonder dat hy het merckte, en hoorde dat hy al ſachjes binnens monts preutelde, en naer een goede wijl met luider ſtemmen riep; waerachtig dit is 't beſte vaers dat ick oyt gemaeckt heb: hy het met 'er haeſt op 't papier ſtellende, ſcheen wonder wel in ſijn ſchick te zijn; waer uit ick verſtont dat dees

dees armen bloedt een Poëet was, ick begond hem mijn gewoonlicke vriendſchap te betoonen, om dat hy van mijn tammicheidt mocht verſeeckert zijn; 'k leide my voor ſijn voeten neer, hy ſulcx ſiende begond' ſijn voorige grimmaſſen, kroude ſijn kop, keeck om hoog, en als hy dan wat bedocht had, ſoo ſchreef hy 't in ſijn boeckje. Hy hier mede beſich zijnde, ſoo quam'er een ander jongh quant in de tuin, die fraey gekleet was, en eenige papieren in de hant hadde, daer hy ſo nu en dan eens in keeck; deſe by de eerſte komende, ſeide: is het eerſte deel gedaen? ick hebt daer ſoo effen ge-eindigt, antwoorde de Poëet: maer 't is ſo heerlick als men het ſoude konnen wenſchen: wel hoedanigh is het dan? vraeghde de ander: aldus ſeide de Poëet: Eerſt komt ſijn Heiligheid de Paus uit, ghekleet met ſijn Prieſterlick ghewaet, en neffens hem twaelf Kardinalen, in doncker kleurde kleeren, want de hiſtorie verhaelt, wanneer dit geval gebeurde, ſoo waſt in de tijdt van *Mutatio Caparum*, in welcke tijdt de Kardinalen haer niet in 't roodt, maer in het bruin kleeden; derhalven is het hoognoodigh dat deſe mijn Kardinalen, haer voor al niet in het roodt, maer in bruine kleeren vertoonen; en dit is een punt daer de ganſche welſtant van de Comedie aen hangt; en ſekerlick ſy ſouden 'er alſoo ſonder achterdocht

terdocht over heen loopt, ghelijckſe in duiſenderleije dingen doen. Ick heb hier geenſins in konnen doolen, want ick heb het heele Roomſche Ceremony-boeck doorſocht om dees kleedingh naer rechten eyſch te doen. Wel waer meenje, hernam de ander, dat mijn baes de bruyne kleedingh voor twaelf Kardinalen van daen ſoude krijghen? Soo hy 'er byget een uyt laet, ſeyde de Poëet, ſoo ſal hy de Comedie hebben, jae ſoo 't hem niet miſt. Deſe deftige ſaeck ſoud' er uyt gelaten of verkleint werden; ai overdenck doch eens by u ſelfs, hoe heerlick het toonen ſal wanneer dat de Paus met twaelf ſtatige Kardinalen, en ander volck dat 'er vergheſelſchapt, op het tooneel treedt. Het ſal, ſoo waer als ick leef, een van de grootſte en vermaerſte Schouſpelen zijn die men oyt geſien heeft, jae al was 't van de *Cid* ſelfs. Hier uyt verſtont ick klaerlick dat de eene een Poëet, en de ander een Comediant was; de laetſte riedt de Poëet dat hy 't getal der Kardinalen wat verminderde, by al dien hy begeerde dat ſy het ſpelen ſouden: Waer op de Poëet antwoorde, dat ſy hem wel grootelicks bedancken mochten dat hy 'er de gantſche vergadering der Kardinalen niet in gevoeght hadde, die ſich op deſe gedenckweerdighe t'ſamenkomſt had laten vinden, en dien hy gedacht

dacht hadde in deſe prijs-waerdige Comedie te brengen: de ander begond' hier om te lacchen, liet hem in zijn yver, en begaf hem om zijn rol te leeren van een nieuw ſpel dat geſpeelt ſoude werden. Naer dat de Poëet noch eenige veerſſen van zijn heerlicke Comedie had geſchreven, ſoo trock hy met een ſtatigh weſen eenighe ſtuckjes en kruimeltjes broodt, als mede omtrent twintigh roſijnen uyt ſijn ſack; my dunckt altijdt aen ſijn tellen dat 'er omtrent ſoo veel waren, doch ick weet het niet ſeecker, want ſy quamen alle met een deel kruimen vergheſelſchapt voor den dag; hy blies'er de kruimen uyt, en ſchoot de roſijnen, een voor een, in ſijn holle maegh, en ſoo ick geloof, met ſteel met al, want ick ſagh 'er hem niet met al van wech werpen; dit wreef hy ſoo met de ſtuckjes broodt in, die door 't ſcheuren van de ſack al half beſchimmelt waren, en ſoo hart verdrooght, dat hyſe met kauwen en herkauwen naeuwelijcks in ſtucken krijgen konde, het welcke my tot gheluck diende, want hy ſmeetſe my toe, ſeggende: daer, daer beesje, wel moet 'et u bekomen. Ay kijck eens, ſeide ick in mijn ſelfs, wat een ſchoonen Nectar en Ambroos geeft my deſen Poëet, is dit van het gene daer hun *Apollo*, en d'andere Goden (ſooſe ſeggen) hun in den Hemel met onderhouden?

in 't

in 't kort, de ellende der meeſte Poëten is groot, maer mijn ghebreck was noch veel grooter, want het verplichte my te eten het gene dat hy wech ſmeet. Soo langh als de t'ſamenſtellingh van ſijn Comedie duerde, quam hy in de tuyn, en verſagh my met korsjes broodt, die hy my ſeer mildelick mede deelde: daer na ginghen wy naer de put, daer hy uyt een aerde pot, en ick uyt een plasje dat 'er ſtorte, onſe dorſt verſloeghen, en droncken als Princen; maer de Poëet had gebreck, en ick overvloedig, ick meen honger, het welck my deed beſluyten de Moriſk te verlaten, en in de ſtadt mijn avontuer te ſoecken, want die ſoeckt die vindt; maer in het inkomen van de ſtadt, ſach ick mijnen Poëet uyt het vermaerde Klooſter van S. Jeronimo komen, die ſo ras hy my ſach, met open armen naer my toe quam, en ick naer hem met teecken van groote blijdſchap, vermits ick hem gevonden hadde; hy begond voort eenige ſtuckjes brood voor den dach te ſchommelen, maer die vry wat ſachter waren als de gene die hy ghemeenlick by hem droegh, wanneer dat hy in de tuyn quam, ick maeldeſe terſtont door mijn tanden; dees nieuwe gunſt verſachte eenighſins mijn honger; dees ſachte ſtuckjes broodt, en vermidts ick mijn meeſter uyt het verſeyde Klooſter had ſien komen, deden my twijf-

felen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

felen, dat hy (gelijck vele) de beſchaemde Muſen had. Hy ginck hier mede ſtadwaert in, ick volghde, met beſluyt, om hem (by al dien hy my begeerde) tot mijn meeſter te kieſen, want my docht, dat ick my, met niet geen hem overſchoot genoeghſaem konde onderhouden, want daer is gheen grooter noch rijcker beurs, als die van de liefde, wiens milde hant noyt niet arm is, derhalven gevalt my het ſpreeckwoort niet, dat ſeyt: *Meer geeft de gierige als d'arme:* gelijck als of de gierige en vaſthoudende meer als de arme gaf, die noch ten minſten en in der daedt zijn goede begeerte en ghenegentheyt geeft, ſchoon hy anders niet en heeft te geven. Eyndelick quamen wy by horten en ſtooten in 't huys van een Hooft der Comedianten, die *Qua Engel* genaemt was, tot onderſcheydt van een ander die *Goe Engel* hiette, en die een van de kluchtighſte Tooneel-ſpeelders was die men vinden konde, of noch vinden kan. De gheheele compagnie der Comedianten quam te ſamen om mijn Meeſters ſpel te hooren leſen; want hy dacht in ernſt dat het al een deeghlick ſpel was: maer hy had het eerſte deel nauwelicks half uyt, of ſy droopen een voor een wech, ſoo dat het Hooft der Comedianten en ick alleen tot toehoorders dienden. De Comedie was ſoodanigh, dat ſchoon ick maer een ezel

in de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

in de Poëſy was, oordeelde dat de Duyvel die tot ſpot en verderf der Poëet gemaeckt hadde, die vaſt ſijn reuſel ſcheurde, dat de toehoorders hem ſoo alleen gelaten hadden, en 't was niet vreemt dat ſijn geeſt hem eenig dreigend' ongeval voorſeidt hadde, want alle ſpeelders (die meer dan twaelf in't getal waren) quamen 'er weer om, grepen hem by ſijn lappen, en had het niet uyt ontſach van 'er Hooft geweeſt, ſy ſouden hem wacker gheſtot-eerſt hebben. Ick ſtondt verſet van dit geval, van gelijcken 't Hooft der Comedianten, maer deſe fielen lachten in 'er vuiſt, en mijnen beſchimmelden Poëet nam met groot gedult, alhoewel met ſcheele oogen, ſijn Comedie na hem, en ſtackſe in ſijn ſack, en ſeyde al half knorrende: men moet geen rooſen voor varckens ſtroijen, en ginck hier mede heel langmoedig wech: ick die half bedeeſt was, en konde noch wilde hem niet volgen, 't welck my tot geluck diende; want 't hooft der Comedianten bewees my ſulcken grooten vriendtſchap, dat het my verplichte om by hem te blijven; en ick wert binnen een maendt tijdts ſoo raren kluckt-ſpeelder, doch voor ſtomme perſonagie, dat ick yder een door mijn grimmaſſen deed' lacchen; ſy maeckten my een toom in de ooren, en leerden my dat ick iemand dieſe begeerden, op het tooneel aenvatte,

ſoo

soo dat alle kluchten, die meest op stock-slagen plachten uit te loopen, nu eindigden, in dat ick de een en de ander neer smeet, en onder de voeten liep, waer door de slechthoofden wacker lachten, en mijn meester groot gewin had. O *Cipion*, wie soude u kunnen vertellen wat ick in dese en twee andere Compagnien van Comedianten sach, daer ick med' omging, ick kan u sulcks in weinigh woorden niet vertellen, derhalven het tot op een ander tijd uit stelle, by aldien daer maer een ander dag van spraeck weer te voorschijn komt; ghy siet hoe lange dat mijn verhael alreede geweest is, ghy siet mijn veele en verscheiden gevallen, overweeght wat wegh ick al gegaen, en hoe veel meesters dat ick wel ghehadt hebbe, maer al dat ick u vertelt hebbe, is niet met al by het gene ick u noch soude konnen vertellen, van het geene ick by dit volck sach, en aenmerckte, haer doen, leven, onderhoudt, ghebruick, arbeidt, tijdtkortingh, gaeuwigheidt, simpelheidt, en oneindelicke dingen meer, waer van eenige alleen in het geheim, en andere in 't openbaer willen geseit wesen, en dit alleen om eenige, die dese geschilderde schoonheden (ick meen Comediants wijven) en opgesmockte figuuren, als Godinnen eeren en aenbidden. *Cip.* Ick merck wel *Berganza* hoe

veel

veel dat 'er noch over dees dingen wel te ſpreken ſoude vallen, derhalven dunckt het my oock geraden datje 't af breeckt, om 'er ons het hooft niet meer me'e te breecken.

Berg. Ick ſal ſoo doen, luyſtert toe. Met een van deſe Compagnien quam ick alhier tot Valladolid, alwaer ſy my in ſeecker klucht een wonde gaven, die my op de oever van mijn leven bracht: ick konde my toen ſtracks op heeter daedt niet wreken, vermits ick getoomt was, en daer nae met koelen bloede begeerde ick het oock niet te doen, want een bepeynſde wraeck baert wreetheyt, en een ongeruſtheydt in 't gemoedt. Ick werd' eyndelick deſe hanteeringh oock moed', niet om dat het ſwaer werck was, maer om dat ick 'er dinghen in ſagh die wel verbeteringh en ſtraffe eyſchten; en vermits ick ſulcks veel beter ghevoelde als ick helpen konde, ſoo beſloot ick ſulcks ten minſten niet meer te ſien; ick begaf my derhalven tot het Heylighe, gelijck alle de gene doen die de ondeughden niet langer plegen konnen: doch het is beter laet als nimmermeer. Ick ſegh dan dat ick op een avondt de lanteern voor den ouden, vromen *Mahudes* ſagh dragen, het welck my datelick deed' beſluyten dat dit een godtſaligh, heyligh, en barmhertigh werck was, en vry van alle nijdigheydt. Met dit beſluyt ſoo wierp ick my voor de

voeten

voeten van *Mahudes* neder, die my voort tot u macker koos, en my in dit Hoſpitael bracht; wat my hier wedervaren is, is mede ſoo weynich niet, of het heeft ſijn tijdt van doen om ſulcks te vertellen; voornamelick 't gene dat ick van vier ſiecken gehoort hebbe, die by geval, en door armoede hier in 't Gaſt-huys geraeckt zijn, en hier in vier bedden, die by malkanderen ſtaen, hun legerſtee hebben: ick bid vergeeft het my, 't verhael is niet lanck en het komt hier wel te pas. *Cipion.* Vaer maer voort en eyndigt eens, want ick geloof dat het al tegens den dach is. *Berg.* 'k Segh dan, dat in vier bedden, die aen 't eynde van het ſieck-huys ſtaen, in 't eene lach een Alchimiſt, in 't ander een Poëet, in 't derde een Mathematicus, en in het vierde een van dit volck, dat men Arbiters, of Orderlaers, of veel eer ſtraet-gecken noemt. *Cip.* Ho ho, 't heugt my wel dat ick van dit volckje geſien heb. *Berg.* Het gebeurde, verleden Somer, op een namiddag, dat alle venſters geſlooten waren, en ick, om de koeltes halve, onder een van de voornoemde bedtſteeden lach, ſoo begon de Poëet ſeer droeflick over ſijn quade fortuyn te klagen, de Mathematicus vraegde waerom dat hy ſoo klaeghde? over mijn kleyn geluck antwoorde de ander; en heb ick geen reden om te klagen, vervolghde

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

hy, daer ick ſoo wel gevolgt heb het gene dat *Horatius* in ſijn Poëzy belaſt, te weten, dat men geenigh ſchrift in 't licht ſal brengen, voor dat het tien jaren gedaen is geweeſt, en ick heb yets, dat twintich jaren onder handen, en al over twaelf jaren volmaeckt is gheweeſt, een groot, heerlick, wonderlick, en noyt geſien werck, hoogdravende van ſtijl, vermaeckelick van ſtof, en wonderlick door ſijn verſcheydentheyt; want het begin komt met het midden en eynde fraey over een, waer in de hooghdraventheydt, klanck, kracht, en aenghenaemheyt van 't rijmen beſtaet; maer laes, wat is 't, ick vind niet een Prins in de wereld daer ick de opdracht aen kan doen, ick ſegh een Prins, die verſtandigh, mildadig, en groothartigh is; ellendige eeuw en arme tijd daer in wy leven: waer van handelt dit boeck? vraegde de Alchimiſt: het handelt, hernam de Poëet, van het gene dat Biſſchop *Tulpijn* onbeſchreeven liet, van Koninck *Artus* van Engelant, met eenige aenhangſelen van *Valentijn* een *Ourſſon*, en dit een gedeelte in helden dicht, en het ander in klinck-dichten, en dit alle met opgeſochte namen, ſonder een gemein woort daer in te lyen: wat my aengaet, ſeyde de Alchimiſt, ick verſta my op geen Poëzy, derhalven kan ick over de grootheydt van u ongheval niet oordeelen, maer laet het

ſoo

soo groot zijn als het wil, so komt het evenwel niet by het mijne te pas; want om een dinck dat my ontbreeckt, 'k segh om een Prins die my de handt bied, om het geen mijn Alchemy vereyscht te koopen, soo tast ick nu niet tot de elleboogh in 't goudt, en ben niet rijcker als *Midas*, *Crassus*, of *Cresus* oyt geweest is: hebje mijn heer Alchimist, vraegde de Matheticus, de Philosophischen steen, en hoe men goudt en silver maeckt, al gevonden? tot noch toe niet, antwoorde de ander, maer ick weet seeckerlick dat sulcks kan zijn, en dat ick binnen twee maenden den Philosophischen steen onghetwijffelt soude vinden, waer door men van straet-steenen, gout en silver kan maecken: ghy lieden, seyde de Mathematicus, hebt u ongevallen hoogh genoegh verheven; maer wat is 't, de eene kan gheen Prins vinden aen wien hy sijn boeck opdraeght, en de ander heeft geen eygen macht om de Philosophischen steen te vinden: maer wat sal ick van my seggen, die ganssch gheen steun heeft, ick heb twintich jaren langh gesocht om het vaste punt te vinden, maer 't is hier, had ick, en daer verloor ick u, en dickwils wanneer ick het sekerlick waende gevonden en onder mijn duym te hebben, en mijn oogen maer eens omdraey, soo ben ick 'er weer soo verr' van daen, dat ick my ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

wonder: dat ſelve wedervaert my om het vierkant van de kloot te vinden, die ick ſo meenighmael en ſoo na begrepen heb, dat het my wonder geeft, dat ick het niet al in mijn ſack hebbe, ſoo dat mijn pijn en arbeyt by die van *Tantalus* mach vergeleken worden, die in het aenſien van eten van honger ſterft, en't water op de lippen ſtaende van dorſt vergaet; eenige oogenblicken denck ick het ſeker te hebben, en terſtont vind ick 'er my ſoo verr' van daen, dat ick van nieuws aen den bergh weer op moet, die met een ydelen arbeyt weer afrolt, gelijck *Siſifus* ſteen. De Arbijter had tot noch toe ſtil geſweghen, maer barſte eyndelick uyt, vier ſulcke klaghers (ach viel het den grooten Turck te beurt) heeft de armoede hier in het Gaſt-huys te ſamen ghebracht, voor my, ick lach wat met de dingen die haer meeſters noch gewin noch vermaeck aenbrengen, ick ben mijn Heeren een Arbijter, en ick heb ſijn Majeſteit in verſcheyde reyſen, veel en verſcheyde goede raden gegeven, tot ſijn groot voordeel, en ſonder ſchade van het Rijck; en nu heb ick een requeſt gemaeckt, waer in ick verſoeck, dat hy een perſoon gelieft te committeeren van ſijnent weghen, aen wien ick een nieuwe voorſlag mach openbaren, en die ſoodanigh is, dat hy van alle ſijn belaſtinghen en achterſtallen in korte

tijdt

tijdt bevrijt ſal zijn, maer ick vrees dat het met dit requeſt gaen ſal gelijck met veele andere, daer *nihil* op gevolgt is; doch op datje my niet voor achterhoudigh ſcheldt, ſoo ſal ick u dees voorſlagh openbaren, al ſoudeſe voort onder het volck raken: ſoo weet dan, dat men over al moeſt uytroepen, dat alle onderdanen van de Kroon, zijnde over de veertien tot de tſeſtich jaren, verplicht ſouden zijn, yder maendt een dagh te vaſten op water en broodt, en dit op ſoodanigen dagh als 'er dan beſtemt wert; en al het gene dat 'er anders aen vis, vlees, broodt, wijn, fruyt, &c. verteert wert, dat tot geldt gemaeckt, en ſijn Majeſteyt gegeven wert, ſonder daer een duyt van te mogen af houden, en dit onder eed; en hier mede ſoude den Koninck in twintigh jaar van alle achterſtallige renten ontlaſt zijn, want rekent, gelijck ick de rekeningh ghemaeckt heb, dat daer meer als drie millioenen, of duyſent mael duyſendt menſchen, van de voornoemde jaren in Spanjen zijn, behalven de ſiecken; heele oude en kinderen, en dat elck op het minſte anderhalf reael verteert, 'k wil dat het maer een zy, want het kan niet minder zijn al at hy raeuwe boonen: wel wat dunckt je, he, ſoud' het ſlijck zijn? alle maenden dry millioenen aen realen, als offe van een boom geſchut waren, en dit ſoud' de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

luyden die vaſten, meer tot profijt als tot ſchade ghedyen, want ſy ſouden door 'er vaſten Godt ende haer Koninck dienen, en miſſchien oock nut en tot haer ghefondtheydt noodich zijn. Dit is een ſuyvere raet, ſonder kaf of ſtroo, en kan by Parochijen afghedeeldt werden, ſonder daer Commiſſariſen toe te ſtellen, want dat zijn maer kanckers in een ſtaet: ſy lachten alle om den Arbijter, en hy van ghelijcken om haer ſotte grillen, en ick was verwondert over haer reden, en om dat ick ſagh dat deſen hoop al meeſt in het Gaſt-huys ſterft. *Cipion.* Ghy hebt daer gelijck in *Berganza*, ſiet of je meer te ſeghen hebt. *Berg.* Noch twee dinghen, waer mede ick dan af breeck, want my dunckt dat het dach werdt: ick op een feecker avondt met mijn baes met de lanteern uytgaende om aelmoeſſen, quamen wy in het huys van de Opperſchout, het welck een voornaem en Godtvruchtigh Ridder is; wy vonden hem in ſijn eenigheydt ſitten, my docht ick wilde dees ghelegentheydt waer nemen, om hem eenighe dinghen aen te dienen, die ick van een oudt ſieck man in het Hoſpitael ghehoort hadde, rakende hoe en wat middel men ghebruycken konde, om het openbare verderf van veel lichte koijen van meyden voor te ko-

men, die vermits sy niet dienen willen, tot quaedt vervallen, en oock tot sulcken quaedt, datse dickwils een ganssch jaer in het Gast- of Pest-huys leggen, eerse haer verkreghen quaedt weer quijt raken; ick segh, ick wilde hem sulcks te kennen gheven, verhief mijn stem, want ick dacht dat ick spreecken konde, maer in plaets van woorden, quamen 'er niet als kef kef kef, dat met sulcken haestigheydt uyt mijn mondt, dat de Schout sulcks verdrietende, sijn knechts beval datse my met stocken uyt het huys souden jaghen, een Lakay (och had hy maer doof gheweest) op 't geroep van sijn Heer toeschietende, kloude my met een asschop, die hy by geval eerst in de handt kreegh, soo wacker op mijn ribben, dat ick 'er noch de lidteeckens van draegh. *Cip.* Klaegje daer over *Berganza?* *Berg.* Wel soud' ick 'er niet over klaghen daer het my noch seer doet, en my dunckt dat mijn goede meeningh sulcken straf niet verdiende. *Cip.* Hoor *Berganza*, niemant moet hem in dinghen steecken daer hy niet toe gheroepen werdt, noch sich in gheen ampt dringhen daer hy niet bequaem toe is, oock moetje dencken dat de raedt van gheringhe lieden (hoe goet dat sy oock is) noyt aengenomen werdt, noch de arme nedrige moet sich noyt onderwinden om

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

de Grooten (die waanen dat ſy alles weten) raadt te gheven ; want de wijſheydt is in de armen met een ſchaduw overtoogen, want de ellenden en noodtſakelickheydt, ſijn de wolcken die haer bedecken, doch ſoo ſy die eens doen blincken, men ſcheldt het voor ſotheydt, botheyt, en neemt het met verachtingh aen.

Berg. Ghy hebt'er gelijck in, mijn hooft heeft ſulcks ondervonden, ick ſal voortaen u raedt volgen. Van gelijcken quam ick op een ander avondt in het huys van een voorname Juffer, die een kleyn hontje op haer ſchoot hadde, en diemen gemeenlick Juffers hondtjes noemt ; dit kleyn olick krengh my ſiende, ſprongh terſtont van de Juffers ſchoot, en begond te keffen en my aen te vallen, en eer niet op te houden voor dat het my in mijn eene been ghebeten had ; ick ſach het eens met gramſchap aen, en dacht in mijn ſelven : ô onnoſel bloedtje, ick ſoud op de ſtraet weynich werck van u maken, ofje tot gruys met mijn tanden te malen : dit dede my mercken, dat ſelfs de alderminſte en bloodtſte, ſtout en onverdraghlick bennen, wanneer ſy van yemandt groots begunſtight zijn, en derven de gene tergen die haer in kracht en moed te boven gaen.

Cip. De waerheydt van het geen ghy ſegt, ſien wy in ſommighe bloode bloedts van

men-

menſchen, die alſſe by haer groote meeſters zijn, alderhande ſtout en moedtwilligheydt beſtaen durven; en wanneer haer die door de doodt, of veranderinge der fortuyn benomen werden, ſoo komt ſtracks haer weynighe moedt en krachtten voorſchijn; want ſy zijn in der daedt van geen meerder deught, als datſe door de aenſienlickheyt van 'er meeſters verkrijghen. De deught en 't goedt verſtandt is altijdt een; naeckt of gekleedt is altijdt een; vergeſelſchapt of alleen is altijdt een. 't Is waer, haer ſchijn by de menſchen kan 'er door vermeerderen of verminderen; maer haer waerachtighe weſen, deucht of ondeucht, geenſins. En laten wy hier mede onſe reden ſluyten, want den dagh ſchijnt al helder door de venſters heen, en ſoo deſe toekomende nacht de ſpraeck ons by blijft, ſoo ſal het mijn beurt van vertellen zijn. *Berg.* Wel laet het zoo zijn, en ſiet datje weer op dees ſelve plaetſe komt. De Licentiaet had nauwelicks het leſen der t'ſamen-ſpraeck ghe-eyndight, of de Vaendrick ontwaeckte: al ſchoon, ſeyde *Peralta*, dat dees t'ſamenſpraeck maer verdicht is, ſoo duncktſe my evenwel ſo fraey geſtelt, dat ghy vry met de ander meught voortvaren: Wel aen, antwoorde *Campucano*, op dit goetvinden ſal ick 'er me'e te werck trecken, ſonder my met u in gheſchil te ſte-

ſteken, of de honden ſpreecken of niet: waer op *Peralto* ſeyde: 't geſchil is onnodig, ick verſtae de aerdigheyt der t'ſamenſpraeck, gaenwe om de oogen des lichaems wat te verheughen, dewijl wy die van de ziele verheught hebben.

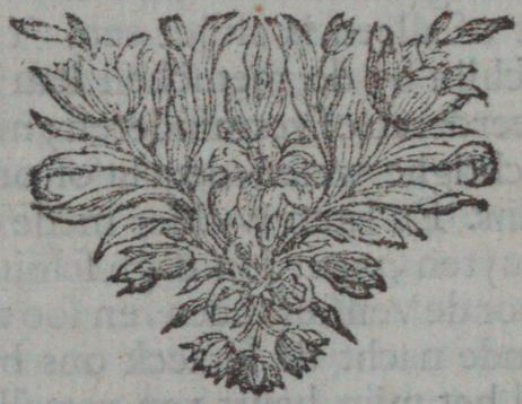

B E-

BERICHT AEN DE LESER.

ALsoo eenige dingen, in't eerste Tractaet van de Dieven, wat aenstootelick schijnen voor sommige swacke gemoeden, om dat eenige punten van meerder waerde zijn, dan om van Gaudieven gesproken te werden: So dient tot bericht, dat sulcx evenwel ernstig, en sonder spot by hun ghehandelt werdt; doch vindt ghy hier geen vernoegingh, so gaet tot het tweede en derde stuck, daer ghy u vernoegingh en lust teffens sult voldoen; gelijck ick verhope, op dat wy daer door gemoedight werden om't leven van Cipion mede onder de Pars te brenghen. Vaert wel.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

t' AMSTELDAM,
Ter Druckerie van *Harman Aeltsen*,
in de Nieuwebrughs-steegh, in 't Oude
Luse-nest. ANNO 1658.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

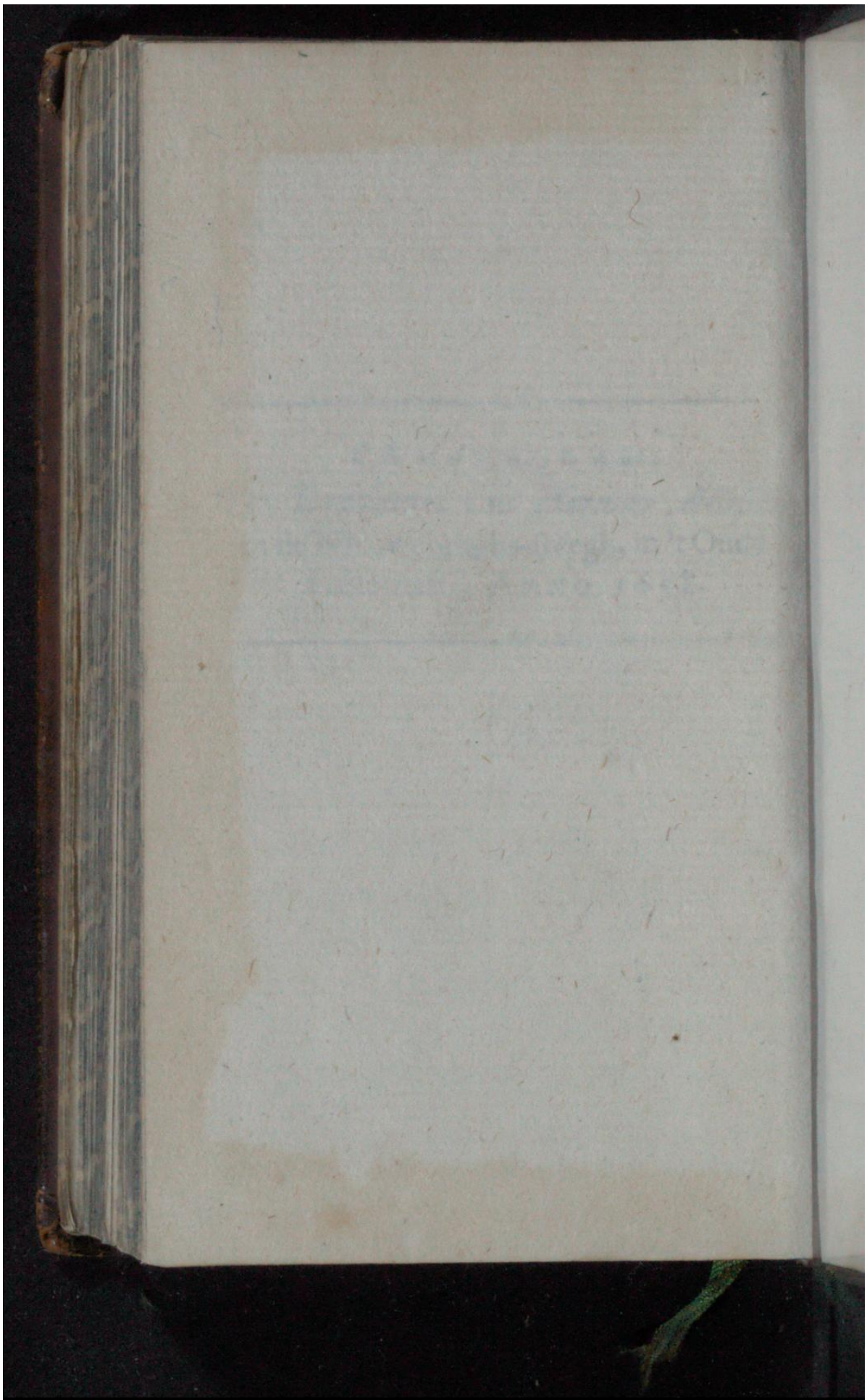

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

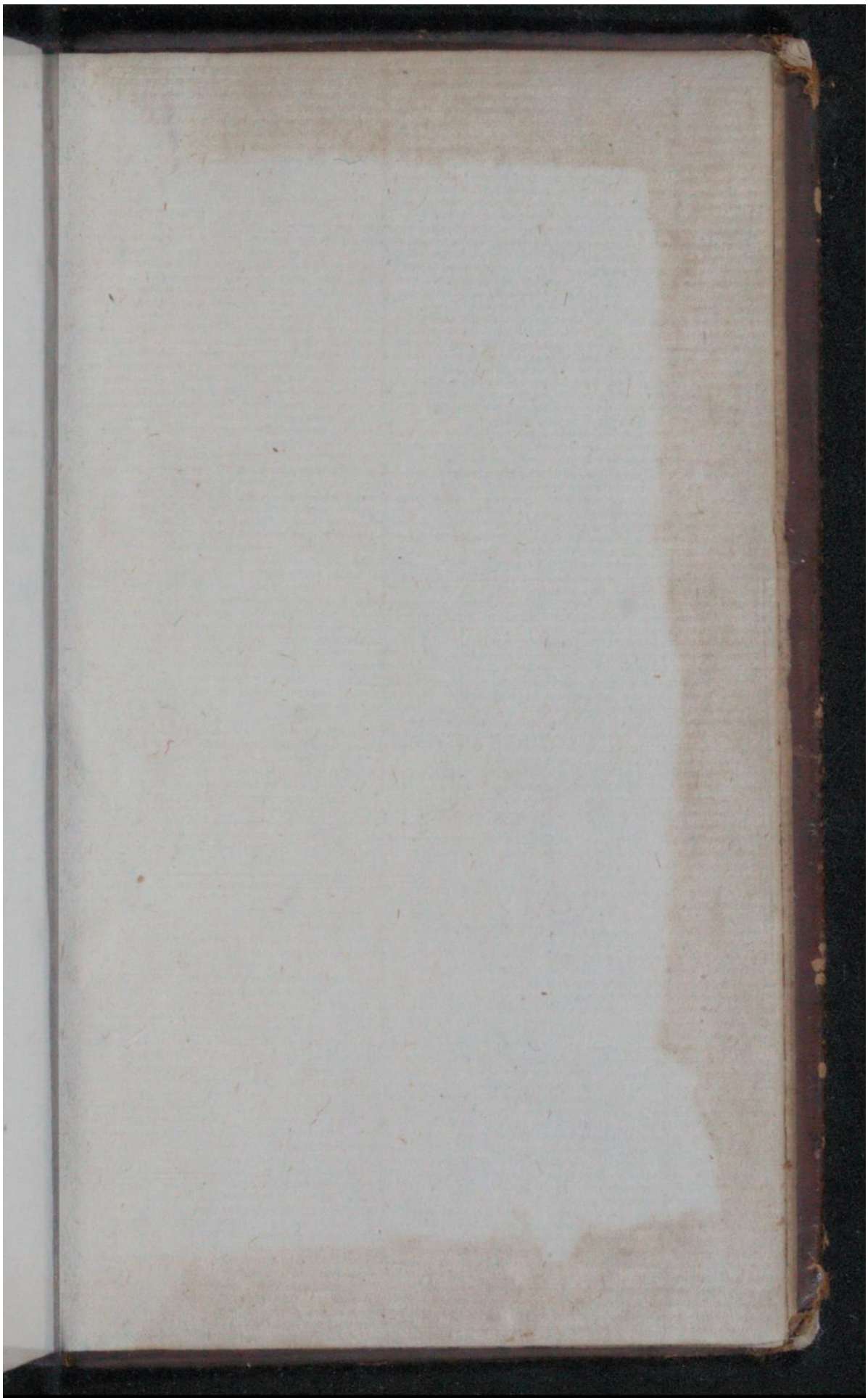

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [2]

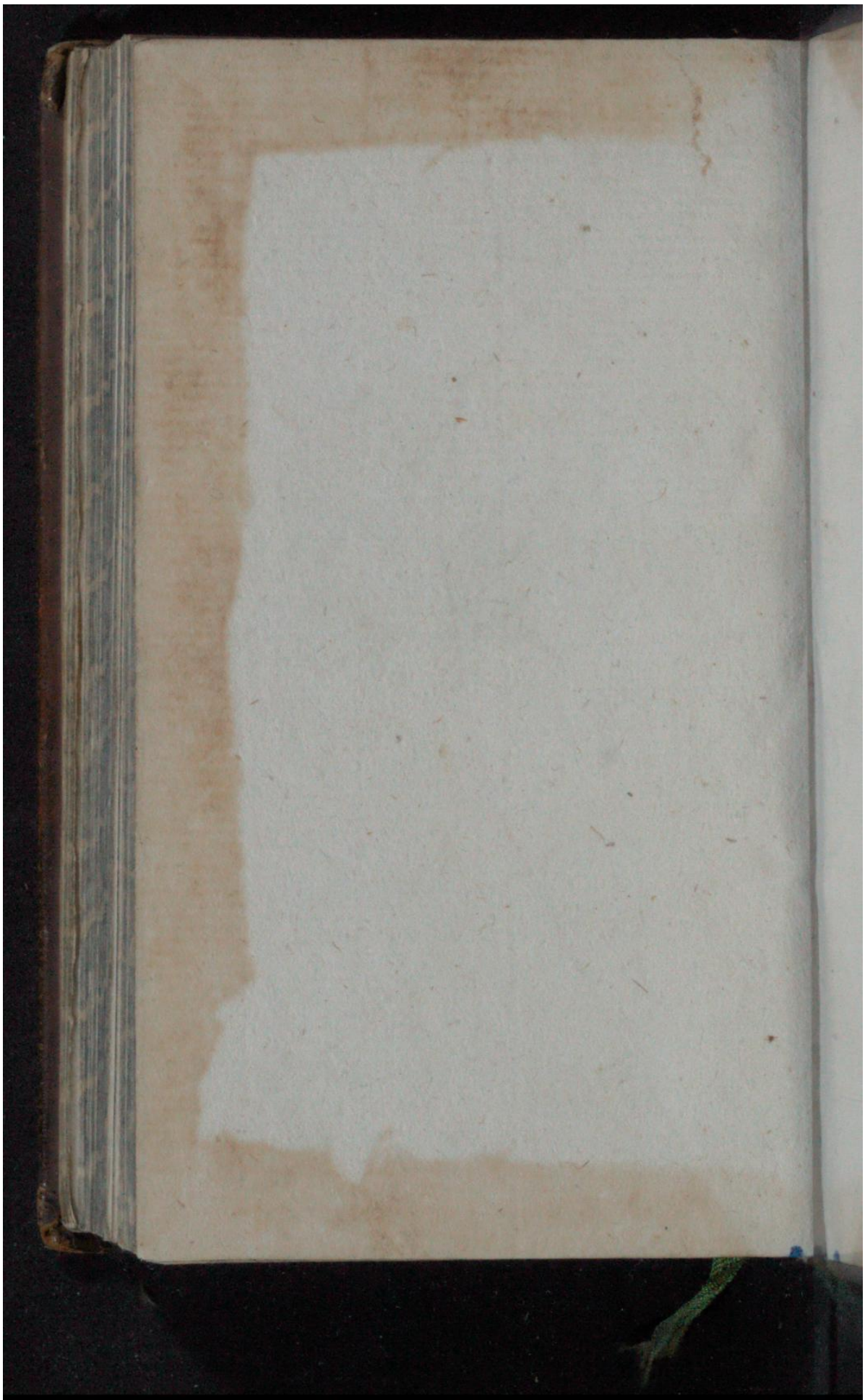

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]

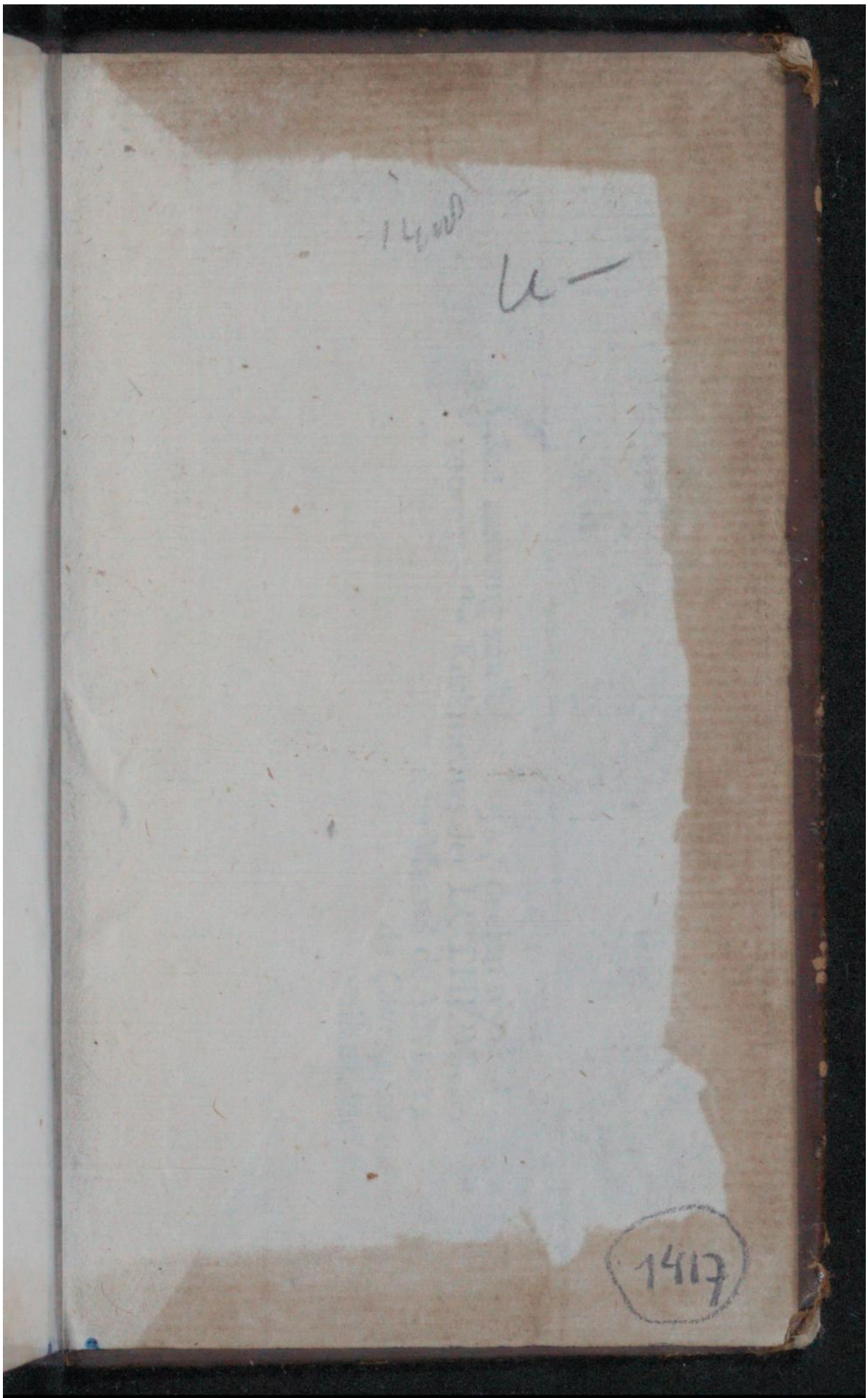

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
29 D 31 [1]